

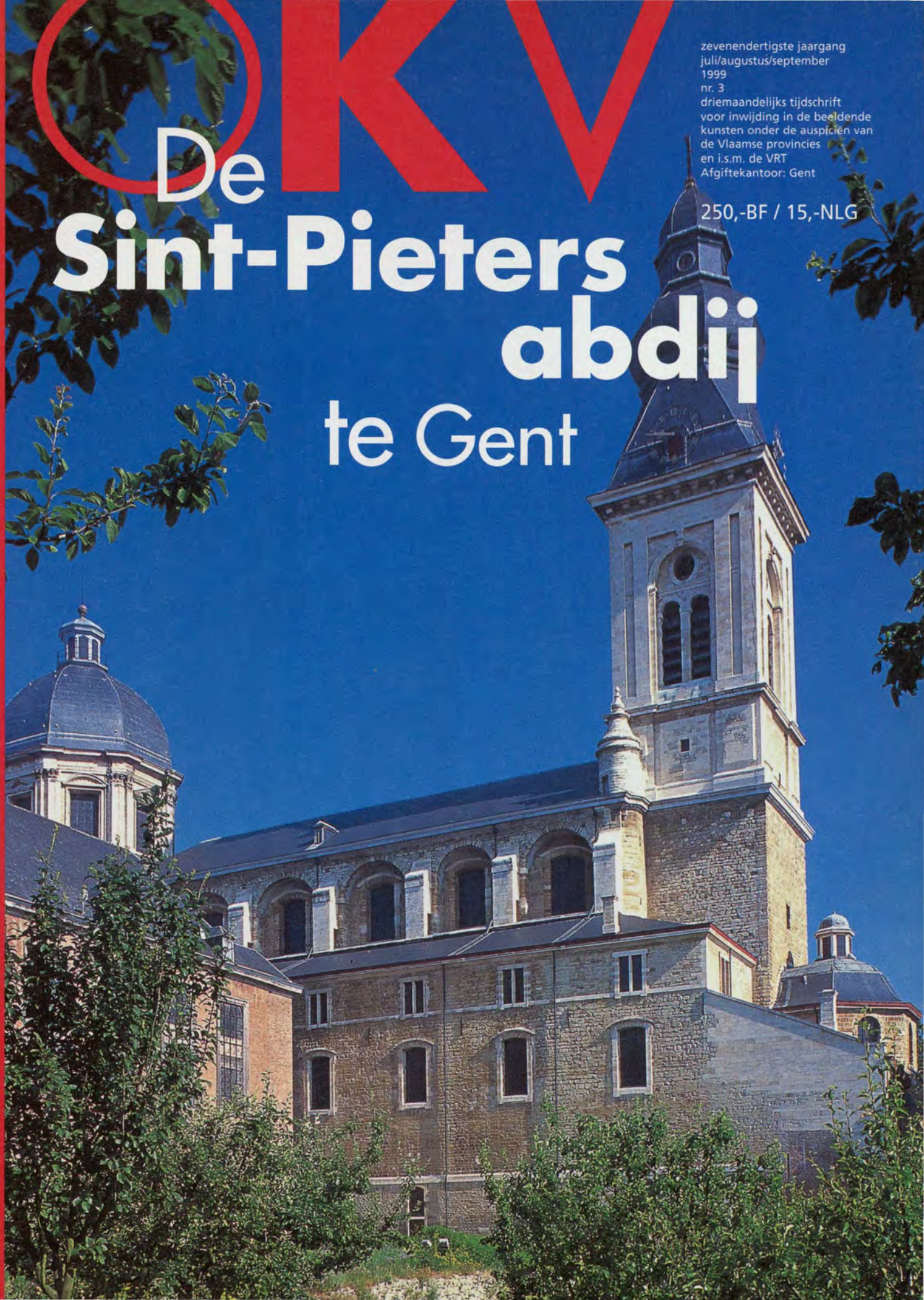
OPENBAAR KUNSTBEZIT IN VLAANDEREN 1999-3

OKV

De
**Sint-Pieters
abdij
te Gent**

zevenendertigste jaargang
juli/augustus/september
1999
nr. 3
driemaandelijks tijdschrift
voor inwijding in de beeldende
kunsten onder de auspiciën van
de Vlaamse provincies
en i.s.m. de VRT
Afgiftekantoor: Gent

250,-BF / 15,-NLG

De Sint-Pietersabdij te Gent

Doreen Gaublomme
Johan Van de Wiele

- 3 **Veertien eeuwen** vrome en minder vrome **geschiedenis**
- 13 **Op stap** in de Sint-Pietersabdij
- 24 **Speuren** naar verdwenen **rijkdom**
- 28 In eer **hersteld**
- 30 Monument, **kunsthall** en tentoonstellingsorganisator
- 34 De permanente **tentoonstelling** Tussen **hemel** en **aarde**

Cover

Foto Jo De Rammelaere

Kostprijs van een abonnement

Een abonnement biedt 4 themanummers en 4x OKV-plus, met Museumkaart.
U kunt zich abonneren door storting van 800,-BF (zonder opbergband) of 1.100,-BF (met opbergband) op rek.nr. 448-0007361-87 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Sint-Niklaas.
Vanuit Nederland: 47,-NLG (zonder opbergband) of 67,-NLG (met opbergband) uitsluitend op gironummer 135.20 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Sint-Niklaas.
Een abonnement kan elk moment ingaan.

Vormgeving

Rob Buytaert
Annemie Vandezande

Correctie

Kaat De Kock

Coördinatie en eindredactie

Rudy Vercruysse
Kaat De Kock

Productie

Rudy Vercruysse
Geert Verstaen
Kaat De Kock

Abonnementendienst

Kristien Van Mieghem
03/760.16.40

Druk

Drukkerij Die Keure, Brugge

Pre-press

Grafisch Buro Geert Lefevre

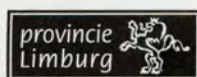

GRAFISCH BURO GEERT LEFEVRE

Copyright OKV

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorgaande toestemming van de uitgever.

ISSN 1373-4873
WD 1999/7892/13

Veertien eeuwen vrome en minder vrome geschiedenis

Eeuwenlang hebben mannen als deze hun abdijen door horden barbaren zien overvallen en plunderen, rijken in vlammen zien opgaan, en toch zijn zij hun liefde voor perkamenten en inkten gestand gebleven en zijn zij voortgegaan met het stil voor zich heen oplezen van woorden die hun door de eeuwen heen waren doorgegeven en die zij aan de komende eeuwen doorgaven. Ze zijn voortgegaan met lezen en kopiëren terwijl het millennium naderde; waarom zouden ze er dan nu niet mee voortgaan? (Umberto Eco, De naam van de roos)

De Sint-Pietersabdij is in meer dan één opzicht een monument uit de Vlaamse geschiedenis. Op Europees vlak behoort ze tot de middelgrote kloosters die een rol van betekenis hebben gespeeld, zonder ooit de rijkdom, invloed of faam van toonaangevende kloostercentra als Sankt-Gallen, Saint-Denis, Fulda, laat staan Cluny, te benaderen.

Wat de omvang van de kloostergemeenschap betreft, is het in de vroege periode nochtans eerder een bescheiden abdij. Sint-Pieters telt in de Karolingische periode - en wellicht ook nog in het midden van de 10de eeuw - om en bij de 24 kloosterlingen. Vanaf de tweede helft van de 10de eeuw ligt dit cijfer hoger.

In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, is de Sint-Pietersabdij niet van bij haar oorsprong benedictijns geweest. De Regel van Benedictus wordt er pas ingevoerd in het midden van de 10de eeuw, d.w.z. zo'n 300 jaar na haar ontstaan. Deze tekst organiseert het hele kloosterleven volgens nauwkeurige voorschriften, legt evenwichtige gedragsnormen op en laat grote beslissingsvrijheid aan de abt. Voordien leunt het klooster waarschijnlijk eerst aan bij het zogenaamde Iro-Frankisch monachisme, gebaseerd op een combinatie van de regel van Benedictus en Columbanus. In de Karolingische periode gaat ze vervolgens over tot de *ordo* van kanunniken en deze toestand blijft bestaan tot de kanunniken in het midden van de 10de eeuw vervangen worden door benedictijnermonniken.

In een notendop

Als stichting van Amandus vormt zij één van de vele bruggenhoofden voor de kerstening van Noordwest-Europa. Samen met haar al even opmerkelijke zusterinstelling, de Sint-Baafsabdij, staat de Sint-Pietersabdij aan de wieg van de stad Gent en groeit zij in de Middeleeuwen uit tot één van de machtigste abdijen van het graafschap Vlaanderen. In de abdijkerk van Sint-Pieters ontvangen de nieuwe vorsten het justitiezwaard van de graaf van Vlaanderen en pas daarna laten zij zich inhuldigen in Gent, de eerste van de Vier Leden van Vlaanderen. Als benedictijnenabdij speelt de Sint-Pietersabdij ook eeuwenlang een sleutelrol in het economisch leven, tot zij langzaam maar zeker haar positie moet prijsgeven aan de stad en de vorst. De abdij overleeft een faillissement tijdens de late Middeleeuwen en de politiek-religieuze moeilijkheden van de zestiende eeuw, maar zal definitief bezwijken tijdens de Franse Revolutie. Na een schamele periode als kazerne, huisvest het voornaamste deel van de gebouwen nu al meer dan veertig jaar tentoonstellingen, over de meest uiteenlopende binnen- en buitenlandse onderwerpen.

Missiepost van Amandus

De Sint-Pietersabdij vindt haar oorsprong in de grootscheepse kerstening van het Frankische rijk. De Merovingische koningen steunen deze campagne. De 7de eeuw is aldus getuige van een echte golf van kloosterstichtingen - zo'n 320 in totaal - in het Merovingische rijk. De Aquitaniër Amandus is één van de zendelingen die in onze streken het christelijk geloof komen prediken. Beziel door het Iers geïnspireerde ideaal van de *peregrinatio pro Christo*, het rondtrekken als missionaris in den vreemde, is de zogenaamde 'apostel van België' actief in de meest diverse uithoeken van het Merovingische rijk: bij de Basken in de Pyreneeën, bij de Slaven aan de Donau, in het bisdom Tongeren-Maastricht en ook en vooral in het Scheldebekken. Als gevolg van zijn optreden komen in Gent in de 7de eeuw twee abdijen tot stand.

Het eerste bekeringswerk verloopt vrij agressief. De eerste kloosters zijn het best vergelijkbaar met negentiende-eeuwse missieposten in de kolonies, van waaruit geestelijken in de omgeving prediken. Vroegmiddeleeuwse missionarissen recruterden hun medewerkers dikwijls onder vrijgekochte slaven. Ook Amandus past deze praktijk toe.

Het 'startkapitaal' voor de kloosters in het Gentse krijgt stichter Amandus van koning Dagobert I: het kroondomein Aaigem, het landelijk domein Blandinium en een aanzienlijke geldsom. De Gallo-Romeinse plaatsnaam *Blandinium* verwijst naar het exploitatiecentrum van een landelijk domein dat ooit aan een zekere Blandi(n)us heeft toebehoord en vervolgens in handen is gevallen van de Merovingische koningen. De latere Sint-Pietersabdij zal lange tijd de naam *Blandinium* dragen. De terreinen aan de Schelde bieden Amandus een uitvalsbasis én een veilige schuilplaats, want hij krijgt af te rekenen met een heel vijandige bevolking.

Ondanks de koninklijke bescherming heeft Amandus, die zich bij zijn missietochten langs de Schelde per boot verplaatst, inderdaad de grootste moeite om ook letterlijk voet aan wal te krijgen bij de bewoners van het Gentse. Meer dan eens wordt hij, zo verhaalt de 8ste-eeuwse *Vita Amandi*, in het water geworpen, wat wellicht dient geïnterpreteerd te worden als 'terug naar zijn bootje gedreven'.

Over de precieze toedracht van de stichting van de twee grote Gentse abdijen van Sint-Pieters- en Sint-Baafs is geen zekerheid. Het *Vita Amandi* blijft erg vaag. De andere bronnen stammen uit de tweede helft van de 10de en uit de 11de eeuw, een periode waarin de twee abdijen elkaar het licht in de ogen niet gunnen en voortdurend ruziën over welke nu eigenlijk de oudste stichting is. Beide kampen nemen hun toevlucht tot het vervaardigen, vervalsen of interpoleren van oorkonden, annalen, heiligenlevens, abtenlijsten en zelfs grafschriften. Het maakt het er niet gemakkelijker op een juist inzicht te verwerven in de ontstaansgeschiedenis van beide abdijen.

Vandaag zien de historici de ontstaansgeschiedenis als volgt. Amandus richt eerst als 'uitvalsbasis' een kloostertje op aan de Schelde, op het landelijk domein *Blandinium*. Deze verblijfplaats ligt op voldoende afstand van de vijandige bevolking van de nederzetting *Ganda*. Eens Amandus resultaten begint te boeken, groeit *Blandinium* uit tot een volwaardige kloostergemeenschap van mannen én vrouwen. Daarnaast richt Amandus in *Ganda* een kerk op. Intussen leeft Bavo, een volgeling van Amandus, buiten Gent als kluizenaar. Na zijn dood ontstaat er een lokale cultus en wordt Bavo's gebeente overgebracht naar de kerk te *Ganda*. Door de talrijke schenkingen waartoe het graf van Bavo inspireert, begint zich ook daar een kloostergemeenschap te ontwikkelen, die al vlug welstellender wordt dan *Blandinium*.

De Karolingische vorsten betrekken de Kerk nog nauwer bij de politiek dan hun Merovingische voorgangers. De abdijen vormen een belangrijke schakel in de eenheid van hun rijk. De Karolingers weten onder meer door het aanstellen van abten de controle over de Kerk en haar bezittingen te behouden. Niet toevallig benoemt keizer Lodewijk de Vrome zijn hoveling Einhard, de biograaf van zijn vader Karel de Grote, tot abt van (onder meer) de Sint-Pietersabdij.

Miniaturen uit de *Vita Amandi*, eind 11de eeuw, Bibliothèque Municipale, Valenciennes

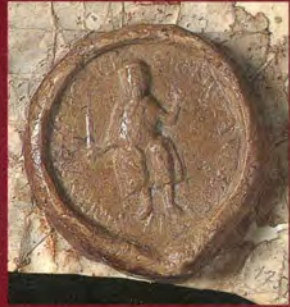
Hier vertellen vijf miniaturen als in een stripverhaal hoe Amandus met een mirakel (het tot leven wekken van een ter dood veroordeelde dief) de tegendraadse Gentse bevolking voor zijn geloof weet te winnen.

van links naar rechts

1. Amandus slaagt er niet in de heidenen in Gent te bekeren
2. Amandus predikt tot de eerste gedoopte Gentenaars
3. Graaf Dotto veroordeelt een gevangene tot de galg, ondanks de tussenkomst van Amandus
4. Amandus wekt de gehangene terug tot leven
5. Onder Amandus' invloed wordt de tempel vernietigd en een kerk gebouwd

Matthildis uxor baldwini magni archiepiscopi
 hic in sacello divi laurentii tumulata
 Susanna uxor Arnulphi filia
 hic in sacello divi laurentii tumulata

Dorkonde waarbij graaf Arnulf I aan de Sint-Pietersabdij een aantal goederen restitueert, 8 juli 941

Matthildis emere matthildis filia clari
 hic tacet Arnulphi magnifici diti
 lumine derisivo caritatis nona kalendas
 augusti. Duo solvens iura suo.

Arnulfus Arnulphus comes hic est carne
 hic non dicitur ab ovo nec degeneravit
 Arnulphus magnus cuius habitus avuit
 nam Caraphen harnas et bona plura dedit
 Martie trevena lux ibat solis habena
 Cum pius hic heros transiit ad superos

Pro conditorio susanna regina quiescit
 hic seditans reditum iudicis et heret
 Decidit ante dies septem mensis februarii
 Datus a iura superis offasq; tertia tibi.

Baldwinus barbatus filius Arnulphi
 Comes Flandriae anno 1035 hic sepelitur
 Anissa uxor baldwini filia gylfati
 lucidus genis magnificis hic quiescit
 Gylfa navi sator ulterius lapidatus
 ad placem meza ovalem sepelitur

Hic Arnulphi regis filius in armis magni
 Arnulphi prois hic tumulo regitur
 Hic susanna sibi genuit regina superba
 Edidit et pubes qui susanna sibi
 Maximus heros regat stimate prodit
 Via virtute potens maritus heros in
 Defensor fuerat vel amator hienonachy
 Secleris dei defensor fuerat
 Decessit medio aeternae juncti an halandae
 He decito nimum decessit medius
 Pictio protegens ihesu miserat ius
 Daq; pius bona dicit preterentes

Reberens miserat mei quidie miserete
 Regem nichil remanens dicitur pioin
 Nona dies marte mezanitit an halandas
 Gylfa uncta suo baldwino domito.

Femina virtutis laet hic nunc gylfa sepulcro
 Quae sub apostolis vite patio curio
 Decessit nimum Duodenas ante kalendas
 Juret tunc rediens venerat ut ante prius

AD IECTOREM ELEGAS EXHORTATIO +

Ad difficiabile tramung

Quia quis ades falo conessa fuerit
 Corpora mista dicit mole sub hac recubat
 Lemata et aze salus honor et virtus decus
 Virtute fore deest occure retinuit
 Instabile capido rursu rompa senectus
 peccator quid est in sine genus.

Um vasto ingenio legie hie et predictus asu
 Dicit lacessente ut preora excipias
 Adito ronefionus hie tunc colibus ortam
 ut et obtutu fer pino ad superos
 us ut asiter preibus fultuniceof
 conficiant placior dei paracletus et

Anoniem paneeltje met de in de Sint-Pietersabdij te Gent begraven leden van de familie van de graven van Vlaanderen, eind 15de - begin 16de eeuw

De graven van Vlaanderen

Na de noormanneninvallen en het uiteenvallen van het Karolingische rijk, staan de kloosters er niet goed voor. Ook in Vlaanderen is de koninklijke bescherming weggefallen. Boudewijn II vestigt er een sterke grafelijke macht. Zijn zoon Arnulf I ziet het nut in van de grafelijke steun aan de abdijen en laat zijn oog vallen op de Sint-Pietersabdij. Hij laat de Lotharingse hervormer Gerard van Brogne de grote Vlaamse abdijen hervormen. De nieuwe aanpak beoogt een materiële restauratie, de invoering van de Regel van Benedictus en de vervanging van de lekenabt door een reguliere abt. Hij geeft de Sint-Pietersabdij haar verloren bezittingen en gronden terug en maakt van haar het rijkste klooster van zijn graafschap. Graaf Arnulf I helpt de Sint-Pietersabdij ook aan talrijke relieken, die steeds de nodige schenkingen met zich meebrengen. De mooiste aanwinsten zijn de relieken van Wandregisilus en Ansbertus uit de grote Normandische abdij Fontenelle. Voortaan wordt de Sint-Pietersabdij ook de bevoorrechte begraafplaats van de graven van Vlaanderen. Arnulf I zelf wordt na zijn dood geëerd als een soort nieuwe stichter van de abdij.

De spanningen met de Sint-Baafsabdij lopen af en toe hoog op. Beide partijen maken herhaaldelijk gebruik van het wapen van de vervalsing om hun ouderdom te bewijzen. De Sint-Baafsabdij haalt eveneens een schare nieuwe relieken in huis, van veelal obscure en soms zelfs fictieve heiligen zoals Livinus. Pas in de twaalfde eeuw luwt het beruchte conflict. Op dat ogenblik moeten de twee benedictijnenabdijen langzaam maar zeker hun dominante positie in het Gentse prijsgeven aan de stad die uit de handelsnederzetting Gandavum is gegroeid. Het vormt een bron van nieuwe spanningen en problemen.

Geen greep meer op het economisch en politiek bedrijf

Landbouw stelt de monniken in staat in hun dagelijkse behoeften te voorzien. De Sint-Pietersabdij bezit en exploiteert domeinen en hele dorpen tot in Engeland. Ze staat mee voorop in de Vlaamse ontginningsbeweging van de 12de en de 13de eeuw, die bossen, heide en moeras omzet in vruchtbare landbouwgrond. Zo verwerven vele abdijen in de loop der eeuwen een reusachtig patrimonium van onroerende goederen. Schenkingen vanwege weldoeners, die hiermee hun bevleete ziel willen vrijkopen, vergroten deze bezittingen nog.

In de 13de eeuw krijgt de Sint-Pietersabdij het moeilijk. Ondoordachte aankopen en leningen, hongersnoden en een ambitieuze bouwpolitiek brengen de Sint-Pietersabdij op de rand van het bankroet.

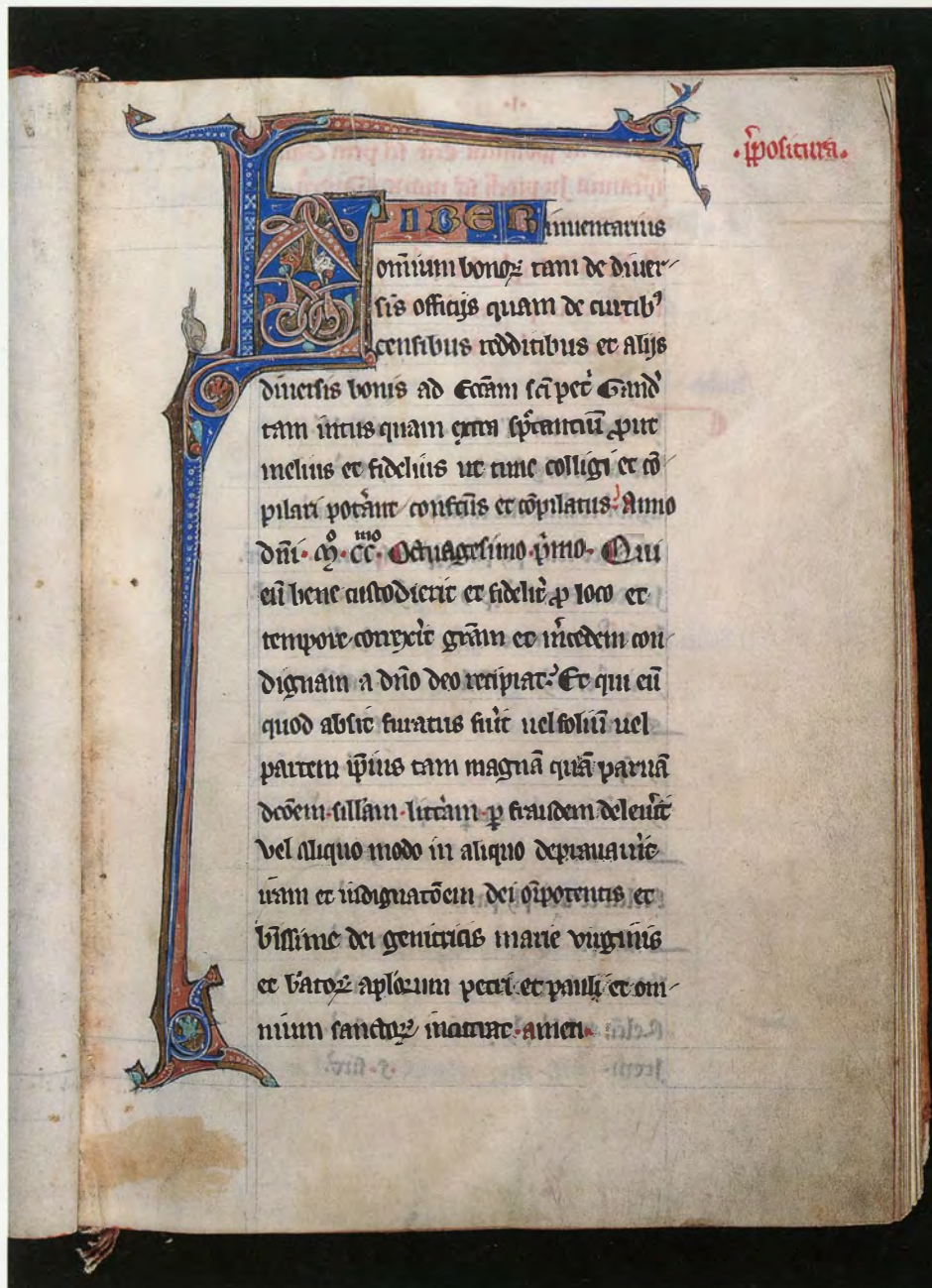
Ook als religieuze en intellectuele omkadering voor een stedelijke maatschappij wordt het kloosterstelsel van de benedictijnen en haar elitaire afzondering ontoereikend. De actieve prediking en de leefwijze van de nieuwe bedelorden bieden betere antwoorden op de noden van een stadsbevolking.

Politiek worden de Vlaamse abdijen meer dan ooit gemanipuleerd door de vorst. Die weet steeds vaker zijn gunstelingen - landgenoten, familieleden, buitenechtelijke kinderen - tot abt te laten benoemen. De vorsten hebben er alle belang bij om in de rijkste abdijen gunstelingen te laten plaatsen, want die abten beslissen mee over de toekenning van belastingen. Bij de vele conflicten van de stad met de landsheer, komen de Gentse abdijen hierdoor meer dan eens in nauwe schoentjes.

Liber Inventarius van de Sint-Pietersabdij, 1281

Rijksarchief Gent

Een goederenregister van alle goederen en inkomsten van de Sint-Pietersabdij, die deel uitmaakt van het saneringsplan van de abdij

In die Inapit primus liber privilegiorum monasterii Slandinensis suo facti

Petri. Innot. Gandavi

Exemplar privilegii
 auctoritate pape data tem
 poribus d. roberti r. r. r.
 et sancti amandi episcopi

*Privilegium primu
 Martinus pax
 De libertate ecclesie*

Dicitur
 Episcopi
 ultimus
 servorum
 dei omnibus

Deum diligenter salutem de
 cotidiano sancte matris catho

Blijde Intredes

Binnen de muren van de Sint-Pietersabdij ontvangen de landsheren van Vlaanderen hun investituur. Traditioneel wordt een vorst in de Nederlanden na zijn troonsbestijging geacht zijn land af te reizen, om in elke hoofdstad gehuldigd te worden als hertog, graaf of heer van dat specifieke vorstendom. Het komt er vooral op aan de privileges, rechten en gewoonten van ieder land en iedere stad afzonderlijk nog eens uitdrukkelijk te bevestigen en als gevolg daarvan aanvaard te worden. Nieuwe vorsten doen bij een Blijde Intrede in Gent eerst de Sint-Pietersabdij aan en laten zich pas daarna inhuldigen in de stad. In de abdijkerk van Sint-Pieters ontvangt de vorst het justitiezwaard van de graaf van Vlaanderen en bevestigt hij op zijn beurt de vrijheden en rechten van de abdij.

Deze plechtigheden hebben een grote symbolische waarde. De vorst maakt duidelijk zijn gezag van God te hebben ontvangen, terwijl de abdij haar bevoorrechte positie bestendigd ziet. Daarom worden deze Blijde Intredes met bijzondere luister gevierd. Nagenoeg steeds volgens hetzelfde scenario. De vorst brengt de nacht door in het kasteel van de abt in Zwijnaarde. 's Morgens begeeft hij zich met zijn gevolg naar het Sint-Pietersdorp, waar hij aan de Petercellepoort door de hoogste geestelijken van Gent wordt begroet. Van daar rijden zij verder richting Sint-Pietersabdij van waaruit zij tegemoet gekomen worden door de abt en zijn monniken. Samen gaan zij dan in stoet naar de abdijkerk waar eerst een plechtige mis wordt opgedragen. Nog in de kerk omgordt de abt de vorst met het justitiezwaard van de graaf van Vlaanderen en legt deze laatste de eed af. Ten slotte wordt hem in de abdij een feestmaal aangeboden.

Jean-Pierre Sauvage,
Portret van abt Gudwalus
Seiger, 1763

Oudheidkundig Museum van de
Bijloke, Gent

In aanwezigheid van wereldlijke en geestelijke gezagdragers verleent de paus een oorkonde aan de abt van de Gentse Sint-Pietersabdij

Miniatuur uit het Cartularium van de Sint-Pietersabdij
Rijksarchief Gent

Zuiveringen en verwoestingen

Met de Hervorming in de 16de eeuw liggen de abdijen opnieuw zwaar onder vuur. In Vlaanderen verwerft vooral het calvinisme een aanzienlijke aanhang. De politiek-religieuze crisis die Gent en de hele Nederlanden vanaf het midden van de 16de eeuw verscheurt, heeft voor de Sint-Pietersabdij desastreuze gevolgen.

De beeldenstormen van 1566 en 1578 razen ook door de Gentse Sint-Pietersabdij en altaren, heiligenbeelden, schilderijen en glasramen worden aan diggelen geslagen. De Sint-Pietersabdij, die goede relaties heeft met de vorst en de vervolging van de ketters steunt, krijgt het zwaar te verduren. Er wordt vernietigd in de abdijkerk, de bibliotheek en de abtswoning.

Bij de tweede 'zuiveringsactie' vluchten de abt en zijn monniken naar Douai. De afbraak van de abdijkerk vangt nu pas goed aan. De abdijgebouwen worden zelfs openbaar te koop aangeboden om met de opbrengst een nieuwe omwalling van de stad te helpen bekostigen. De parochiekerk naast de abdij, voorbehouden aan de calvinistische eredienst, blijft wel overeind. Wanneer landvoogd Farnese in 1584 het calvinistische Gent op de knieën dwingt, kan de terugkeer van de benedictijnen worden voorbereid. Aan het einde van de eeuw rest van de machtige Sint-Pietersabdij niet veel meer dan een ruïne. Een jarenlange wederopbouw volgt.

Een prinsheerlijke abdij

De heropbouw van de Sint-Pietersabdij is een loodzware opdracht. Abt Schaeyck (1615–1631) boekt de eerste successen. Het financieel herstel en de materiële wederopbouw krijgen stilaan vorm. De parel aan de kroon wordt de nieuwe abdijkerk. Vrijwel een eeuw lang werkt men aan de realisatie ervan.

Toch blijft de Sint-Pietersabdij in de 17de eeuw kampen met financiële en disciplinaire problemen. Pas vanaf de benoeming van abt Musaert in 1720 gaat het beter. De abdij evolueert tot een vorstelijke verblijfplaats die kan wedijveren met de kastelen of stadspaleizen van edelen en gegoede burgers. Een luxueus abtswartier, met rijkelijk aangeklede interieurs, serres en orangerie, hoort erbij. Abt Filips Standaert (1730–1759) laat de refter en de bibliotheek volledig naar 18de-eeuwse smaak herinrichten. Ook prelaat Gudwalus Seiger (1760–1789), bijgenaamd *le magnifique*, heeft grootse bouwplannen. De Sint-Pietersabdij is op dat ogenblik de rijkste abdij van de Nederlanden. Seiger laat een nieuwe infirmerie in classicistische stijl optrekken. Zijn opvolger is Martinus van de Velde (1789), die meteen wordt meegesleurd in de troebelen van de Brabantse Omwenteling. De herovering van de macht door de Oostenrijkers brengt echter nog lang geen definitieve rust.

De genadeslag

Niets blijft duren. Op 1 november 1796 worden de eenendertig monniken van de Sint-Pietersabdij uit de abdijgebouwen gezet. Ze mogen voortaan niet langer het kloosterkleed dragen. De Franse Republiek heft met één pennentrek alle religieuze instellingen op en beveelt de inbeslagname van hun bezittingen. Het is geen plotse catastrofe. Het is het einde van een langzaam proces van sociale veranderingen die de rol van de kloosters steeds minder gewichtig hebben gemaakt.

Enkele oud-kloosterlingen richten een vereniging op voor het beheer van de goederen die ze hebben teruggekocht of achtergehouden. De vereniging heeft ook nog inkomsten uit goederen en renten die eigenlijk nationaal bezit zijn geworden, maar waarop de overheid bij gebrek aan informatie en bewijsmateriaal nog geen beslag wist te leggen. Het deel van de gestorven leden komt toe aan de overblijvers. De langstlevende zal dus over het hele inkomen beschikken. Via huiszoeking en ondervragingen kan de overheid in 1809 alsnog de hand leggen op belangrijke documenten en goederen van de abdij. Voortaan worden de oud-religieuzen van de Sint-Pietersabdij ongemoeid gelaten. Op 5 januari 1841 sterft Benoît Gheersen, langstlevende monnik van de Sint-Pietersabdij. In zijn testament legateert hij al zijn bezittingen aan het bisdom Gent. De persoonlijke bezittingen van Gheersen afkomstig uit de Sint-Pietersabdij, worden nog steeds in het bisschopshuis bewaard.

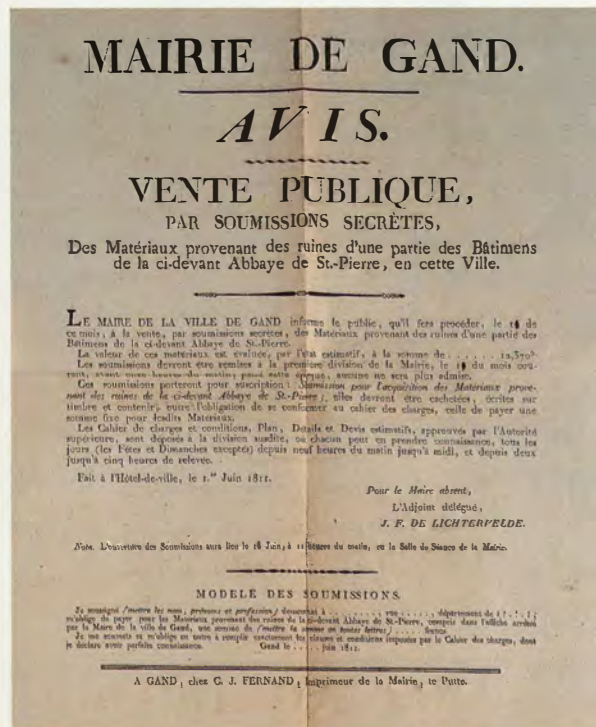
Wascorvee bij het Tweede Linieregiment in de Sint-Pieterskazerne
Postkaart
Stadsarchief Gent

Een kazerne

In 1810 koopt de stad Gent de sterk gedegradeerde gebouwen van de Sint-Pietersabdij aan. De abdij moet echter als kazerne worden ingericht, om een legergarnizoen te huisvesten. De luxueuze abtswoning, de proosdij en de aanpalende gebouwen moeten plaats ruimen voor een militair oefenterrein. Het plein krijgt zijn huidige vorm in 1849 naar het ontwerp van architect Charles Leclerc-Restiaux.

De barokkerk blijft gespaard en doet dienst als departementaal Museum voor Schone Kunsten van 1798 tot 1809. Wanneer zij vanaf 1803 ten dele opnieuw voor de cultus wordt opengesteld, is dit als parochiekerk onder de dubbele benaming Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieters.

De abdij blijft dienst doen als kazerne tot 1948. Voor de militaire activiteiten worden ook een hele reeks nieuwe gebouwen opgetrokken, voornamelijk in de oostsector, waar nu de tuin is heraangelegd. Deze paardenstallen, latrines en andere nutsgebouwen worden in de jaren 1950 opnieuw met de grond gelijk gemaakt, na de beslissing van de stad om de Sint-Pietersabdij te restaureren en er een culturele functie aan toe te kennen.

Affiche voor een publieke verkoop van materialen afkomstig van een deel van de gebouwen van de Sint-Pietersabdij, 1811
Fonds Vliegende Bladen
Universiteitsbibliotheek Gent

GAND — 2me régiment de ligne — La leçon de bâton

Edit W. V. S. Bruxelles

Oefening met de wapenstok bij het Tweede Linierement in de Sint-Pieterskazerne

Postkaart
Stadsarchief Gent

GAND — 2me régiment de ligne — Distribution des lettres

Edit W. V. S. Bruxelles

Postbedeling bij het Tweede Linierement in de Sint-Pieterskazerne

Postkaart
Stadsarchief Gent

Poseren op de binnenkoer: het Tweede Linierement in de Sint-Pieterskazerne

Postkaart
Stadsarchief Gent

GAND — 2me régiment de ligne — Cour de la Caserne

Edit W. V. S. Bruxelles

Op stap in de Sint-Pietersabdij

Want de architectuur is onder alle kunsten die welke met de meeste stoutmoedigheid tracht in haar ritme de orde van het universum weer te geven, de orde die door de Ouden 'kosmos' werd genoemd, dat wil zeggen sieraad, orde, want ze is als een groot dier waarover de volmaaktheid en de harmonie van al zijn ledematen uitstraalt.

(Umberto Eco, De naam van de roos)

Doorheen heel Europa zijn indrukwekkende sporen van kloosterarchitectuur overgebleven. Al deze gebouwen en ruïnes vertalen de levensstijl en de lotgevallen van hun bewoners. Zoals alle grote abdijen heeft ook de Sint-Pietersabdij gestreefd naar een glansrijke zelfpresentatie.

Het historisch belang van de Sint-Pietersabdij is nog steeds af te lezen van de resterende abdijgebouwen aan het Sint-Pietersplein. Zij zijn nochtans maar een fractie van het uiterst veelzijdige bouwkundige verleden van de Sint-Pietersabdij. Al sinds de 7de eeuw bevindt zich op deze plaats een klooster. De huidige gebouwen dateren vooral uit de 17de en 18de eeuw.

De 17de-eeuwse kloosterarchitectuur vertoont meerdere elementen die ook in de grote burgerlijke complexen gebruikelijk zijn. Hoge kamers, grote vensters, ruime trappalen en brede, overwelfde gangen vindt men in alle abdijen en kloosters van de 17de en de 18de eeuw terug. De kruisgang, de bibliotheek en de monnikenkamers van de Sint-Pietersabdij dragen de kenmerken van die ontwikkeling. Zo zijn ook de erg lange abdijvleugels ontstaan met vrij monotone gevelpartijen, slechts hier en daar onderbroken door een meer decoratief of nadrukkelijk bouwkundig onderdeel. De lange westgevel van de vroegere abdij aan het Sint-Pietersplein is een typisch voorbeeld.

De aanblik van de huidige gebouwen is ten dele ook bepaald door de 20ste-eeuwse restauratie. Alleen de refter, waarvan de grote puntgevel opvalt in de gevelrij aan het Sint-Pietersplein, heeft nog een laatmiddeleeuws uitzicht. En in de tuin staan nog ruïnes uit de 12de tot de 15de eeuw.

links
**Pandhof van de Sint-Pieters-
abdij**
Foto Jo De Rammelaere

**De noordelijke pandgang
van de Sint-Pietersabdij**

Foto Bart Van Leuven

**De kapittelzaal van de Sint-
Pietersabdij**

Foto Patrick Henry

De kruisgang

Vier pandgangen omsluiten de binnentuin en vormen het centrum van de abdij. Hier kruisten de paden van werkende en biddende monniken elkaar. De *kruisgang* van de Sint-Pietersabdij is typisch voor de Gentse kloosterarchitectuur van de Contrareformatietijd: de spitsboogramen getuigen van een nog gotische vormtaal, maar de decoratie is veeleer in renaissancestijl. De benedenvensters vertonen een stenen onderverdeling, kenmerkend voor flamboyante laatgotiek. De bovenverdiepingen hebben rechthoekige vensters met kruisverdeling, zoals algemeen bij de 17de-eeuwse woonhuizen werd toegepast. De glas-in-loodtaferelen, met voorstelling uit het leven van Benedictus, in de ramen van de kruisgang zijn in de late 18de eeuw verdwenen. De gangen zijn overspannen met brede graatgewelven.

Herinneringsstenen in de vloer van de *noordelijke pandgang* verwijzen naar abten die hier begraven lagen. De uitbouw halfweg de noordelijke pandgang, die aan de kerk grenst, was het mortuarium of de dodenkapel van de monniken. Hier vangt ook de permanente tentoonstelling *Tussen Hemel en Aarde* aan, waaraan in deze publicatie een afzonderlijk hoofdstukje wordt gewijd.

De grote zaal aan de oostkant van de abdij is de *kapittelzaal*. Daar vergaderden dagelijks de abt en de monniken. Het abdiyleven zoals voorgeschreven door Benedictus, werd gedragen door de gemeenschap van monniken onder leiding van een abt. Elke beslissing werd gezamenlijk genomen. De doorbrekingen die de oostelijke pandgang van de kapittelzaal scheiden, gaan terug op de 17de-eeuwse bouwcampagne.

De *zuidelijke pandgang* ligt naast de reftervleugel van de abdij. Tegenover de refter bevindt zich (zoals in de noordelijke pandgang) een uitbouw. Dit was het lavatorium of de wasplaats, waar de monniken vóór de maaltijden de handen konden reinigen. Nadat de refter in de 15de eeuw naar een hogere bouwlaag werd verplaatst, dienden de monniken zich via een trap vanuit de zuidelijke pandgang naar de refter te begeven. Deze historische toegang is te herkennen aan de grote, brede spitsboog. Twee beschadigde engelen getuigen nog van de sculpturale versieringen.

13de-eeuwse schilderingen in de kelderverdieping van de reftervleugel

Foto Dienst Stadsarcheologie

De reftervleugel heeft verscheidene bouwfasen gekend. Nu omvat het kerngedeelte drie bouwlagen: een kelderverdieping, een benedenverdieping die in kamers is opgedeeld en vanuit de pandgang toegankelijk is, en de bovenverdieping die de hoge refterhal omvat.

De refter is oorspronkelijk een *middeleeuws* bouwwerk van Doornikse steen met slechts twee bouwlagen: een half-ondergronds gelegen ruimte en een hoge refterzaal. De zogenaamde kelderverdieping moet op een bepaald ogenblik in twee of meer ruimten zijn opgedeeld. De westelijke kamer krijgt dan een geschilderde afwerking: hoofdzakelijk een voegenschildering met een afboording van eenvoudige blaadjes rondom de venster- en boogopeningen, en tegen de verdwenen balkenzoldering een fries van rood bladwerk. Deze zeldzaam geworden 13de-eeuwse schilderingen worden in 1995 bij restauratiewerken ontdekt en maken duidelijk dat hier niet alleen de voorraden van de abdij werden opgeslagen. Ten minste één van de kamers waarin de zaal op kelderniveau was ingedeeld, heeft een representatieve functie bekleed.

In de *15de eeuw* wordt het gebouw opgehoogd. De vertrekken op de begane grond doen dienst als voorraadkamer, bergplaats en kantoor, terwijl de bovenverdieping eetzaal wordt: een ruime, imposante zaal met een houten spitsbogig tongewelf. In een driezijdige erker aan de zuidgevel staat een lezenaar van waarop een monnik tijdens de maaltijden voorleest.

In de *17de eeuw* krijgt de aangrenzende pandgang een bovenverdieping, waardoor de vensters aan de noordzijde overbodig raken en gedicht worden.

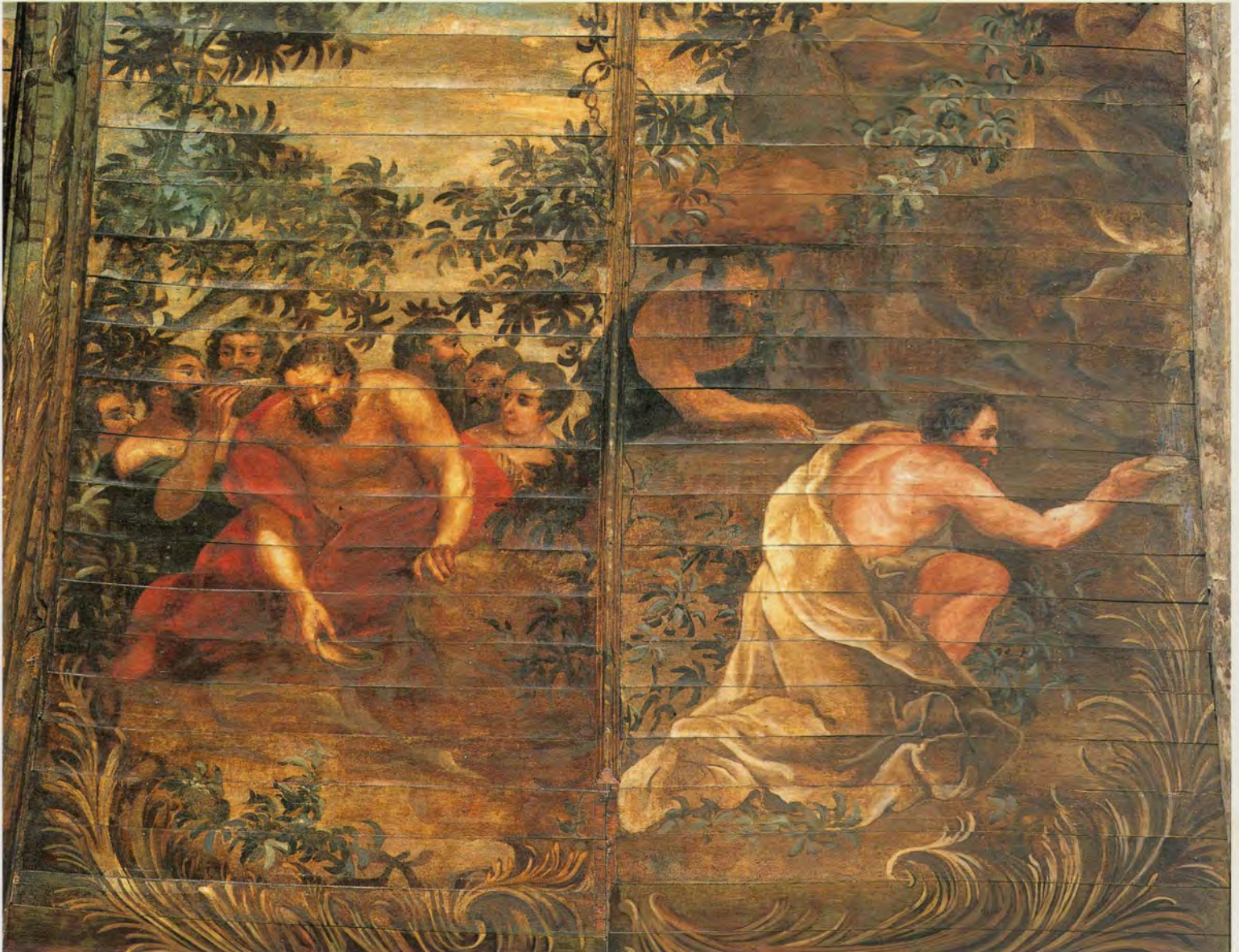

Tijdens de 18de eeuw wordt de refter opnieuw grondig onder handen genomen. Het interieur wordt volledig heringericht met een nieuwe marmeren vloer, een houten lambrizing en gewelfschilderingen. Bij de opheffing van de abdij als religieuze instelling in 1796 worden die vloeren en de lambrizing echter opnieuw uitgebroken en verkocht. De gewelfschildering is grotendeels bewaard gebleven. In de liturgische en bijbelse taferelen komt de symboliek van brood en wijn of water telkens terug.

In de *kazernetijd* wordt de refter door een betonnen tussenvloer horizontaal in tweeën verdeeld. Soldaten gebruiken een gedeelte voor gymnastische oefeningen. Bij de restauratie zal één van de meest delicate ondernemingen precies het opnieuw verwijderen van deze tussenvloer vormen.

Omstreeks 1990 komt het restauratiedossier van de refter in beweging. Het is het sluitstuk in de *restauratie-campagne* van de Sint-Pietersabdij. Het beschilderde plankengewelf van de refter wordt voorzichtig ontmanteld en opgeborgen. Het wordt paneel na paneel gerestaureerd. De karkasrestauratie van de refter gaat in 1993 van start: daken, muren en vloeren worden opgeknapt en voor zover mogelijk in de oorspronkelijke staat geconstrueerd. Door het uitslopen van de betonnen tussenvloer uit de kazernetijd wordt de grootsheid van de monumentale zaal stukje bij beetje weer zichtbaar. Het begeleidende archeologisch onderzoek brengt ook de ene verrassing na de andere aan het licht: 13de-eeuwse muurschilderingen, middeleeuwse sculptuurfragmenten gebruikt als opvulmateriaal in nissen en gewelfkappen, olieverfdecoraties en polychrome tegels uit de 17de eeuw komen, soms maar voor even, weer tevoorschijn.

links en rechts
Gerestaureerde details van de gewelfschildering in de refter van de Sint-Pietersabdij
 Foto's Diltmar Bollaert en Karel Maertgat

De bibliotheekzalen

De twee boven elkaar gelegen zalen op de eerste en tweede verdieping ontstaan bij de restauratie van de abdijgebouwen in de jaren vijftig van de 20ste eeuw. In de 18de eeuw vormen beide zalen samen één van de meest geprezen ruimten van de abdij: de bibliotheek. In 1798 wordt deze bibliotheek leeggehaald en in eerste instantie overgebracht naar de voormalige Baudelo-abdij. Vandaar gaan de kostbare handschriften en drukken van de Sint-Pietersabdij dan weer naar de Universiteitsbibliotheek.

Eerder liggen hier, boven de kapittelzaal, de gemeenschappelijke slaappleatsen van de monniken. De oostvleugel met de kapittelzaal wordt tussen 1615 en 1635 in zuidelijke richting verlengd om meer cellen of monnikenkamers te kunnen inrichten. De idee van een gemeenschappelijk dormitorium is immers verlaten: elke monnik beschikt nu over een eigen kamer.

In 1998 wordt het volume van de oude bibliotheek opnieuw zichtbaar gemaakt door het wegnemen van een deel van de moderne tussenvloer.

De grote ramen van de vroegere bibliotheek geven uit op de oostelijke buitentuin. De ruïnes die tussen de aanplantingen zichtbaar zijn, zijn de opgegraven resten van verscheidene opeenvolgende infirmerieën van de abdij. In de wijngaard worden, in aansluiting op een eeuwenoude traditie, druiven geteeld. Verderop begrenst de Schelde nog steeds de abdijsite aan de oostzijde.

De tuin

Wie weet dat achter de majestueuze gevels van de abdij aan het Sint-Pietersplein ook een ruinetuin schuilgaat? Deze oase van groen ligt tussen de voormalige abdijgebouwen en de Schelde en bestaat uit een kruidentuin, een wijngaard, een boomgaard en gazon. Het is een reconstructie naar historische voorbeelden, aangelegd op de majestueuze terrastuin die abt Seiger in de 18de eeuw laat realiseren.

De ruïnes tussen de aanplantingen zijn opgegraven constructieresten van de vroegere 'ziekenboeg' of infirmerie van de abdij. De oudste bouwsporen in Doornikse steen en de rij van vierkante pijlers maken deel uit van een infirmerie die tussen de 12de en het begin van de 14de eeuw wordt gebouwd. In het begin van de 15de eeuw komt een nieuw ziekenhuis tot stand. Het is een bakstenen gebouw met vier nagenoeg vierkante kamers en een halfcirkelvormige uitbouw: een kapel, waar ook de zieken hun religieuze plichten kunnen nakomen. Bovengronds is hiervan evenwel niets bewaard. Een kleine overwelfde kelder en de aanzet van een wenteltrap in de ruïnes herinneren aan een bouwphase in de tweede helft van de 15de eeuw. Het gaat om een gebouw met een trapgevel, dat later nog wordt uitgebreid. Het silhouet van de uitbreiding is trouwens nog goed zichtbaar in de zuidgevel van de kerk, omdat die er in de 17de eeuw

gedeeltelijk overheen wordt gebouwd. Twee diagonaal geplaatste bakstenen pijlers geven de plaats aan van de laatgotische infirmeriekapel, die op de verdieping ligt.

In de jaren '70 vindt hier archeologisch onderzoek van het bodemarchief plaats. Het zijn overigens deze opgravingen die het meest tot de oprichting van de Gentse stadsarcheologische dienst hebben bijgedragen.

De ziekenzorg neemt in alle middeleeuwse abdijen en kloosters een belangrijke plaats in. Meestal beschikken abdijen over een eigen apotheek en *kruidentuin*. In hun bibliotheken en scriptoria kunnen de monniken zich verdiepen in de genezende werking van kruiden. De infirmarius kweekt in de kruidentuin zijn planten met heilzame kwaliteiten, droogt ze en maakt er drankjes en zalfjes van omdat hij ze onder die vorm langer kan bewaren. In een verordening van Karel de Grote worden naast de bekende kruiden als rozemarijn, pepermunt, salie en lavendel, ook gewassen vernoemd die wij nu als groenten beschouwen: bonen, erwten, uien, komkommer, bieten, andijvie en veldsla. Ongetwijfeld is er bij de Sint-Pietersabdij ook een hortus of groenten tuin, een boomgaard (met kweeperen, mispels, appels en vijgen) en een herbularis of kruidentuin, zoals op de oude plattegrond van het klooster van Sankt-Gallen uit 817.

Achtergevel en buitentuin van de Sint-Pietersabdij

Foto Patrick Henry

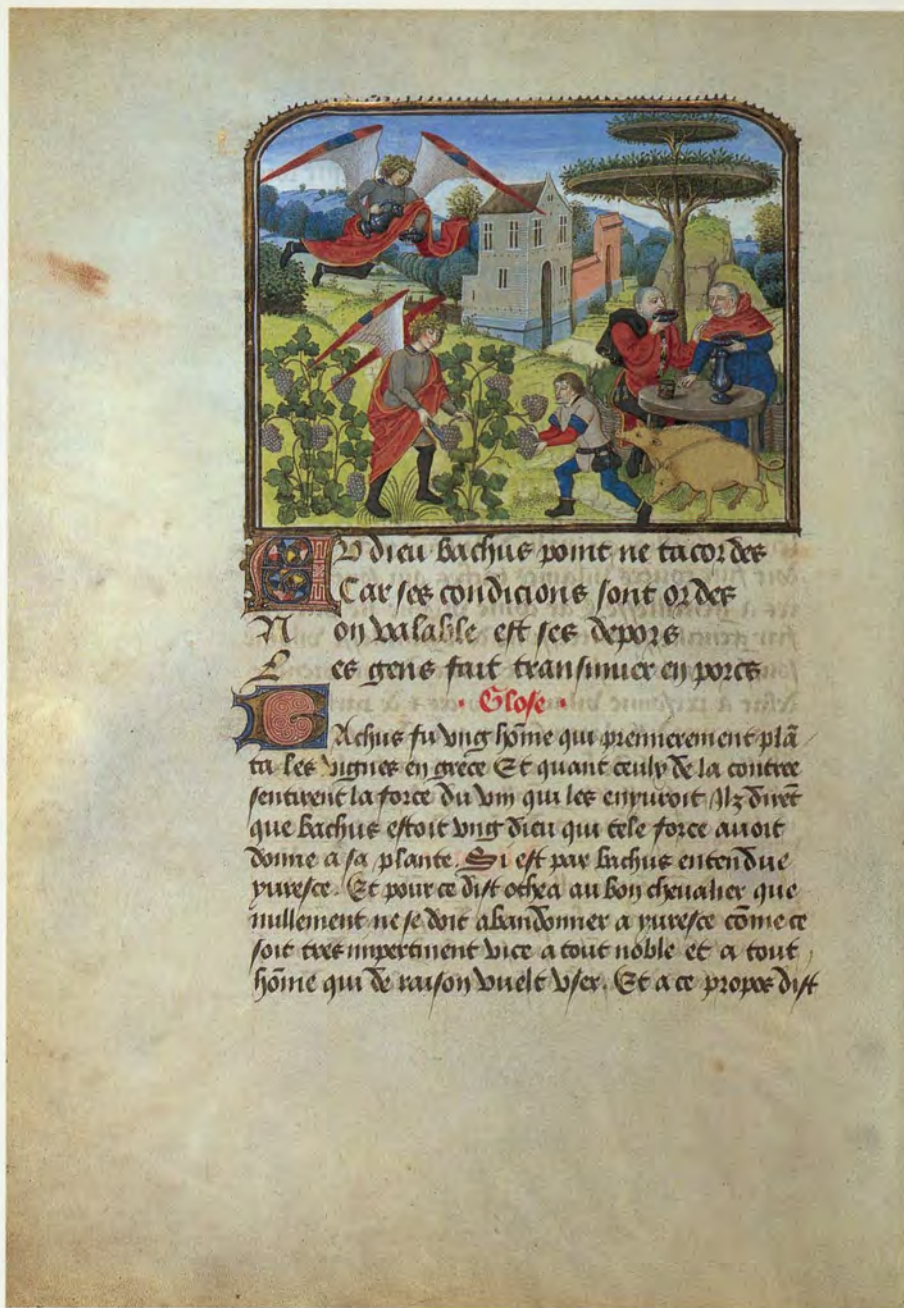
Het kruidenkastje in Tussen hemel en aarde illustreert de heilzame en minder heilzame werking van kruiden in zowel de keuken als de geneeskunde

Foto Bart Van Leuven

In de kruidentuin worden ook allerlei bloemen zoals lelies, rozen en irissen verzorgd. De bloemen nodigen de bijenzwermen uit zich in de *korven* van de abdijen te vestigen. Honing is immers tot rond 1100 de belangrijkste zoetstof. De bijtjes voorzien de kloostergemeenschappen ook van de noodzakelijke was voor het overvloedige kaarslicht in hun kerken. In de woonruimtes moet hoofdzakelijk daglicht volstaan en gaat men spaarzaam om met kaarslicht.

De bloemen en de gewassen die wij nu als groenten beschouwen maar in de Middeleeuwen ook als 'kruiden' werden vernoemd, zijn in de huidige tuinaanleg niet overgenomen uit de tijd van Karel de Grote. Wel is er getrouw een kruidentuin aangelegd, met lavendel, rozemarijn, thijm, salie, origaan, munt enz. In de boomgaard staan ettelijke appelaars, enkele peren- en pruimenvariëteiten, drie kerselaars en twee notelaars. Er zijn ook fruitheesters aanwezig die jaarlijks een kleine hoeveelheid stekelbessen, mispels, zwarte en rode bessen, bramen, perziken en hazelnoten opleveren. En tegen de achtergevel van het gebouw doen de vijgen het uitstekend!

In de 9de eeuw is er voor het eerst sprake van de *wijngaard* van de Sint-Pietersabdij, zoals het een goed grootgrondbezitter betaamt. Gent wordt trouwens in een 12de-eeuwse wereldbeschrijving van de Arabische waarnemer Idrisi omschreven als de voornaamste stad van Vlaanderen, omringd door wijngaarden, boomgaarden en rijke akkers. Vanaf de 13de eeuw gaat de abdij echter steeds meer wijn van betere kwaliteit aankopen bij gespecialiseerde invoerders.

De wijnoogst, miniatuur door Loyset Liédet in Jean Miélots bewerking van Christine de Pisan, L'Épître d'Othéa, Brugge, ca. 1460
Koninklijke Bibliotheek van België, Brussel

Dat de Sint-Pietersabdij veel wijn verbruikt is niet echt verwonderlijk. Wijn is naast bier de belangrijkste drank in die periode. En er vallen in een van de machtigste instellingen van de Zuidelijke Nederlanden regelmatig feestelijkheden en ontvangsten te organiseren. Naast het gebruik aan tafel is er de liturgische behoefte aan miswijn. Bovendien wordt wijn ook voor medische doeleinden toegediend, bijvoorbeeld als krachtherstellend middel na een adering.

In 1983 wordt onder impuls van de hedendaagse Wijnmetersgilde terug een wijngaard aangelegd op de oostelijke helling van de site van de abdij. De groeikrachtige witte Müller-Thurgau-druif, een kruising tussen Riesling en Sylvaner, zorgt nu nog jaarlijks voor een wisselend aantal flessen 'abdiwijn'.

De majestueuze barokkerk

De kerk is het meest opvallende gebouw van een abdij. Het is ook het gebouw dat in de loop der eeuwen de meest ingrijpende veranderingen ondergaat.

Na de beeldenstormtijd is de abdijkerk zodanig beschadigd dat ze als cultusgebouw niet meer bruikbaar is. Wanneer de overige abdijgebouwen opnieuw zijn opgeknapt, besluit men op dezelfde plaats een *nieuwe kerk* te laten optrekken. Initiatiefnemer is de uit Utrecht afkomstige abt Schayck (1615–1631).

De grootse barokkerk van Sint-Pieters rust op de resten van de middeleeuwse abdijkerk. In de 17de eeuw ontwerpt ingeniaris Pieter Huysens een merkwaardig geheel, samengesteld uit een langwerpige oostelijk deel met het monnikenkoor en omgang, en de westelijke centraalbouw die een koepel draagt. De *werkzaamheden* beginnen aan de oostzijde, waar het monnikenkoor is, dat eerst moet worden afgewerkt. De bouwactiviteiten zijn al enige tijd aan de gang wanneer een officiële eerstesteenlegging in 1629 plaats vindt. De westgevel toont in het fronton het jaartal 1720, wat betekent dat men vrijwel een eeuw lang aan de realisatie van de barokkerk werkt. Huysens maakt de voltooiing niet meer mee: hij overlijdt op 6 juni 1637 in het jezuïetenklooster van Brugge.

De jezuïet *Pieter Huysens* geniet vooral bekendheid als architect uit de baroktijd. Meerdere majestueuze barokkerken worden aan zijn inventiviteit toegeschreven: de jezuïetenkerk in Maastricht, Sint-Walburga in Brugge en Saint-Loup in Namur. Het is geen toeval dat enkele grote barokkerken in de zuidelijke Nederlanden door toedoen van de jezuïeten tot stand komen. Het is een periode van katholieke heropleving en hoogtij voor de jezuïetenorde. Daarom wordt de kerkelijke barok-architectuur soms ook de jezuïetenstijl geheten.

De hele opbouw en vormgeving van de abdijkerk van Sint-Pieters en de toepassing van een koepelconstructie verraden de invloed van de grote *Italiaanse* renaissancekerken, waarbij vooral bepaalde gelijkenissen met de Gesùkerk en de San Pietro in Rome opvallend zijn. De toren aan de oostzijde wordt nadien toegevoegd, maar vormt geen inbreuk op het barokke totaalconcept.

Rond het ruime monnikenkoor ligt een omgang, waarbij ten oosten een askapel en enkele bijruimten aansluiten. Kolossale Corinthische pijlers schragen een breed uitkragende kroonlijst en contrasteren met de fijne gewelfribben van de overwelfing, een typisch kenmerk voor de barokkerken in de zuidelijke Nederlanden. De hele interieuraankleding met altaren, beelden, afsluitingen, schilderijen en meubilair ondersteunen de architectuur.

Vier stevige pijlers met Corinthische pilasters dragen de centrale *koepelconstructie*. De nissen in de pijlers zijn voorzien van beelden. De overgang van de vierkante grondstructuur naar de cirkelvormige koepel wordt gerealiseerd met pendentieven, die de vier evangelisten tonen die uit wolken lijken te komen. De koepel wordt doorbroken door acht vensters, die aan de buitenzijde afgwisselend met een gebogen of een driehoekig fronton zijn afgewerkt. Daarboven komt dan nog een pseudolantaarn, wat de totale hoogte van de centraalbouw op 60 m brengt.

De *gevel* van de kerk die nu het Sint-Pietersplein domineert, wordt oorspronkelijk grotendeels door andere abdijgebouwen aan het oog onttrokken. De gevelstructuur omvat twee horizontale geledingen waarboven een centraal driehoekig fronton prijkt. Voluten vormen de verbinding tussen het fronton en de geveluiteinden die met twee vazen worden afgewerkt. Kort na de afwerking is de sculpturale inbreng sterker dan nu. In de nissen staan dan nog beelden van Benedictus, Petrus en Paulus. Het timpaan toont het wapenschild van de abdij met de drie sleutels, geflankeerd door twee allegorische figuren die *Liefde* en *Hoop* voorstellen. De kerk is een kenmerkend exponent van haar tijd. De Contrareformatie beoogt immers de triomf van het katholieke denken. De abdijkerk van Sint-Pieters vormt een hoogtepunt van de barokarchitectuur in de zuidelijke Nederlanden.

De kerk huisvest nog vele kunstschaten uit de abdijs-tijd. Het loont de moeite er enkele beter te bekijken.

Op het altaar van het noordelijk zijkoor in de kerk hangt een barokschilderij van Gaspar de Crayer. Volgens de legende stuurt Totila, de koning van de Oost-Goten, zijn schildknaap, bekleed met koninklijke gewaden naar Benedictus om hem op de proef te stellen. De heilige ontmaskert hem echter. Het schilderij stelt de verzoening tussen Totila en Benedictus voor. De toeschrijving aan Gaspar de Crayer steunt op een ononderbroken traditie maar een datum is niet bekend.

Ange De Baets, Interieur van de Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk, algemeen gezicht naar het koor, 1836

Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk
Foto Jo De Rammeloere

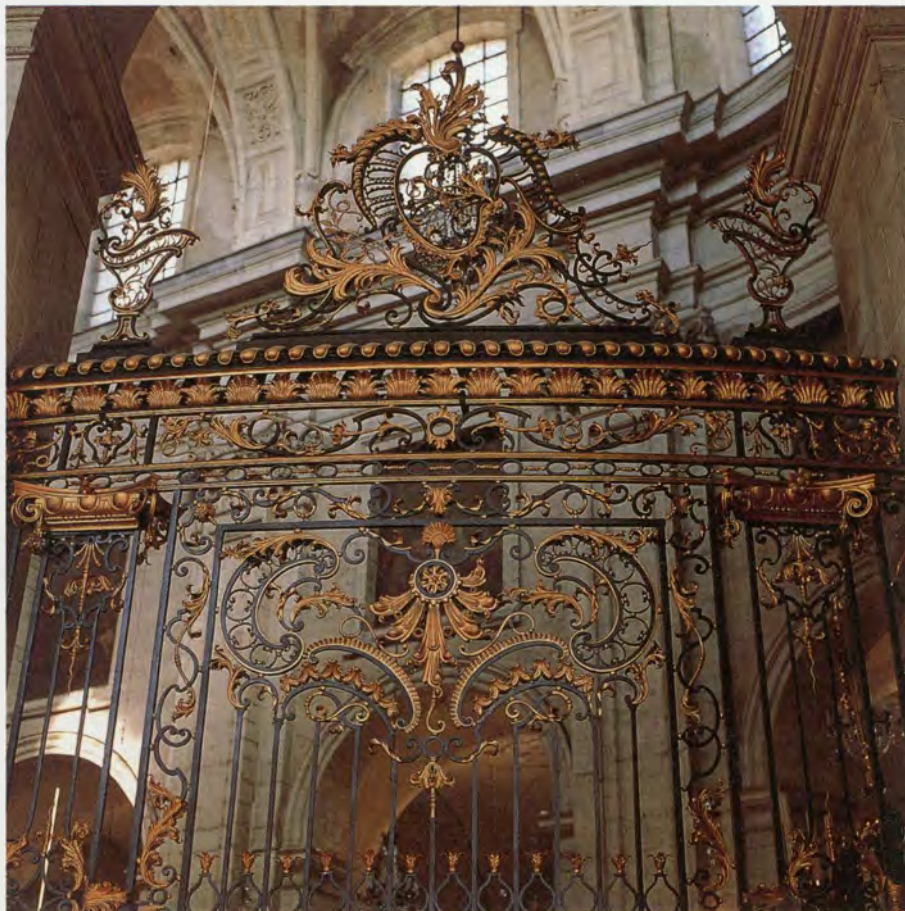

**Toegeschreven aan Lucas
Achtschellinck, Christus en de
Emmaüsgangers, 18de eeuw**

Museum voor Schone Kunsten, Gent

Drie van de grote landschapsschilderijen die de achttiende-eeuwse refter van de Sint-Pietersabdij aankleeden, hangen eveneens in de kerk. Ze zijn allen ongeveer van hetzelfde formaat en vertonen bovenaan een gelijkaardige afwerking: een gedrukte boog met zijdelings, symmetrisch, een sierlijke gebroken tegencurve. Het zijn grootscheepse composities met hoge wolkenluchten en op het voorplan telkens een kleinschalige figuratie met een voorstelling uit het leven van Christus of uit de heiligenlegenden. We herkennen Christus en de Samaritaanse vrouw, keuvelend bij de waterput, de kluisenaars Antonius en Paulus in gesprek en een eremiet aan wie vruchten worden gebracht. De symboliek van eten en drinken is alweer aanwezig. De toeschrijvingen, aan Lucas Achtschellinck en andere klinkende namen uit de Brabantse landschapsschilderkunst, zijn tot op heden niet bewijsbaar.

Boven het zuidportaal van het koor hangt een schilderij toegeschreven aan Jan Janssen: *De bevrijding van Petrus uit de gevangenis*. Het is één van de vier altaarschilderijen, in de 17de eeuw vervaardigd voor de nieuwe barokkerk. Het hangt nu boven het tussenportaal van de kerk, maar hing oorspronkelijk wellicht boven het altaar van de kerkpatroon. Het opvallende clair-obscur is typisch voor het caravaggisme.

**Fortitudo, een van de vier
hoofddeugden door Jean-
Baptiste Gillis, 1749-1751**

*Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk,
Gent*

**Koorhekken in deels
verguld smeedijzer,
uitgevoerd door
meestersmid Joseph
Maniette, 1742-1749**

*Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk,
Gent*

Een meesterwerk van ijzersmeedkunst is het koorhekken in deels verguld smeedijzer, van 1742 tot 1749 uitgevoerd door meestersmid Joseph Maniette. De bestelling van dit hekwerk bij een meestersmid uit Kamerijk (Cambrai) is fel aangevochten door de Gentse smeden. Abt Standaert heeft hun protest echter weggewuifd met het argument dat zij onbekwaam waren dergelijk werk uit te voeren. Deze koorafsluiting heeft de invoering van de nieuwe Franse kunststijlen in Gent ongetwijfeld een duwtje in de rug gegeven.

Aan de koorsluiting staan vier beelden van de Antwerpse beeldhouwer Jan Baptiste Gillis. De vier elegante beelden, die de hoofddeugden Justitia, Prudentia, Fortitudo en Temperantia voorstellen, zijn in een verfijnd classicistische stijl uitgevoerd. Zij zijn omstreeks het midden van de 18de eeuw in de abdijkerk geplaatst.

Speuren naar verdwenen rijkdom

Een abdij zonder boeken is als een stad zonder rijkdommen, een burcht zonder troepen, een keuken zonder kookgerei, een tafel zonder gerechten, een tuin zonder kruiden, een weide zonder bloemen, een boom zonder gebladerte...

(Umberto Eco, De naam van de roos)

Archeologisch werk naar aanleiding van de diverse fases in de restauratie van de gebouwen, heeft de kennis over de bouwgeschiedenis van de Sint-Pietersabdij aanzienlijk verrijkt. Sedert 1973 worden de materiële relictten van de Sint-Pietersabdij archeologisch en bouwhistorisch onderzocht onder leiding van de Dienst Stadsarcheologie van de Stad Gent. Dit onderzoek heeft de studie van geschreven en iconografische bronnen over het bouwkundig verleden van de abdijsite aanzienlijk aangevuld en bijgestuurd.

Gekoppeld kapiteel met gestileerd bladmotief afkomstig uit de Sint-Pietersabdij, Doornikse steen, 12de-13de eeuw
Dienst Stadsarcheologie, Gent
Foto Bart Van Leuven

De vroegmiddeleeuwse abdijsgebouwen

De vroegste gebouwen van de Sint-Pietersabdij, toen bekend als het Blandiniumklooster, worden opgetrokken in hout en vlechtwerkwallen met lemig zand bestreken. Zonder over dezelfde materiële sporen te beschikken, kan voor de 7de tot het begin van de 9de eeuw een gelijkaardig beeld worden verondersteld als in Hamage (Noord-Frankrijk), waar voor het eerst op het West-Europese vasteland de materiële resten van een vroegmiddeleeuws klooster grondig worden ontleed: een omheind klooster met één of meerdere houten gebouwen, naast een houten kerk die dan op de plaats van de latere abdijskerk moet worden gesitueerd.

Een stenen kloosterkerk komt er pas in de Karolingische periode, vermoedelijk door toedoen van Einhard. Opgravingen in de oostsector duiden immers op een belangrijke bouwcampagne waarbij natuursteen werd verwerkt. De resten van een kalkovencomplex uit het tweede kwart van de 9de eeuw laten hierover geen twijfel bestaan. In dergelijke ovens werd namelijk Doornikse steen verhit tot kalk om mortel of pleister aan te maken. Natuursteen is overigens een uiterst duur en kostbaar materiaal, dat in de Gentse regio moet worden ingevoerd. Daarom wordt het aanvankelijk alleen voor de kerk aangewend. In de 9de eeuw worden de gebouwen ook geschikt rond een open binnentuin, omringd door galerijen, voorlopers van de latere kruisgang. Deze schikking wordt samen met de Karolingische kloosterhervorming doorgevoerd.

In de oostsector van de Sint-Pietersabdij is een opruimingslaag aangetroffen die in verband kan worden gebracht met een ingrijpende herbouwcampagne die in de late 9de of de 10de eeuw is gestart. Dat de abdij volledig dient te worden heropgebouwd, kan wijzen op vernielingen in de *noormannenperiode*, die voor het overige niet archeologisch zijn vast te stellen in het bodemarchief.

In elk geval herstelt de Sint-Pietersabdij zich snel na de noormanneninvallen. Graaf Arnulf I laat zijn favoriete klooster als een volwaardige benedictijnenabdij in Doornikse steen herbouwen. Diverse gedeelten van de voormalige Sint-Pietersabdij gaan in de kern nog terug tot die grootse middeleeuwse bouwcampagne. Het gebruik van Doornikse kalksteen als bouw materiaal is daarbij het herkenbare gidsfossiel.

Organisatie

De functies in een abdij zijn erg verscheiden en de onderneming vrij complex. Daarom moet een abdijgebouw in de eerste plaats functioneel zijn. De idee om elke ruimte een eigen bestemming te geven is typisch voor abdijen en kloosters. De organisatie van het gemeenschapsleven en de liturgie stellen immers dwingende eisen.

Ook het *middeleeuwse grondplan* van de Sint-Pietersabdij weerspiegelt die ordening van de verschillende functies, zoals aangegeven door de benedictijnse regel. Rond de abdij is een omheiningmuur.

Het centrum van de abdij, waar biddende en werkende monniken elkaars pad kruisen, is de *kruisgang* of het pand, de door vier pandgangen omsloten binnentuin.

De *kerk* ligt aan de noordkant van de kruisgang. Het *Opus Dei* of 'werk voor God' is één van de voornaamste taken van de monniken en bepaalt hun hele dagindeling. Op geregelde tijdstippen verzamelt de gemeenschap zich in de abdijskerk om die taak te vervullen. *Kapittelzaal* en bibliotheek nemen ten oosten van het pand een belangrijke plaats in. In de kapittelzaal kunnen de monniken met hun abt samenkomen, om gemeenschappelijke beslissingen te nemen. De *bibliotheek* is de bouwkundige vertolking van een verlengstuk van het *Opus Dei*, de geestelijke lectuur, waartoe de monniken worden aangespoord. Mettertijd neemt de bibliotheek een steeds belangrijker plaats in de abdijsorganisatie in.

Aan de zuidelijke pandgang ligt de *refter*. Het oorspronkelijke reftergebouw is kleiner dan de huidige zuidvleugel en is volledig in Doornikse kalksteen opgetrokken. Er zijn slechts twee bouwlagen, namelijk een halfondergronds gelegen ruimte en een hoge refterzaal die vanuit de kruisgang, ter hoogte van de wasplaats of het lavatorium, te bereiken is. In de huidige kelderverdieping is het middeleeuwse uitzicht van de refter het best bewaard gebleven. De onderste zaalruimte is in vakken opgedeeld door een rij vierkante pijlers, in de langsrichting verbonden door rondbogen, en heeft een vlakke houten balkenzoldering. Er zijn twee toegangen naar de zuidelijke pandgang en een brede poortopening die op het binnenplein uitgaat. Op een bepaald ogenblik werd de onderste zaalruimte in twee of meer kamers ingedeeld.

Het Rode Plan, grondplan van de Sint-Pietersabdij, 18de eeuw (situatie 15de eeuw) Rijksarchief Gent

De Sint-Pietersabdij te Gent, getekend vóór 1534
Privé-verzameling

De slaapzaal ligt op de bovenverdieping van de oostvleugel. De monniken slapen immers aanvankelijk in een gemeenschappelijk *dormitorium* of als dit niet mogelijk is, in kamers van tien tot twintig personen.

De *infirmierie* is een geïsoleerd gebouw in de oostsector.

De talrijke *nutsgebouwen* die de abdij moeten toelaten zo autonoom mogelijk te functioneren, de graanzolders, werkhuizen, opslagplaatsen, een bakkerij en een rosmolen, bevinden zich grotendeels aan de zuidkant, nabij de omheiningmuur van de abdij. Op enige afstand van de centrale gebouwen ligt ook het *gastenverblijf*. Het *poortgebouw*, waar 'een oudere en wijze' monnik de toegang tot de abdij controleert, ligt helemaal aan de zuidkant.

Twée kerken!

Bovengronds herinneren slechts luttele sporen aan de *middeleeuwse abdijkerk*. We kennen haar hoofdzakelijk uit iconografische documenten.

De middeleeuwse abdijkerk van Sint-Pieters is het resultaat van verschillende bouwcampagnes. De benedienkerk is in verhouding zeer kort ten opzichte van het uitgestrekte koorgedeelte, wat kenmerkend is voor grote benedictijnenabdijen. De bouwsels aan de noord- en de zuidkant van het monnikenkoor zijn toevoegingen uit verschillende periodes en geven de kerk in de 15de en de 16de eeuw een complexe structuur die men bijvoorbeeld bij een gewone dorpskerk niet zal opmerken. De westgevel van de abdijkerk staat niet vrij, wat niet ongewoon is, aangezien de kerk hoofdzakelijk voor de monnikengemeenschap en het abdiypersoneel bestemd is. Tegen de middeleeuwse kerk is een abtswoning en een grote ontvangstkamer gebouwd. De toren is aangelegd op een vierkante plattegrond en vertoont, althans in de 16de eeuw, een peervormige top.

De aanleg van de vroegere abdijkerk ligt in de lijn van de (derde) abdijkerk van de Bourgondische abdi Cluny, waarvan vooral de uitgewerkte oostpartij opvalt, met het typische, door een omgang en kranscapellen omringde koor. Ook de complexe plattegrond en vrij heterogene opbouw is bij grote middeleeuwse benedictijnenabdijen niet ongewoon. De gewezen benedictijnenabdi of huidige kathedraal van Canterbury vormt een heel vergelijkbaar voorbeeld.

Net buiten de abdijsmuur staat in de Middeleeuwen nog een kerk, de *Onze-Lieve-Vrouwekerk*, die de bewoners van het Sint-Pietersdorp bedient. Het Sint-Pietersdorp reikt tot aan de Ketelvest, een omstreeks 1100 gegraven stadsgracht. Grensstenen duiden de limiet aan tussen de jurisdicties van de stad en van de Sint-Pietersabdi. In 1254 komt er een akkoord tussen de stad en de Sint-Pietersabdi om een deel van het Sint-Pietersdorp binnen de nieuwe Gentse omwalling op te nemen. De huidige Citadellaan en de Charles de Kerchovelaan (kleine stadsring) volgen ongeveer het tracé van die laatmiddeleeuwse stadsgracht.

Over de bouwgeschiedenis van de verdwenen dorpskerk is nog niet veel gekend. Op iconografische documenten vertoont ze, met haar kenmerken van de Scheldegotiek, alleszins veel gelijkenissen met de Gentse Sint-Niklaaskerk. De Onze-Lieve-Vrouwekerk zal de beeldenstormtijd relatief goed doorstaan en pas in de Franse tijd worden gesloopt. Haar naam wordt dan overgedragen naar de vroegere abdijkerk, die van dan af parochiekerk wordt met de dubbele naam "Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieters."

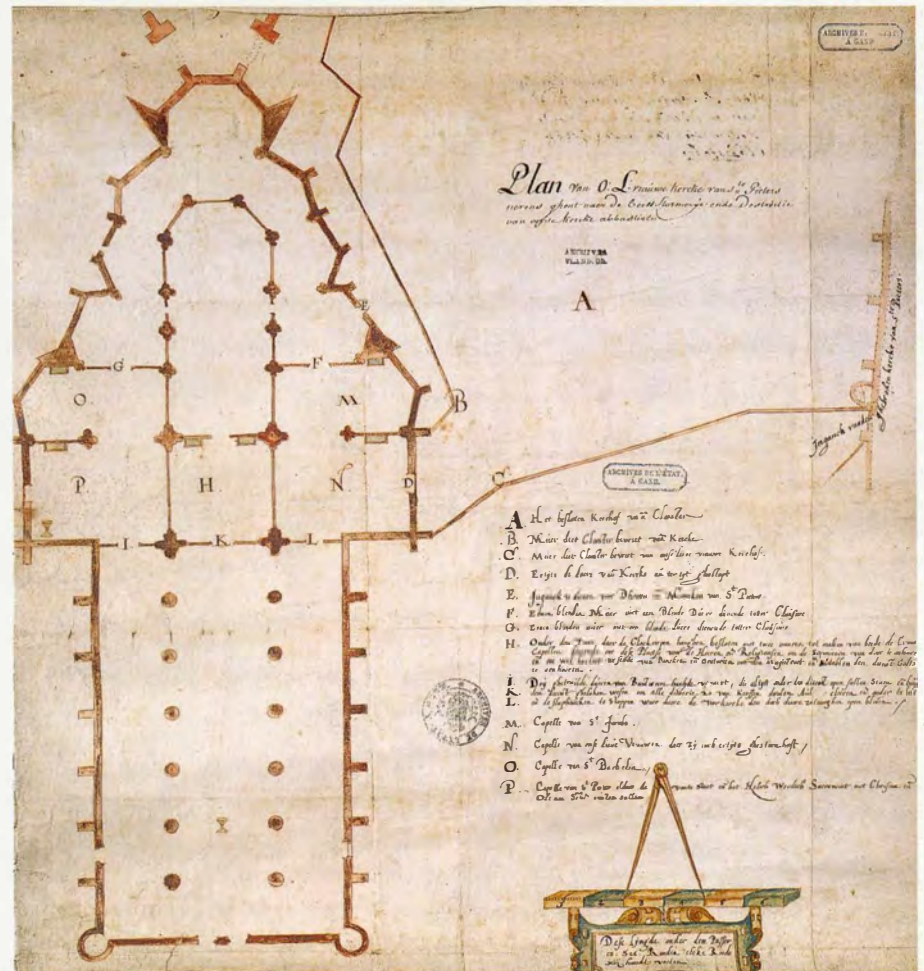
Arend Van Wijndaele,
Noordzijde van de
abdijkerk van Sint-Pieters,
1580

Rijksarchief Gent

Plattegrond van de Onze-Lieve-Vrouwekerk,
eind 16de eeuw

Rijksarchief Gent

Dit is het zogenoemde Rode Plan van de parochiekerk van het Sint-Pietersdorp

**Jan van Doorselaer,
Torenbrand van de
voormalige Onze-Lieve-
Vrouwekerk te Gent
in 1733**

*Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk,
Gent*

In eer hersteld

De noodzaak om de patrimonie van kloosters samen te brengen en te bewaren wordt niet ingezien. [...] Het is waar dat deze kloosterkunst slechts zeer zelden beantwoordt aan de kwaliteitsnormen die het moderne kunstwetenschappelijk discours en de kunsthandel gesmeed hebben. Maar het is juist de totaliteit van deze kunstwerken die de geestelijke en gevoelsmatige huishouding van de monastieke gemeenschappen tot uitdrukking brengt.

(Paul Vandenbroeck, in: Fascinerende facetten van Vlaanderen. Over kunst en samenleving)

Nadat de abdij meer dan een eeuw lang een kazerne is geweest, start het stadsbestuur in 1950 met de restauratie van de gebouwen. De abdij krijgt een nieuwe, culturele bestemming. De restauratiecampagne is een werk van lange adem, dat zijn eindpunt nog steeds niet heeft bereikt.

De jarenlange *militaire* functie heeft het uitzicht van de abdijgebouwen natuurlijk geen goed gedaan. De kruisgang is dan in hokjes opgedeeld, het maaswerk van de vensters nagenoeg verdwenen, de kapittelzaal dichtgemetseld, het mortuarium van een verdieping voorzien, enz. Bovendien is de oostsector, waar nu de tuin is gelegen, volgebouwd met loodsden, magazijnen, burelen, stallingen, latrines, enz.

De werken van de jaren 1950 en 1960 zijn vrij ingrijpend. Weggebroken of vervangen worden slechts die gedeelten waarvan het oorspronkelijk karakter is verdwenen of verloren. Prioriteit wordt gegeven aan de kruisgang en aan de vleugel aan het Sint-Pietersplein (huidige nr. 10). Vóór 1958 is de kapittelzaal gerestaureerd. De 18de-eeuwse bibliotheekruimte valt niet meer te redden. Van de plafondschildering worden twee fragmenten gered en de hoge zaal wordt in twee niveaus opgedeeld. Na 1958 komt de westvleugel met de lokalen onder de refter en de oude keuken aan de beurt. In de loop van de jaren 1960 en '70 worden ook de 18de-eeuwse infirmerie (het huidige Schoolmuseum), de wijnkelder en de zolders afgewerkt.

Tijdens de werken worden in het pand en in de kapittelzaal meerdere *grafkelders* ontdekt. Enkel voor de hoogsten in rang, zoals de abten, legt men grafkelders aan. In de Sint-Pietersabdij vindt men bakstenen grafkelders met figuratieve wandafwerking die vooral uit de 14de en de 15de eeuw dateren. Op de dwarszijden komen vaak een calvarietafereel en een madonna met kind voor, terwijl de langszijden met kruisen, bloempjes of wierookvatzwaaiende engelen worden opgesmukt. Soms treft men er ook een patroonheilige aan.

Afbraak van de kazernegebouwen in de oostsector (Scheldegevel) van de Sint-Pietersabdij, 1958

Sint-Pietersabdij, Gent

In 1982 wordt de aanleg van de *tuin* met integratie van de ruïnes en in 1986 de aanleg van een terras voltooid. De oude brouwerij aan de Kantienberg wordt in de jaren '90 onder de naam 'Geuzenhuis' in gebruik genomen door het Vrijzinnig Laïciserend Centrum.

Zo wordt de Sint-Pietersabdij gered van verder verval en biedt zij een stijlvol onderkomen aan onder meer een natuurwetenschappelijk museum en een tentoonstellingscentrum. Met de historiserende aanpak van toen kan het monumentenbeleid zich echter nu niet meer verzoenen.

Omstreeks 1990 komt beweging in het dossier dat het sluitstuk moet vormen in de restauratiecampagne van de Sint-Pietersabdij: de *reftervleugel*. Na de ontmanteling van het beschilderde plankengewelf, dat paneel na paneel wordt gerestaureerd, gaat de karkasrestauratie van start. De meest risicovolle onderneming is het verwijderen van de betonnen tussenvloer die dienst deed voor de kazerne. Met zo weinig mogelijk trillingen hapt de pneumatische schaar of 'papegaaibek' delen weg uit de tussenvloer. Zo knipt de speciale sloopmachine de oorspronkelijke grootsheid van de refter stukje bij beetje opnieuw zichtbaar.

Gepolychromeerd fragment van een grafkelder met calvarie, 14de-15de eeuw Sint-Pietersabdij, Gent

Restaurateur Hugo Van den Borre legt aan de westgevel van het refterinterieur een figuratief olieversierde decor vrij, aangetroffen bij de restauratiecampagne van de refter van de Sint-Pietersabdij in de jaren 1990

Foto Patrick Henry

Gepolychromeerd fragment van een grafkelder met heilige Petrus, 14de-15de eeuw

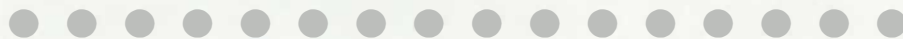
De patroonheilige van de abdij is duidelijk te herkennen aan zijn attribuut: een gouden sleutel

Op de westgevel van het refterinterieur worden maar liefst 18 verflagen geregistreerd. De oudste *beschildering* vormt een schaduw-schildering van een zeer groot meubelstuk. Daarnaast zijn er beschilderde motieven aangetroffen zoals een medaillon, perkamentwerk en fruit, door rode slingers met elkaar verbonden. De beschilderingen moeten na de 15de en ten laatste in de 17de eeuw op de wand zijn aangebracht.

Om de Sint-Pietersabdij als kunsthof naar internationale normen uit te rusten, wordt in 1998 de vernieuwing van de *technieken* aangevat. De verlichting wordt gemoderniseerd en een inbraak- en branddetectie aangebracht. Men maakt van de gelegenheid gebruik om de pandgangen opnieuw te bepleisteren en te schilderen. Het volume van de oude bibliotheek wordt opnieuw zichtbaar gemaakt door het wegnemen van een deel van de moderne tussenvloer. Vanaf 1999 zijn de tentoonstellingszalen uitgerust met een klimatisatiesysteem.

Monument, kunsthal en tentoonstellings- organisator

Nooit meer gesloten

Sinds 1958 worden in de Sint-Pietersabdij tentoonstellingen georganiseerd. Vele kleine, maar ook een aantal die een grote weerklink kregen, tot ver buiten onze grenzen. Hoogtepunten zijn *Benedictus en zijn monniken in de Nederlanden* in 1980, *Santiago de Compostela* in 1985 en *Hoogtij der Middeleeuwen* in 1991. En dit in een periode dat de tentoonstelling als toeristische aantrekkingspool nog niet door Toerisme Vlaanderen ontdekt waren en bijgevolg de promotionele mogelijkheden nog stukken beperkter. *Benedictus* haalde 60.000 bezoekers, *Santiago* 95.000 en *Hoogtij* 45.000. Het waren stuk voor stuk sterke realisaties die alleen door hun kwaliteit ook een publiek succes werden. Ze gaven de Sint-Pietersabdij naam en faam in de organisatie van belangrijke historische tentoonstellingen.

Anderzijds gingen hier in de loop der jaren ook vele andere manifestaties door, georganiseerd door de meest diverse verenigingen en organisaties. Dit zorgde ervoor dat de Sint-Pietersabdij als culturele instelling geen duidelijk profiel had naar het grote publiek toe. Tussen de tentoonstellingen en de manifestaties door was het gebouw ook telkens weer gesloten, wat ervoor zorgde dat het moeilijk, zo niet onmogelijk was de Sint-Pietersabdij goed te promoten. Zo groeide bij het publiek het eerder negatieve idee dat de Sint-Pietersabdij een grotendeels gesloten en leeg gebouw was, waar eens om de zoveel tijd een tentoonstelling werd georganiseerd. Niets was minder waar. Jaarlijks gingen hier tientallen manifestaties door, weliswaar meestal op uitnodiging van derden en strikt beperkt tot de genodigden zelf. Dit gaf de Sint-Pietersabdij dan weer een elitair imago. De drempel van dit gebouw bleek voor velen te hoog.

We bevonden ons hier in een negatieve spiraalbeweging die nodig moest worden doorbroken. Er werd resoluut gekozen voor verandering, waarbij twee klemtonen gelegd werden: het openbreken van het monument en de tentoonstellingen. In één volzin geformuleerd: de Sint-Pietersabdij wil een open monument zijn, waar interessante tentoonstellingen georganiseerd worden. Omdat wij ervan overtuigd zijn dat het gebouw zo het beste tot zijn recht komt

Dat de Sint-Pietersabdij, die aan de basis ligt van het ontstaan van onze stad, een belangrijk monument is in en voor Gent, is een onweerlegbaar feit. De overheid is zich hiervan bewust geworden na de Tweede Wereldoorlog. Het stadsbestuur en recent ook de Vlaamse Gemeenschap investeerden sinds de jaren vijftig belangrijke bedragen in de restauratie van het gebouw. Gedurende vele jaren was dit samen met de Sint-Niklaaskerk zelfs de enige restauratiewerf in Gent. In de jaren zeventig en tachtig viel de restauratie stil. Het eerdergenoemde negatieve imago van de abdij, met name dat ze elitair en gesloten zou zijn, zat hier waarschijnlijk voor veel tussen. De waarde van een historisch monument is geen objectief vast te stellen feit, maar vooral een maatschappelijk gegeven. Vele monumenten worden verwaarloosd, omdat ze geen maatschappelijk draagvlak weten te verwerven. Er was duidelijk iets fout gelopen met het maatschappelijk draagvlak van de Sint-Pietersabdij. Hierin moest verandering komen.

Om de abdij als monument optimaal te kunnen valoriseren moet het vóór alles een open gebouw zijn. Daarom wordt resoluut geopteerd voor een permanente toegankelijkheid. Om de drempel zo laag mogelijk te houden is de toegang daarenboven gratis. Enkel voor een bezoek aan de tijdelijke tentoonstellingen moet een inkomgeld worden betaald. Iedereen zal dus vrij de abdij kunnen binnen- en buitenwandelen en zelfs de hele dag door kunnen genieten van de prachtige tuin. Er is een cafetaria, een zomers terras in de pandhof en een expshop. Om de bezoekbaarheid van de Sint-Pietersabdij te optimaliseren wordt dagelijks om 14 uur een geleid bezoek doorheen het hele abdijsgebouw voorzien voor individuen. Essentieel is ook dat de bezoekers het gebouw kunnen duiden in zijn historische context en daarvoor werd een permanente tentoonstelling uitgebouwd met als titel *Tussen Hemel en Aarde*. Aan de hand van zeven alledaagse thema's die ieder van ons aanspreken, zoals eten en drinken, arm en rijk, de dood, gevaar en geweld, de samenwerking met de macht of de politiek, kunst en cultuur, bouwen en verbouwen of de architectuur, reikt de permanente tentoonstelling *Tussen Hemel en Aarde* enkele sleutels aan die een inzicht geven in de geschiedenis van de Sint-Pietersabdij en het monnikenleven in een benedictijnenabdij. Vanuit een nadrukkelijk kritische invalshoek, want monniken zijn ook maar mensen.

Santiago de Compostela. 1000 jaar Europese bedevaart, tentoonstelling in de Sint-Pietersabdij in samenwerking met Europalia Spanje, 1985
Foto Johan Schelfhout

Vlaamse wandtapijten uit de Wawelburch te Krakau, tentoonstelling in de Sint-Pietersabdij, 1988
Foto Patrick Henry

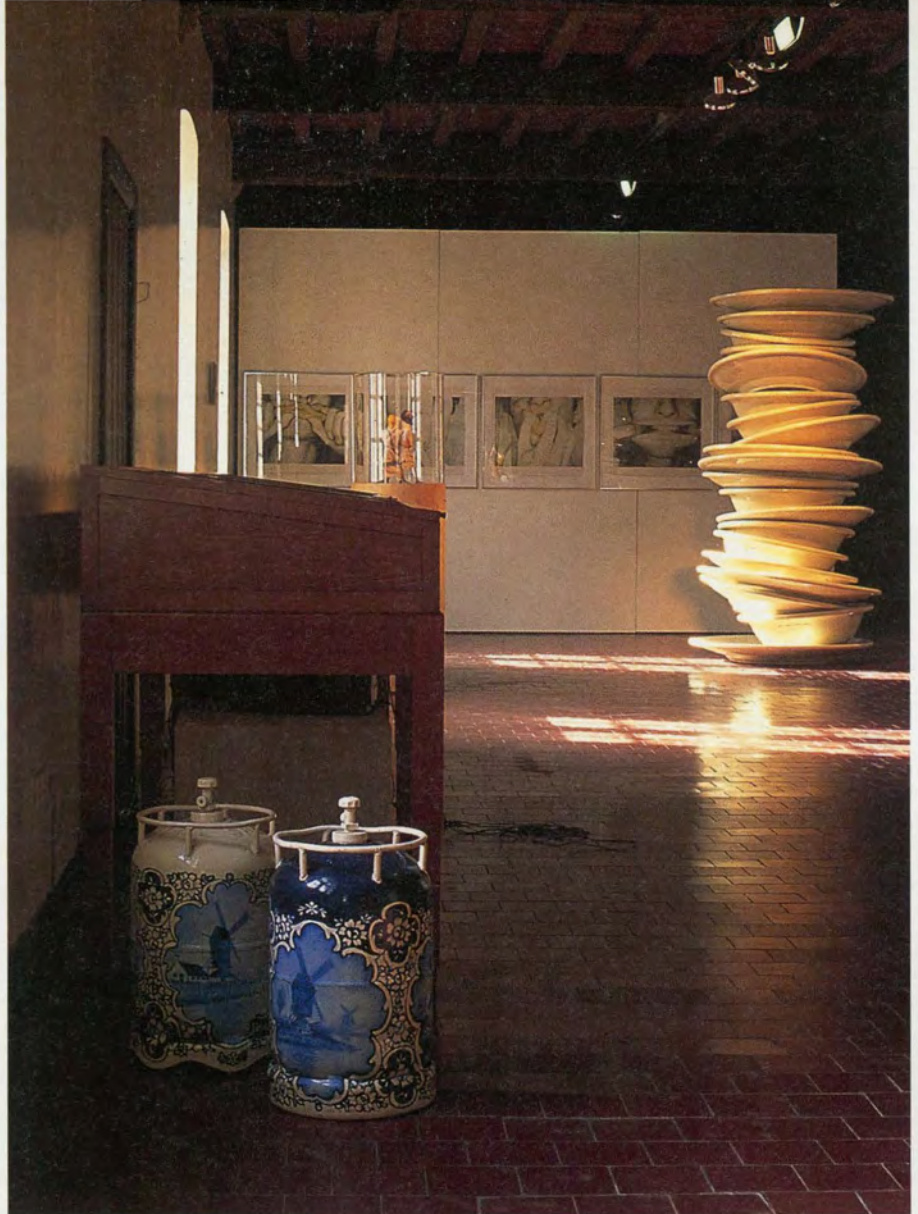
Slijpstenen

De tweede grote pijler van de Sint-Pietersabdij zijn en blijven de tentoonstellingen. De Sint-Pietersabdij is geen museum, het is een kunsthall. Dit wil zeggen: een gebouw waar afwisselend tijdelijke tentoonstellingen worden georganiseerd. Als *Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij* organiseren wij hier jaarlijks zelf één grote historische tentoonstelling. Zowel inhoudelijk als inzake organisatie en presentatie heeft *Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij* doorheen de jaren een grote expertise opgebouwd in deze niche van de tentoonstellingswereld. Het is dus perfect logisch dat deze ervaring verder uitgediept wordt. Daarnaast willen we in onze Gentse kunsthall vooral kansen scheppen voor kunstenaars om in professionele omstandigheden hun werk te exposeren. Kunstenaars snakken naar goede mogelijkheden om te tonen wat ze kunnen. De Sint-Pietersabdij wil hen een platform bieden. Vanzelfsprekend is ook hier kwaliteit de enige norm.

Hoe dan ook blijft de klemtoon liggen op de organisatie van historische tentoonstellingen of, met andere woorden, kunsttentoonstellingen met een historisch concept of de tentoonstelling zelf als een conceptueel kunstwerk. Daarom formuleerden we onze missie als volgt: "Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij is de organisator van historische tentoonstellingen in de gelijknamige abdij, één van de mooiste monumenten in Gent. Wij tonen er telkens weer andere objecten en kunstwerken, zorgvuldig gekozen in een bijzonder verband. Omdat wij het verleden toegankelijk willen maken. Als een slijpsteen om je inzicht in de maatschappij van vandaag op aan te scherpen." Hier willen we innovatief zijn. We willen kunst koppelen aan een verhaal. Niet aan een verhaal dat bestaat in de geest van de tentoonstellingsmaker alleen of dat uitgelegd wordt in een catalogus die, laten we eerlijk zijn, niet consulteerbaar is bij het bezoeken van de tentoonstelling zelf. Wel aan een verhaal dat door de tentoonstelling zelf wordt verteld. Wij willen onze tentoonstellingen leesbaar maken.

Natuurlijk zijn en blijven de kunstwerken centraal staan. Zij moeten kwalitatief sterk of verrassend zijn. Elke tentoonstelling staat of valt met de selectie van de kunstwerken. Hier is de regel: overdaad schaadt. Wie te veel wil tonen, zorgt er voor dat de bezoekers niets meer zien.

Een historische tentoonstelling moet meer zijn dan een esthetisch genoegen alleen. Ze moet het verhaal dat ze brengt ook echt vertellen. En dit kan nooit lukken door alleen maar een presentatie van kunstwerken, mooi in de juiste volgorde. Klassieke technieken zijn teksten en audiogidsen. De teksten moeten gebald zijn, in enkele volzinnen vertellen waar het over gaat. Audiogidsen zijn als instrument van verdieping bijzonder nuttig, maar mogen de duiding niet monopoliseren als ze supplementair te huur worden aangeboden. Duiding mag immers nooit voorbehouden zijn voor wie het zich kan veroorloven.

Filmfragmenten, multimedia, muziek, gesproken woord, belichting, decorelementen, zelfs geuren en pure presentatietechnieken kunnen in een historische tentoonstelling de leesbaarheid van het verhaal versterken. Het zijn technieken die in de podiumkunsten sinds mensenheugenis en soms op virtueuze wijze door scenografen worden ingezet. Vanzelfsprekend moeten ze omzichtig worden toegepast. Ze zijn er alleen om de inhoud te ondersteunen en te verduidelijken en dit door andere zintuigen aan te spreken dan alleen het visuele. Artistiek sterke kunstwerken moeten hun autonomie zonder meer behouden, zodat zij de bezoeker esthetisch ten volle en ongehinderd kunnen aanspreken. Anderzijds, objecten die artistiek minder sterk staan, die niet spontaan bekoren, maar inhoudelijk veel te vertellen hebben, moeten door deze technieken worden versterkt, verduidelijkt, de aandacht trekken. Tenslotte moeten deze conceptuele creaties zelf een artistiek karakter hebben, aantrekkelijk zijn op zichzelf, weliswaar zonder dat ze afbreuk doen aan de kunstwerken of er in concurrentie mee gaan. In geen geval mogen ze een pseudo-werkelijkheid creëren.

Back to Basics, tentoonstelling van actuele kunst in de Sint-Pietersabdij, 1998

Foto Dirk Pauwels

De stoutmoedige diefte van het Lam Gods. Zestig jaar speuren naar de Rechvaardige Rechters, opstelling in de kapittelzaal van Hendrik De Smedt, tentoonstellingsarchitect van de Sint-Pietersabdij, 1995

Foto Patrick Henry

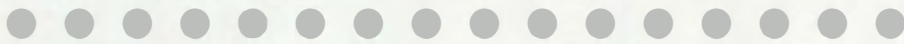
Een bezoek aan een historische tentoonstelling moet een totaalervaring zijn, die appelleert aan alle zintuigen en zelfs aan het zesde zintuig van het onbestemde gevoel. Hoe *Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij* nieuwe wegen wil exploreren, was reeds te zien in de realisaties van de laatste jaren, *De Stoutmoedige Diefte van het Lam Gods*, *Ganda & Blandinium* en *Tussen Hemel en Aarde*. Het is duidelijk dat omzichtigheid, smaak en gevoel voor evenwicht essentiële kwaliteiten moeten zijn van een tentoonstellingsteam dat zich op deze paden begeeft. De uitdaging schrikt ons echter niet af, omdat we geloven in het potentieel van *Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij* en er bovendien van overtuigd zijn dat dit de enige weg is om voor de historische tentoonstelling een maatschappelijke relevantie te creëren. En dit kan alleen als een tentoonstellingsbezoek voortaan voor iedereen een aangename, verrassende ervaring wordt en niet, zoals het publiek het meestal ervaart, als een leerrijke maar saaie les in geschiedenis.

De stoutmoedige diefte van het Lam Gods. Zestig jaar speuren naar de Rechtvaardige Rechters, tentoonstelling met medewerking van criminoloog Karel Mortier en scenograaf Niek Kortekaas, 1995

Foto Patrick Henry

De permanente tentoonstelling Tussen hemel en aarde

Alleen wij monniken van toen weten de waarheid, maar komen soms op de brandstapel terecht als we haar zeggen.

(Umberto Eco, Naschrift bij de naam van de roos)

Het team tentoonstellingen van de Sint-Pietersabdij heeft een permanente tentoonstelling over de roots van haar historisch kader gerealiseerd.

Het eerste doel is het gebouw, één van de mooiste monumenten in Gent met bovendien een prachtige ruinetuin, *permanent* bezoekbaar te maken, los van de lopende tentoonstellingen of andere manifestaties. De toerist of andere bezoeker hoeft niet langer tussen tentoonstellingen door, tijdens opbouw of demontage van de telkens wisselende infrastructuur, op zijn honger te blijven zitten. Het publiek dat iets meer wil dan louter genieten van de oase van rust of het romantische kader, stelt zich wellicht vragen over wie hier heeft geleefd en hoe ze hun dagen doorbrachten. Aan die nood wordt op verschillende wijzen tegemoetgekomen. Een degelijke rondleiding door een geselecteerde gids in én buiten de gebouwen behoort dagelijks tot de mogelijkheden. Het sluitstuk van het informatie-aanbod is *Tussen hemel en aarde*, een hedendaagse opstelling over de historische en maatschappelijke betekenis van de abdij en haar bewoners.

Van veertien eeuwen geschiedenis zijn slechts kruimels kennis achtergebleven over de geloofsijver en twijfels, de dromen en zwakheden, de hartstochten en perversies van wie in de abdij heeft geleefd. Zelfs de beschilde graven, de pronkstukken van deze tentoonstelling, geven niet prijs voor wie ze waren bestemd. Het vergt dus wat fantasie om je als bezoeker weer omringd te weten door de ijle gezangen van adellijke knaapjes, het geprevel van biddende monniken,

het gekras van ganzeveren op velijn. Aan de hand van zeven *thema's* reikt de tentoonstelling *Tussen hemel en aarde* enkele sleutels aan. De thema's zijn universeel. Ook de hedendaagse mens wordt er vroeg of laat mee geconfronteerd: politieke macht, het economisch bedrijf, eten en drinken, vijanden, culturele rijkdom, architectuur en dood. De invulling van die thema's gebeurt vanuit een nadrukkelijk kritische invalshoek. Want monniken zijn ook maar mensen.

Het bezoeken van de kennismakingstentoonstelling is geenszins een loodzware opgave geworden. Er is geopteerd voor een originele en hedendaagse opstelling, met de nodige *luchtige* toetsen. Het publiek krijgt de rijkdom aan informatie zo goed als 'ongemerkt' ingelepeld, dankzij de doordachte keuze van kleurrijke kunst- en gebruiksvorwerpen, speelse afbeeldingen, gebalde teksten, zinnige citaten en de nieuwste presentatietechnieken. Ook voor gezinnen met kinderen is de tentoonstelling best verteerbaar.

Nochtans is de Sint-Pietersabdij helemaal *geen museum* en beschikt zij over nagenoeg geen eigen collectie. Toch staat het monnikenleven 'tussen hemel en aarde' er gematerialiseerd in stenen sculpturen, grafschilderingen, schilderijen, glaswerk, miniaturen, foto's en gravures.

Een grenssteen met een jonge heilige Petrus, de mijter van de laatste abt, een ooggetuige over een blijde intrede, een schilderij van een torenbrand, voorraadpotten, komfoortjes, kristallen glaasjes, een stilleven uit de abtswoning, een middeleeuwse wijnfles, een kruidenkast, een reeks pijpen, een 16de-eeuwse schets, een verzameling zalfpotjes, een zegel, fresco's uit de bibliotheek, een papkommetje, een 18de-eeuwse referer in 3D, een pamflet, een serie doodsbrieven, kapitelen en zuilfragmenten en twee intacte grafkelders, om maar iets te noemen. Bevriende musea en diensten zoals de Dienst Stadsarcheologie, het Oudheidkundig Museum van de Bijloke, de Sint-Baafsabdij en het Museum voor Schone Kunsten, evenals de naburige Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk en het Bisdom Gent deden hiervoor ook een duits in het zakje.

Alleen al de *locatie* waar de tentoonstelling plaats vindt, een kelderruimte op het kruispunt tussen de kerk, het pandhof en de tuin, is verrassend. De materialenkeuze van nachtdonkere arduin en water- en luchtkleurig glas bieden een verfrissende tegenstelling tussen opaciteit en transparantie. Oud en nieuw vinden elkaar in de opstelling door het gebruik van audio-visuele middelen en CD-rom. Zo kan de bezoeker ook actief meezoeken naar de polsslagen van deze abdij.

Tussen hemel en aarde, permanente tentoonstelling over de geschiedenis van de Sint-Pietersabdij, geopend op 22 mei 1999

Foto Bart Van Leuven

Tussen hemel en aarde, opstelling in de kelder onder de abdijkerk van de Sint-Pietersabdij, 1999

Foto Bart Van Leuven

Bij de *buren* kan men ook terecht. De Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk zet voortaan eveneens systematisch de deuren open. De prachtige religieuze voorwerpen uit de schatkamer zijn afgestoft en opgepoetst en in een vernieuwde opstelling ondergebracht. Zo kan de grootse vroegere abdijkerk volwaardig deel uitmaken van een bezoek aan de site.

Een kennismaking met de inhoud. Een abdij

Waar bij wijze van inleiding kort wordt aangegeven wat het begrip abdij, en meer bepaald een benedictijnenabdij, eigenlijk inhoudt.

Monniken en abdijen maken nog nauwelijks deel uit van de hedendaagse leefwereld van de bewoners van Europa. In de 12de eeuw zijn er echter duizenden kloosters op het Europese platteland. Zij rijzen sinds de vroege Middeleeuwen als paddestoelen uit de grond.

Het zijn oorden van gebed, van arbeid en van cultuur. In principe wil het klooster een eigen wereld maken. Men verkiest de maatschappij te negeren, behalve waar ze noodzakelijk is voor het geestelijk en materieel welzijn van de monniken.

De Regel van Benedictus wordt eeuwenlang de norm voor het overgrote deel van de Westerse klooster-gemeenschappen. Deze tekst organiseert het hele kloosterleven volgens nauwkeurige voorschriften, legt evenwichtige gedragsnormen op en laat grote beslissingsvrijheid aan de abt.

Vanaf de 13de eeuw blijkt dit kloosterstelsel en haar elitaire afzondering ontoereikend als religieuze en intellectuele omkadering voor een stedelijke maatschappij. De actieve prediking en de leefwijze van de nieuwe bedelorden bieden betere antwoorden op de noden van een stadsbevolking.

Het historisch belang van de Sint-Pietersabdij is nog steeds af te lezen van de resterende gebouwen. Zij is één van de machtigste benedictijnenabdijen van het graafschap Vlaanderen. Maar er is ook een ander verhaal.

Monniken 'tussen hemel en aarde'

Waar de betekenis van de titel van de tentoonstelling wordt verduidelijkt.

Een monnik is ook maar een mens. Het is geen toeval dat de dierenfabel Isengrimus, voorloper van Van den vos Reynaerde, zich afspeelt in de buurt van de Gentse Sint-Pietersabdij. De auteur, Magister Nivardus, kent de toestand rond de Blandijnberg en staat er erg kritisch tegenover. De vroegere bewoners van de Sint-Pietersabdij zijn inderdaad niet allemaal gevatte kerels zoals William of Baskerville uit *De Naam van de Roos* van Eco of broeder Cadfael uit de detectiveromans van Ellis Peeters. Sommigen hebben ook kleine trekjes: guitig, vadsig, scabreus en een enkele keer misdadig.

De titel van de tentoonstelling, *Tussen hemel en aarde*, verwijst vooral naar de relatie tussen de abdij en de maatschappij eromheen. Een abdijsamenleving wordt nu eenmaal beïnvloed door de maatschappij, zelfs al zet ze zich ertegen af. Zij heeft haar eigen noden en ambities, maar wordt evenzeer gebruikt door hen die aan de macht zijn of willen komen. Door de eeuwen heen wordt ook de Sint-Pietersabdij nu eens begunstigd, dan weer belaagd, haar bestaan en bezit gerespecteerd óf met de voeten getreden.

De grondvesten van een abdij zitten altijd in de aarde. Goedschiks of kwaadschiks. Hoe hoog haar torens ook naar de hemel reiken.

Miniatuur uit het *Missaal van Amiens*
Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Een oud verbond

Waar te ontdekken valt dat een bevoorrechte relatie met de vorst een tweesnijdend zwaard is.

Vanaf de 6de en 7de eeuw bestaan kloosters in West-Europa alleen bij de gratie van de vorst. De vroegmiddeleeuwse koninkrijken ondersteunen de grootschalige kerstening, zowel financieel als militair, niet zomaar. Een 'koning' is in die periode niet veel meer dan een ambitieuze krijgshoofd. Van het ogenblik af dat bestuur meer moet betekenen dan wapengekletter alleen, laat hij zich graag tooien met sacrale waardigheid. De Kerk kan hem die verlenen, samen met de ideologische rechtvaardiging van zijn positie. Daarom laat bijvoorbeeld Clovis zich met groot omhaal dopen. Voor wat hoort wat, het is een gebruikelijk verbond.

Ook aan het territorium van de adel biedt het kloosterwezen een hechtere organisatievorm. Bovendien vormen kloosters een geschikt onderkomen voor niet-eerstgeboren adellijke zonen, zodat minder erfgenamen het familiebezit verbrokkelen. Zo leveren de abdijen een wezenlijke bijdrage tot het instandhouden van de heersende klasse. Het maakt van de monnik de geknipte raadgever en bemiddelaar voor de machtigen.

Inde voornomde abdie inde capelle vā sente laubereys bouen by het verdwelf stont ghemaect van potelatiere dese figuere ende hader ghestaen sint het mate vanden Clooster met d'v' onder seuen superscriptie REX DAGOBERTVS

REX DAGOBERTVS FRANCIS PRIMVS
FONDATOR HVIVS MONASTERII

Inde voorsede capelle so waren begraven dese naerolabende graue graef Aernout de ionghe f' haudevins de s' graue van Vlaenderen en syn huysvroue vrou Susanna coc bernagiet vā lombardien dochter ende syn moeder vrou machtia hertoch herman vā sassens dochter ooc graef haudevyn met den schoonen haerde f' aernouts ende syn huysvroue vrou Dagne serauc dochter van lutenburch en ooc huer suster Gislene ende lachen ele onder enen blaunden saetel neuen ele anderen ende hynghen inde voornomde capelle aldus gheconterfejt

Koning Dagobert I

Stadsarchief Gent
Tekening naar een in de 16de eeuw verdwenen schilderij uit de abdijkerk van Sint-Pieters

Kruisreliëkhouders in verguld zilver, email en halfedelstenen, gotisch middenstuk, voetstuk uit de 17de eeuw

Museum Vlaamse Minderbroeders, Sint-Truiden
Foto Bart Huysmans, Antwerpen

Arm en rijk

Waar duidelijk wordt dat abdijen en heiligen geld kunnen opbrengen.

De monnik kiest voor de 'vrijwillige armoede'. Deze heeft echter niets gemeen met het berooide bestaan van de armen van die tijd. Het is veelmeer een theoretische keuze voor een afgezonderd leven in gehoorzaamheid en gebed.

Maar een abdij moet materieel leefbaar zijn. Grondbezit is in de vroege Middeleeuwen de materiële basis van het kerkelijk en wereldlijk gezag. De hele maatschappij is agrarisch georganiseerd.

Zoals de meeste abdijen, haalt ook de Sint-Pietersabdij vanaf haar stichting inkomsten uit de opbrengst van meestal uitgestrekte landgoederen, zogeheten 'domeinen'. Die domeinen zijn eigenlijk grote landbouwbedrijven. De producten die er worden voortgebracht, moeten gedeeltelijk aan de abdij worden afgeleverd of worden in de omgeving verkocht. De centrale hoeve bezit andere grote en kleine bedrijven die door individuele boeren worden uitgebaat en daarom leveringen, betalingen of diensten (bv. ploegen, zaaïen, oogsten op het land van de centrale hoeve, transportdiensten enz.) verschuldigd zijn. Ook een groot aantal leken is dus verbonden aan de abdij en leeft ervan.

Relieken vormen eveneens een mooie bron van inkomsten. Zelfs voor de gemeenschap die rond het oord van devotie woont. De heilige overblijfselen trekken immers talrijke consumerende pelgrims aan, wat de gelukkige bezitters van de gebeenten, behalve een reputatie van eerbiedwaardigheid, ook veel tastbare vrome schenkingen oplevert.

Haast legendarisch is de strijd tussen de twee grote Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs om het bezit van het gebeente van heiligen. De Sint-Pietersabdij kan al omstreeks het jaar 1000 bogen op de beenderen van twaalf heiligen. Maar bitter is de nijd om het gebeente van Sint-Florbert, de eerste abt na Amandus. Centraal in de beruchte strijd staat immers de vraag welke van de twee abdijen de oudste is en bijgevolg kan beschouwd worden als de eigenlijke stichting van Amandus. Beide partijen maken zelfs herhaaldelijk gebruik van het wapen van de vervalsing.

De cultus van relieken is uit de middeleeuwse cultuur niet weg te denken. Eigenlijk is het een heel specifieke vorm van verering van de doden. Het stoffelijk overschot van heiligen wordt met speciale rituelen getoond. Het volk moet het kunnen aanraken. Heiligen brengen eigenlijk het contact tussen hemel en aarde tot stand.

Kerken en abdijen die relieken bezitten, onderhouden de cultus van hun heiligen met alle middelen: ze schrijven hun 'vitae' (hun 'biografieën') vooral als reclame voor de cultusplaats, om zoveel mogelijk bezoekers aan te trekken.

Waarin het cliché van rondborstige schransende abten verder van de werkelijkheid staat dan men gemeenzaam aanneemt.

Een abdij wordt geleid door een abt of abdis. Hij is de beleidsverantwoordelijke, de 'chef'. De geschiedenis van een abdij is vaak opgehangen aan de namen van de abten. Zij spelen een hoofdrol, maar zijn zeker niet de enige acteurs op het toneel.

Het abbatiaat van een rijke abdij is een gegeerde bron van inkomsten. De vorsten hebben er ook alle belang bij om in de rijkste abdijen gunstelingen te laten benoemen, want die abten beslissen mee over de toekenning van belastingen. Prelaten die door hun afkomst of hun verdiensten bij de vorst aan hun ambt raken, zijn niet altijd de beste herders of voorzichtigste beheerders. Soms leiden ze een zeer luxueus leven. Soms zijn het harde politici of gehaaide financiers.

Vermenigvuldiging van de broden

Waarin zwanen, pauwen en ingewanden op tafel verschijnen.

Paterskazen, abdijbieren, kloosterelixirs. De invloed van de monniken op het dagelijks leven is nog af te lezen van hedendaagse productnamen.

Vele middeleeuwse kloosters beschikken over de mankracht, de kennis, de tijd én de middelen om in de kookkunst te experimenteren. Bezoekers, reizigers, kruisvaarders en pelgrims brengen eveneens gastronomische nieuwtjes mee.

Zo beheersen, verfijnen en overleveren de abdijen de productietechnieken van voedsel en drank. Kaas maken vereist bijvoorbeeld grote hoeveelheden melk. De enigen die van het laag rendement van melkvee melk overhouden zijn de monniken. De gevoelige technieken

Glaasjes afkomstig uit afvalputten in de infirmerie van de Sint-Pietersabdij, 16de-18de eeuw

*Dienst Stadsarcheologie, Gent
Foto Studio Claerhout*

en voortdurende zorg die nodig zijn voor de fabricatie en rijping van kaas, kunnen alleen in een monnikengemeenschap. De Vlaamse benedictijnen zijn sinds de vroege Middeleeuwen ook gereputeerde bierbrouwers! De 'cervesia' ('cerveza' in het Spaans) is weliswaar niet het heldere gehopte bier dat wij kennen, maar het blijkt gezonder dan het ziektenverspreidende water.

Zelfs bij de ontwikkeling van de tafeletiquette spelen abdijen een belangrijke rol. Een rustig ceremonieel en een strenge gedragscode helpen spanningen te voorkomen die onvermijdelijk optreden wanneer men steeds met een grote groep in een beperkte ruimte verkeert.

Niet alleen de afzonderlijke spijzen en gerechten, maar ook de kooktechnieken zijn in een middeleeuwse abdij heel anders dan nu. Men beschikt uitsluitend over open haardvuren, en over aarden of koperen potten en ijzeren keukengerei. Daarbij komen ketel, spit en rooster. Alles is plomp en zwaar.

In het algemeen is er vlees te kort voor de vroegmiddeleeuwse kloosterkeuken. Men eet dan ook diersoorten die vandaag buitenissig lijken, zoals ezels, otters en bevers, eekhoorntjes en egels, zwanen, reigers, ooievaars, kraanvogels, pauwen, merels, spechten, enz. Ook is eetbaarheid een rekbaar begrip: men eet dieren letterlijk met huid en haar, inclusief ogen, staart en geslachtsdelen, ingewanden en gewei. Men bereidt er ragouts, soepen, gebraad aan het spit, knoedels (deegklompen in het vleesnat gekookt), frikandellen en pasteien mee. Het gebruik van massa's kruiden verdoezelt soms de beginnende verrotting van een aantal ingrediënten of maakt de zware keuken met peulvruchten, kolen, vet en spek verteerbaarder. Specerijen hebben ook een prestigieuze reputatie.

De monniken van de Sint-Pietersabdij genieten in de late Middeleeuwen van een dagelijks voedselpakket dat zowel kwantitatief als kwalitatief meer dan volstaat. Of zij een ontbijt nemen, is niet zeker. In het middag- en avondmaal zijn vlees en vis een basiselement: overwegend schapenvlees én gansenvlees of kip. Voor de abt aangevuld met ossen- en kalfsvlees, en een ruimere keuze aan wild en gevogelte. Op woensdag, vrijdag, zaterdag, tijdens de advent en de vasten is er een grote afwisseling van allerlei zee- en riviervis, met een voorkeur voor karpers, kabeljauw en paling. Zoals alle middeleeuwers zijn ook de monniken grote brood- en kaaseters. Eieren zijn eveneens dagelijkse kost.

In de 18de eeuw weet de rijke Sint-Pietersabdij wat een feestmaal is. Bij de installatie van Robert Willocqueau tot abt op 4 mei 1681 zijn er 155 genodigden aan tafel. Op het menu: vis, kotelet, kippenpastei, schoudervlees, kalfsborst, ribbetjes, kalkoen, varkensgebraad, schapenragout, kalfsragout, duivenfricassee, kappers, komkommers, spinazie, worst, kapoenen, zwanenpastei, pauwenpastei, fazantenpastei, kalkoenpastei, oosterse ham, varkenskop, haas, konijn, kip, watersnip, blanc-manger, sinaasappelen, citroenen, kwartels, tong, boulogneworst, marsepein, meringue, oblies, sukaden, vijgen, kaneel, amandelen, frambozen, noten, pruimen, gekonfijte krieken, peren, confituren en andere zoetigheden.

Adriaen Van Utrecht,
Kraam van een
visverkoper, 17de eeuw
Museum voor Schone Kunsten,
Gent

In bange dagen

Waar te zien en te horen valt hoe de rijkdom van de abdijen belaagd wordt.

Het liturgische goud en zilver, de kostbare stoffen, de voedsel- en wijnvoorraden maken de abdijen tot natuurlijke 'pleisterplaatsen' voor plundersaars, belegeraars of afgunstige concurrenten.

De noormannen spreken misschien het meest tot de verbeelding, maar zijn lang niet de ergste catastrofe die het kloosterwezen overkwam. Met de hervorming in de 16de eeuw liggen de abdijen opnieuw zwaar onder vuur.

De genadeslag voor het abdijwezen komt echter van de Franse Republiek, die op 1 september 1796 alle religieuze instellingen opheft en de inbeslagname van hun bezittingen beveelt. De Sint-Pietersabdij is op dat ogenblik nog de rijkste abdij van de Nederlanden. Haar politiek belang is echter reeds sterk afgenomen.

Een schatkamer van kunst en cultuur

Waarin boeken en kunstschaten een voorname rol spelen.

Het klooster is ook een citadel van cultuur. Een vroegmiddeleeuws klooster staat op een hoger intellectueel niveau dan gangbaar is. Geletterde monniken, bibliotheken en scriptoria zorgen ervoor dat het cultureel potentieel zich daar concentreert. Het is een belangrijke factor in het succes van het kloosterwezen. De keuze voor het kloosterleven is een keuze voor kennis en cultuur. Voor jongeren uit de adelstand betekent dit vaak het enig werkelijk alternatief voor het krijgsvak.

Het eeuwenlange overwicht van monniken op het vlak van het geschreven woord heeft tot vandaag grote invloed. De oudste historische bronnen uit de Middeleeuwen zijn grotendeels door monniken geschreven, en sinds de 17de eeuw hebben benedictijnen een belangrijke rol gespeeld in de geschiedschrijving.

Perkament is een huisproduct van elke abdij. Voor het lezen van gewijde teksten moet het klooster ook beschikken over de nodige faciliteiten zoals bibliotheek, school, scriptorium. Het zijn dan ook de abdijen die onze eerste boeken, handschriften, produceren. Monniken schrijven geduldig aan *manuscripten*, als unieke juwelen, versierd met prachtige miniaturen. De Kerk controleert hiermee gedurende eeuwen de enige vorm van long-run-communicatie. Leken die het schrift beheersen, vormen een uitzondering.

In de geschiedenis van het middeleeuwse boekwezen neemt de Sint-Pietersabdij een niet onbelangrijke plaats in. Uit haar bibliotheek zijn een aanzienlijk aantal handschriften bewaard. In de bibliotheek van de Universiteit Gent alleen al zijn prachtige codici bewaard, van 9de-eeuwse heiligenlevens tot 16de-eeuwse luxehandschriften. Enkele voorbeelden kunnen op CD-rom worden ingekeken. Maar ook de British Library in Londen en de Bodleian in Oxford tellen bijvoorbeeld Gentse manuscripten in hun bezit.

Flavius Blondus, Roma triumphans, gekopieerd in opdracht van abt Filips I Conrault, Sint-Pietersabdij, 15de eeuw
Universiteitsbibliotheek Gent, hs. 416

De kunstwerken die het woelige verleden van de Sint-Pietersabdij zonder schade zijn doorgekomen, vormen slechts een schaduwbeeld van de kunst die ooit in of voor de abdij is tot stand gekomen. Naast de klassieke tand des tijds hebben vooral de beeldenstormen het kunstpatrimonium sterk gereduceerd. Sommige stukken zijn in binnen- of buitenlandse musea terechtgekomen. Topwerken zoals *De bewening van Christus* uit het Mauritshuis in Den Haag of het *Sacramentsaltaar* in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen, beiden toegeschreven aan Rogier van der Weyden, worden met de Gentse Sint-Pietersabdij in verband gebracht. Er zijn ook de prachtige 16de-eeuwse wandtapijten uit de reeks met de geschiedenis van Petrus en Paulus. De tien tapijten zijn ontsnapt aan de vernielzucht van de beeldenstormers. Na de afschaffing van de abdij worden zij nog enkele jaren verborgen gehouden in de woning van de organist, maar in 1809 worden ze in beslag genomen met de bedoeling ze te verkopen. Het is niet bekend wat daarna met alle tapijten precies gebeurt. Vijf tapijten komen in elk geval in een Franse privé-verzameling terecht. Drie tapijten zijn ondertussen door de Stad Gent heraangekocht. Ook talrijke schilderijen van het Gentse Museum voor Schone Kunsten zijn uit de Sint-Pietersabdij afkomstig. Een zeldzame keer bevinden zij zich nog in de Onze-Lieve-Vrouw Sint-Pieterskerk. Wellicht duiken in de toekomst nog kunstwerken op die tot het patrimonium van de Sint-Pietersabdij behoren.

Toegeschreven aan Rogier van der Weyden, De bewening van Christus
Mauritshuis, Den Haag

Steen voor steen

Waar gezocht wordt naar de eigenheid van de kloosterarchitectuur.

De functionele organisatie en de bouwgeschiedenis van de Sint-Pietersabdij komen elders in deze publicatie uitgebreid aan bod.

De dood

Waarin de dood rondwaart als een dief in de nacht.

De monnik is een expert van de dood. Monniken ontwikkelen een bevoorrechte relatie met het hiernamaals. De verering en de gevoelens van hoop en verwachting die zich afspelen rond de graftomben en heiligdommen van martelaars en heilige stichters breiden zich langzamerhand uit tot de eerbiedwaardige kloosterlingen zelf. De abdijen werpen zich op als het voorportaal van het paradijs. Naast de monnikspij en het monniksgraf zelf, kunnen ook de gebeden van de monniken een garantie bieden voor het lot in het hiernamaals. Hele scharen monniken bidden geregeld voor het zielenheil van de overledenen die zich op een of andere manier voor de gemeenschap hebben verdienstelijk gemaakt.

Doodsbrief van Benoît Gheersen, de lootste monnik van de Sint-Pietersabdij, drukwerk, 1841

Stadsarchief Gent

Figuratieve sculptuur met Latijnse inscriptie, witte kalkzandsteen, vermoedelijk 17de eeuw Dienst

Stadsarcheologie, Gent
Deze losse vondst uit de Sint-Pietersabdij vormt waarschijnlijk de bekroning van een grafmonument

Voor dat doel houden de kloosterlingen *oddenregisters* bij. Tussen talrijke abdijen bestaan er gebedsverboderingen. Het overlijden van een kloosterling of een belangrijk persoon wordt bijvoorbeeld aan de andere abdijen meegedeeld bij middel van een rol, rondgedragen door een 'rolifer' of dodenroldrager. Hij trekt, als een echte langeafstandskoerier, de rol in een houten koker aan zijn hals bungelend, naar de andere kloosters met het verzoek voor de overledenen te bidden. Sommige roldragers bezoeken meer dan tweehonderd abdijen! Waar de roldrager komt, heeft hij recht op spijs en drank en eventueel logies. De monniken van de bezochte abdij vullen datum en uur in van zijn aankomst en schrijven ook hun reacties neer op de nieuwe doodsberichten. Zo wordt het ene perkamenten vel aan het andere genaaid en bekomt men soms een lengte van 30 meter, met verschillende schriften uit diverse streken. De 'rotuli mortuorum' bevestigen zowel de band tussen monniken en hun weldoeners als tussen monniken van verschillende kloosters.

Naast de abdijskerk is een groene ruimte voorbehouden als *begraafplaats* voor de monniken, het dienstpersoneel en allen die in de abdij leven of er werkzaam zijn. De abten en belangrijke mecenassen, zoals de grafelijke familie in Sint-Pieters, krijgen een graf in de abdijskerk, kapel, kapittelzaal of kruisgang.

Vaak wordt de overledene enkel in textiel gewikkeld en in een grafkuil bijgezet. De meeste bijzettingen zijn echter kistgraven, waarvan soms alleen nog wat verkleuringen en resten metaalbeslag worden teruggevonden.

Enkel voor de hoogsten in rang zoals de abten legt men grafkelders aan, zoals de beschilderde graven die in de Sint-Pietersabdij zijn aangetroffen.

Figuratieve sculptuur met Latijnse inscriptie, witte kalkzandsteen, vermoedelijk 17de eeuw, Dienst Stadsarcheologie, Gent

Deze losse vondst vormt waarschijnlijk de bekroning van een grafmonument.

"Tussen hemel en aarde" is elke dag, behalve op maandag, gratis toegankelijk.

Individuele bezoekers kunnen dagelijks ook om 14.00 uur, onder leiding van een gids, een deel van de abdijsgebouwen bezoeken. Per deelnemer aan dit geleid bezoek wordt 100 BEF gevraagd.

Informatie werd vooral geput uit:
o.l.v. Georges DECLERCQ, Ganda & Blandinium, De Gentse abdijen van Sint-Pieters en Sint-Baafs, Gent, 1997
M.C. LALEMAN, De Sint-Pietersabdij te Gent, Gent, 1992
V. VAN MEENEN, Leidraad voor de geschiedenis van de Sint-Pietersabdij, Werkdocument, Gent, 1987

Achtercover
Gerestaureerd detail van de gewelfschildering in de refter van de Sint-Pietersabdij

Foto Ditmar Ballaert en Karel Moortgat

Auteursidentificatie
Doreen Gaublonne is historica en adjunct van de directie van de Sint-Pietersabdij.

Johan Van de Wiele is eveneens historicus en conservator-dienstchef van de Sint-Pietersabdij.

OKV PLUS

ZEVENENDERTIGSTE JAARGANG
JULI-AUGUSTUS-SEPTEMBER 1999 NR. 3

Driemaandelijkse periodiek voor inwijding in de beeldende kunsten
Uitgave van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen v.z.w.
onder de auspiciën van de Vlaamse provincies en in samenwerking met de VRT
Verantwoordelijke uitgever: Rudy Vercrucysse

Inhoud

- 3 Johan van de Wiele
- 4 **Van Dyck goes romantic**
- 5 **Tussen hemel en aarde**
Carolus
- 6 Louis Paul Boon 1912-1979
- 7 Heropening Stedelijk Museum
'Het Toreken' in Tienen
- 7 Website Monumenten en
Landschappen
- 8 Retrospectieve James Ensor
- 8 Kunst In Huis Kunstuitleen
- 9 Tranen der goden - Barnsteen door
de eeuwen heen
- 9 Henry van de Velde prijzen 1998
- 10 Ricardo Brey, Marie-Jo Lafontaine,
Zhou Shanglie en Mulugeta Tafese
- 10 Verwoest Gewest-geweest-gewist
- 11 Laboratorium
Een vorstelijk imago
- 12 **Elck zijn waerom**
Matrix
- 12 Retrospectieve Frits Van den Berge
- 14 Mise-en-scène
Tierra-Tierra
- 15 Gestoorde Vorsten
- 15 Hoge Hakken, Roze Billen
- 16 Hungaria regia (1000-1800)
Made in Hungary:
Hongaarse wapenpraal
1000 jaar Hongaarse munten
Hongaarse avant-garde: 1915-1925
- 17 Ensorgrafiek in confrontatie
- 18 **Tapijten in stelling**
- 19 Open Monumentendag
- 19 Brood... een hele boterham!
- 20 Bekend of onbekend
Identi(3)
- 21 René Magritte Museum in Elsene
- 21 Flanders Antiquity
- 22 de Opening
- 23 **Tentoonstellingsagenda**
- 38 Activiteiten / Cursussen / Wandel-
voordrachten / Museumnieuws
Wedstrijden / Rondleidingen / Excursies
- 38 Tijdschrift

OKV op de VRT-radio bij radio 3

'De Kunstberg'
8 september van 16.45 tot 18.00 u.

OKV-Grafiek Zoals een goed wijnkeldermeester voor de nieuwe oogst eraan komt, zijn publiek resterende pareltjes van voorbije jaren weet aan te bieden, zo hebben wij bij OKV voor u nog volgende prenten.
Het gaat meestal om reserveringen die niet werden afgehaald en teruggekochte exemplaren.
De beschikbare aantallen zijn zeer klein: haasten is de boodschap!

Marnix Everaert
Het verloren dal, 1997

oplage: 15 exemplaren
nog beschikbaar: 3 exemplaren

papier: Zerkall, 450 gr.
techniek: ets (aquatint, droge

naald), rand in vinylverf en oliepastel
formaat papier: 32 x 23,5 cm
formaat beeld: 23,5 x 17 cm

prijs: 5.000,-BF (266,-NLG) + eventueel
verzendingskosten (300,-BF; 53,-NLG)

reeds eerder aangeboden

Joke van den Brandt
Alfabeto, più volte,
1995

oplage: 30 exemplaren
nog beschikbaar: 7 exemplaren

papier: Roma, gevergeerd, 130 gr.
techniek: zeefdruk, 4 kleuren
formaat papier en beeld: 48 x 66 cm

prijs: 7.000,-BF (390,-NLG) + eventueel
verzendingskosten (300,-BF; 53,-NLG)

reeds eerder aangeboden

Albrecht Daniëls
Hilton, 1998

oplage: 15 exemplaren
nog beschikbaar: 3 exemplaren

papier: Zerkall, 350 gr.

techniek: ets (aquatint), hoogdruk en koperpeoderrand
in vinylverf en oliepastel
formaat papier: 32 x 22,5 cm
formaat beeld: 30 x 22 cm

prijs: 5.000,-BF (266,-NLG) + eventueel
verzendingskosten (300,-BF; 53,-NLG)

reeds eerder aangeboden

Albert Rubens
Composition
from A to Z, 1998

originale tekening
nog beschikbaar: 14 verschillende
tekeningen

techniek: tekening
formaat papier en beeld: 26 x 36 cm
INGEKADERD; kan dus niet worden opgestuurd, alleen
afhalen

prijs: 15.000,-BF (833,50 NLG)

nog niet eerder aangeboden

Hoe bestellen? zie pag. 2

OPENBAAR KUNSTBEZIT
IN VLAANDEREN
Secretariaat, redactie
en abonnementendienst:

Oud-Parochiehuis,
Grote Markt 46,
9100 Sint-Niklaas
tel.: 03/760.16.40
fax: 03/760.16.41

e-mail:
openbaar.kunstbezit@planetinternet.be

PUBLICITEIT
03/231.28.00 (8-Promotion)

B.T.W.-nummer: 427.190.176

BANKRELATIES
448-0007361-87
385-0590844-80
000-0099920-10
135.20 (NL)

ISSN 1373-4873
wd 1999/7879/13

Deze OKVplus werd samengesteld door
Rudy Vercruyse en Kaat De Kock

VORMGEVING:
Geert Verstaen

ABONNEMENTENDIENST:
Kristien Van Mieghem

Gedrukt op Artic 115 gr;
het middenkatern op Bioset 115 gr.
Info: Trebruk Benelux, tel. 016/47.07.46

Losse nummers

Losse nummers kosten
250,-bf of 15,-nlg.

Bestellen kan door storting op
rekening 448-0007361-87

(in België)

of 135.20 (in Nederland)

van Openbaar Kunstbezit
in Vlaanderen, met vermelding
van de *titel* van de aflevering.

Hoe kunt u OKV-Grafiek bestellen?

Vooraf reserveren Wegens de kleine aantallen die beschikbaar zijn, willen wij u vragen om vooraf telefonisch (03/760.16.40) of per fax (03/760.16.41) te reserveren.
Uw reservatie blijft 5 werkdagen geldig; wij verwachten uw betaling tegen dan. Bij uitblijven van betaling vervalt de reservatie.

Uw betaling kan op rekeningnummer 448-0007361-87 van OKV in Sint-Niklaas;
vanuit Nederland a.u.b. uitsluitend op Postbank 135.20 van OKV.
Graag vermelden: bestelde prent.
• Vergeet de verzendingskosten niet!

Afhalen op opsturen U kunt de bestelde kunstwerken *afhalen* op onze kantoren op de Grote Markt 46, 9100 Sint-Niklaas; graag een seintje vooraf (03/760.156.40).

Wij kunnen u de kunstwerken ook *toesturen*; u gelieve dan de verzendingskosten aan uw betaling toe te voegen.

Let op: de tekeningen van Albert Rubens zijn ingekaderd en kunnen alleen worden afgehaald.
KEUZE VAN DE TEKENING IN VOLGORDE VAN AFHALING.

Opbergband

**Om de afleveringen veilig en stijlvol te bewaren,
biedt Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen ook een opbergband.**

Deze opbergband biedt plaats aan 4 afleveringen en aan 4 OKV-Plusen.
Ook een eventueel extra-nummer vindt hierin zijn plaats.

De band is uitgevoerd in een eigentijdse vormgeving.
De afleveringen worden ingebonden met een stevig opbergsysteem.
Een volle opbergband heeft de allure van een prachtig kunstboek met 320 bladzijden.

Deze opbergband kost 300,-BEF

In deze prijs zijn de verzendingskosten inbegrepen.
U kan de opbergband bestellen door storting van het vereiste bedrag
op rekeningnummer 448-0007361-87 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen,
met vermelding 'opbergband'.

Aan onze Nederlandse abonnees: de opbergband kost 20,-NLG
(verzendingskosten inclusief)

U gelieve te storten op gironummer 135.20 van Openbaar Kunstbezit in
Vlaanderen, met vermelding 'opbergband'

 canvas LINK biedt de kijker elke week een overzicht
uit de brede culturele actualiteit. Fien
Sabbe is de centrale gastvrouw. Op een boeiende en
tegelijk prettige manier informeert zij, samen met enkele reporters, wat er
zoal aan cultuur te beleven valt.

 canvas Spraakmakers betekent 13 weken lang
een verdiepend gesprek op Canvas met
spraakmakende mensen uit de meest diverse milieus: de wereld van de kunst,
de politiek, de sport, de zakenwereld, religie enz.
Vanuit een onbevengene nieuwsgierigheid naar wat mensen drijft en
passioneert, praten wisselende interviewers met de spraakmaker van de week.

Johan van de Wiele
Aanspreken en verrassen, dat moeten we

In het geopende raam gonst het verkeer. De zon stroomt als gesmolten lood naar binnen. Als Johan Van De Wiele naar buiten zou kijken, zou hij zien: wollige fruitbomen, ruïnes bezaaid met muurplantjes, blauwpaarse lavendel en een druivenakker op de zuidelijke helling.

Maar hij kijkt naar mij, en zegt: 'De Sint-Pietersabdij moet in de toekomst structureel blijven nadenken over haar plaats in het Gentse museumlandschap, ofschoon ze momenteel een duidelijk profiel heeft via een galerij van historische tentoonstellingen.' Johan Van De Wiele is conservator van de abdij en beheerder van de receptieve ruimten van de stad Gent. Johan Van De Wiele vervolgt: 'Ik heb nooit in het soort klassiek kunstmuseum gewerkt. Ik zat in de Albertina in Brussel. In het Gents stadsarchief.

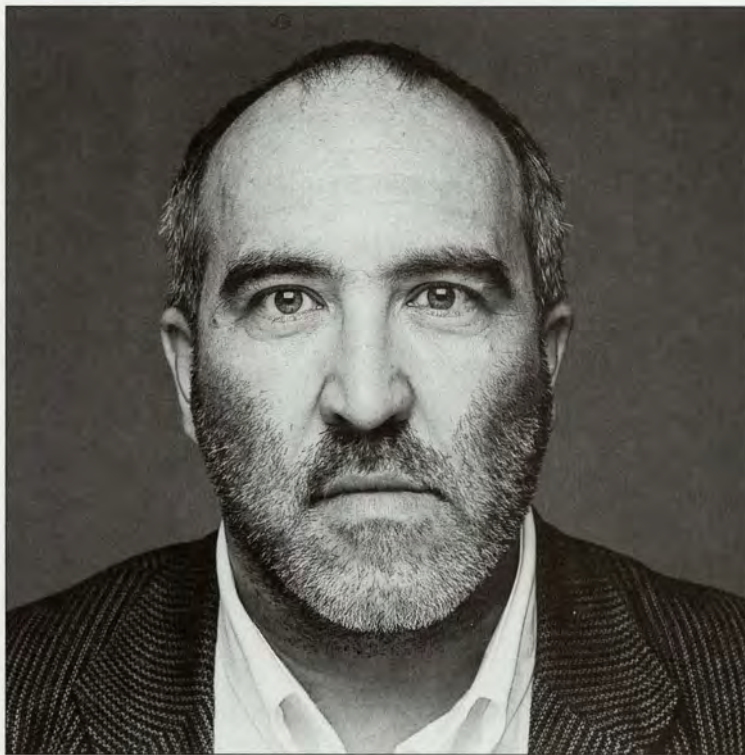

FOTO JACQUES SONCK

Was bezig als historicus, kortom. In het begin van de jaren negentig werd me dan gevraagd een beleid te ontwikkelen voor de Sint-Pietersabdij. Later werd die functie uitgebreid naar de stedelijke receptieve panden zonder vaste collectie; zoals onder meer het Gravensteen en de Vleeshallen. Het grote probleem was om de abdij naar buiten toe een degelijk en herkenbaar profiel aan te meten. Vroeger gebeurde hier van alles en niets. Er zat weinig lijn in, weinig visie achter. Dat kwam omdat de stad vond dat iedereen zijn ding moest kunnen doen in de abdij. Dat liep uit de hand. En de Sint-Pietersabdij verloor haar prestige.' In de gangen van de abdij zijn schilders en timmerlui aan de slag. Soms krijgt ons gesprek reliëf door een vrolijk gefloten lied. 'Ik heb mijn medewerkers opgetrommeld, het geld op een hoop gegooid en gezegd: voilà. Wat te doen? We waren het meteen eens om een paar aanslepende knelpunten van de baan te ruimen. Zo moest de abdij open voor het publiek, zoveel en zolang mogelijk. Ze moest terug een openbare ruimte worden met een bescheiden, maar vaste terugblik op haar geschiedenis. Wou de abdij een profiel dan moesten we aansluiten

op haar verleden, vandaar: één grote historische tentoonstelling per jaar. Mijn voorgangers hadden in zekere zin het métier van dergelijke exposities in de abdij uitgezaaid. We moesten op dat elan doorgaan, vonden we, en het almaar meer uitzuiveren. En we wilden historische tentoonstellingen die niet alleen maar schoon waren. We wilden goede tentoonstellingen maken: met een correcte achtergrond en opgebouwd met alle moderne middelen uit zoveel mogelijk disciplines. Wat we wilden was: een verhaal vertellen, dat verhaal belichten vanuit diverse hoeken én vernieuwend zijn. Daarvoor hadden we mensen nodig, bekwame mensen, gespecialiseerde mensen, mensen met zin voor humor ook.' 'Meteen kwamen we tot de conclusie dat het ons jaarlijks toegeschoven werkgeleid paal en perk stelde aan onze intenties. We kregen er een opdracht bij; namelijk: zodanig creatief omspringen met een relatief bescheiden budget dat onze doelstellingen nog beter uit de verf kwamen.' Hij zucht en zegt: 'We moeten een maatschappelijk draagvlak creëren waarop we historisch verantwoorde, qua aanpak vernieuwende en voor het publiek interessante tentoonstellingen kunnen projecteren. Ik geloof niet in het uitmelken van BV's. Er staat geen oneindige rij Jordaansen, Rubensen en Van Dycken klaar. Ooit droogt dat reservaat op. En dan? Nee, ik denk dat we met de pionnen anders moeten gaan schuiven op hetschaakbord. Sponsors, geldschietters en belangengroepen warm maken voor meer kwaliteit dan wel kwantiteit. Ik begin er nog eens over, en zweer erbij: we moeten tentoonstellingen maken die het publiek aanspreken en verrassen. Waarom geen podiumkunstenaars aantrekken? Waarom geen artiesten die bezig zijn met licht en geluid aanspreken? Waarom er geen videokunstenaars bij betrekken? Waarom geen kunstenaars laten meebouwen? Samengevat: ik geloof in werken in teamverband met artistiekelingen. Verschillende disciplines samenbrengen om een groter geheel te concipiëren. Zo krijg je een meerwaarde en bereik je de meerwaardezoekers en krijg je een breed, belangstellend publiek dat zich graag identificeert met de Sint-Pietersabdij.' 'Onze opdracht is uiteraard ruimer dan alleen maar één grote tentoonstelling per jaar te bouwen. Onder die grote boom willen we velden van bloemen aanleggen. De Sint-Pietersabdij kan groeien als podium voor bijvoorbeeld jonge kunstenaars. We hebben een unieke ruimte, we hebben de mensen die voor de nodige omkadering en begeleiding kunnen zorgen, we hebben kennis van zaken. Het kunstonderwijs heeft bijvoorbeeld plaats nodig om jongelui met het publiek te confronteren, welnu: we hebben plaats en we gunnen die graag aan studenten, aan jonge artiesten. Dat is niet bepaald een idee van mij, dat komt vanuit de groep hier, dat komt vanuit een breder maatschappelijk perspectief, dat komt vanuit de wil iets te doen. En eigenlijk is dat gegroeid vanuit de abdij zelf. Toen ik daarnet zei dat de Sint-Pietersabdij zolang en zoveel mogelijk open moet zijn sloeg dat niet alleen op de openingsuren, de abdij moet open zijn in zoveel mogelijk richtingen.'

PAUL DE MOOR

Antwerpen op zijn best. Dank zij Sir Antony Van Dyck, plaatselijke roepnaam Antoon, beleven we opnieuw de hoogdagseer van het Rubensjaar en van het Europese Culturele Hoofdstadschap.

Absolute must is uiteraard de overzichtstentoonstelling van de grootmeester van het portret in het Museum voor Schone Kunsten (You can't beat the real thing!). Maar de fijnproever zal eveneens intens genieten van de tentoonstelling "Na & naar Van Dyck" in het Hessenhuis.

Dit pareltje werd met een ietwat mufte ondertitel bedacht "De Romantische Recuperatie in de 19de eeuw", maar laat dat de pret niet bederven. Tentoonstellingscommissaris Paul Verbraeken is erin geslaagd ons Van Dyck en andere grootheden van het artistieke pantheon door een negentiende-eeuwse bril te laten bewonderen. De romantische verering van Van Dyck wordt getoetst aan die van andere kunstenaars en levert een verrassende, maar overtuigende thematentoonstelling op. Verrassend omdat de werken niet tot de lievelingen van de kunstgeschiedenis met een grote K behoren, ook omdat de kunstenaars in het beste geval als naamgevers voor straten en pleinen een grotere bekendheid genieten bij taxichauffeurs dan bij kunstliefhebbers. Verrassend omdat de onderwerpen, zeg maar de tafereel, meestal herkenbaar zijn tot en met.

En daar was het het kunstminnende publiek om te doen: de geruststellende herkenbaarheid als premisse voor romantische inleving.

Aan de hand van wereldberoemde portretten en zelfportretten (die eventueel nog eens als de zoveelste variatie kunnen worden uitgebracht) krijgen historische ontmoetingen gestalte. Of zij ooit werkelijk plaatsvonden of niet doet absoluut niets ter zake.

De gedachte alleen al. We beleven, met een overvloed aan details, het bezoek van Antoon Van Dyck aan het hof van Karel I, Het afscheid van Van Dyck op het binnenplein van het Rubenshuis, Van Dyck als stille getuige van het bezoek van Maria de Medici bij Rubens. Rubens ontmoet trouwens op doek al wie naam en faam heeft. Maar hij niet alleen: Memling - de arme man is ziek - krijgt ook heel wat bezoek en - wat dacht u? - het Ursulaschrijn staat altijd wel ergens in het blikveld. Tragisch afscheid: er wordt wat gestorven om het romantische gemoed te bevredigen: Rubens, Van Dyck, Leonardo da Vinci, Jan Breughel, liefst nog met beroemd bezoek in extremis. Sublieme tragiek: Tintoretto schildert zijn dode dochter. Léon Cogniet dompelt het tafereel in een belichting die Fassbinder

zeker niet zou versmaad hebben. Een moment van vertedering bij het tête-à-tête van Van Dyck met het meisje van Zaventem. In het Hessenhuis worden de thema's logisch en smaakvol tentoongesteld: op drie verdiepingen, als drie waarnemingsniveaus! Het historisme op het gelijkvloers, de verheerlijking van Van Dyck en Antwerpens Gouden Eeuw op de eerste verdieping, de Europese dimensie onder de balken. Je houdt het niet voor mogelijk hoeveel schatten uit de museumreserves konden te voorschijn getoverd worden. Dit soort werk beschouwen musea zelden of nooit als geschikt uithangbord. En de kwaliteit? Het waren verdraaid handige vaklui die zich met deze kunstvorm inlieten, maar soms overschreden ze dat niveau niet. Wel moeten ze intens van hun verheven werk genoten hebben. Immers, omwille van de herkenbaarheid, mochten ze even in de huid van hun modellen kruipen. Enkele voorbeelden: David de Noter schildert het atelier van Frans Snijders. Hij legt zich dus toe op het afleveren van een zo getrouw mogelijke replica van een Snijders, met dieren en groenten en al. Jacobus Ludovicus Cornet schildert "Paulus Potter tekenend naar de natuur". Het resultaat is een konterfeitsel van de meester middenin zijn eigen werk! Daniël Seghers wordt obligaat met bloemen omkransd. Beeldhouwers spelen ook gretig op de mode in. Ze voegen eenvoudig een derde dimensie aan de ons vertrouwde iconografie toe. Grote namen ontbreken niet helemaal op de tentoonstelling. Raar maar waar, de Neue Pinakothek van München ontleende een "Herinnering aan Velasquez" van Edgard Degas, geschilderd in de trant van de Spaanse meester! Het orgelpunt van deze romantische exploratie, zou je denken.

Er wordt je nochtans op het hart gedrukt dat er nog twee luiken van de tentoonstelling elders in de stad dienen te worden gezocht: boekillustraties rond hetzelfde thema in de - overigens spectaculaire - Nottebohmzaal van de Stadsbibliotheek en documenten over de Van Dyckstoet (en andere historische stoeten) in het Volkskundemuseum, in de buurt van het stadhuis. Een totaal nutteloze versnippering van interessant materiaal dat moeiteloos in het Hessenhuis had kunnen tentoongesteld worden. Er was nog ruimte beschikbaar. Jammer. Maar het zegt veel over het gebrek aan eensgezindheid bij de Antwerpse cultuurdragers. RIK SAUWEN

Praktische informatie

Hessenhuis
Falconrui 53, 2000 Antwerpen
Tel 03/206.03.50, fax 03/206.0370
E-mail hessenhuis@antwerpen.be
Website <http://www.dma.be/cultuur/hessenhuis>
Dagelijks van 10 tot 17 uur
Maandag gesloten

Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij, Gent

Tussen hemel en aarde

PERMANENTE TENTOONSTELLING OVER DE GESCHIEDENIS VAN DE SINT-PIETERSABDIJ

Op zaterdag 22 mei 1999 opende in de Sint-Pietersabdij in Gent de expositie

'Tussen hemel en aarde. Permanente tentoonstelling over de geschiedenis van de Sint-Pietersabdij'. Deze tentoonstelling staat dagelijks gratis open voor het publiek, dat tegelijkertijd ook een deel van de Sint-Pietersabdij zelf kan bezoeken, los van eventuele tijdelijke tentoonstellingen of manifestaties.

Tussen hemel en aarde. Permanente tentoonstelling over de geschiedenis van de Sint-Pietersabdij' brengt op een unieke manier de geschiedenis van de abdij en haar verwevenheid met de maatschappij eromheen in beeld. Enerzijds staat het monnikenleven er gematerialiseerd in stenen sculpturen, grafschilderingen, schilderijen, glaswerk, miniaturen, foto's en gravures. Anderzijds worden er aan de hand van thema's zoals eten en drinken, de dood, oorlog en vrede, de samenwerking met de vorsten, ziekenzorg en andere, sleutels aangereikt om het fenomeen abdij in het algemeen en de Sint-Pietersabdij in het bijzonder historisch en maatschappelijk te situeren.

Abdijen golden lange tijd als de belangrijkste culturele centra. Zij bezaten een schat aan kunstwerken en in de scriptoria werd er geduldig gewerkt aan manuscripten die als unieke juwelen versierd werden met prachtige miniaturen. Ook de Sint-Pietersabdij nam een niet-onbelangrijke plaats in de geschiedenis van het middeleeuwse boekwezen in. Uit haar bibliotheek zijn een aanzienlijk aantal handschriften bewaard.

Enkele van deze kunstparels zijn te bewonderen op de tentoonstelling waaraan u als bezoeker ook actief kan deelnemen door middel van de nieuwste audio-visuele expositietechnieken en CD-ROM.

Praktische informatie

Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij
Sint-Pietersplein 9, 9000 Gent
Tel 09/243.97.30, fax 09/243.97.34
Open van 10 tot 18 uur, op dinsdag tot 22 uur
Toegangsprijs 'Tussen hemel en aarde': gratis
Toegangsprijs 'Carolus': 350 BEF
Reductieprijs: 250 BEF (reductie en groepen), 150 BEF (scholen), gratis (kinderen tot en met 12 jaar, begeleid door minimaal één betalende ouder)
Reservatie tickets op tel (070)23 38 88

Tentoonstellingen Sint-Pietersabdij, Gent

Carolus

KEIZER KAREL V 1500 - 1558
VAN 6 NOVEMBER 1999 TOT 30 JANUARI 2000

De Gentse tentoonstelling volgt het levensverhaal van keizer Karel. De bezoekers treden als het ware in zijn voetsporen. Net als hij, hij wordt op 24 februari 1500 in Gent geboren, maakt de bezoeker eerst kennis met het historische Gent. In 1515 wordt Karel de vorst van de Bourgondische Nederlanden. Het koningschap van Castilië en Aragon en het keizerschap over het Habsburgse Rijk maken van hem een Europees vorst met een universele ambitie. Door de Spaanse kolonisatie van Midden- en Zuid-Amerika gaat de Nieuwe Wereld voor hem open.

Op die manier wordt de tentoonstelling geordend rond vier concentrische cirkels die toelaten de wereld vanuit steeds wijdere perspectieven gade te slaan. Elk deel van de tentoonstelling bestrijkt niet alleen een groter geografisch gebied, maar ook een steeds complexer interactieniveau, eerst politiek-religieus, daarna ook cultureel en sociaal-economisch.

De kernvraag waarop het comité van historici en kunsthistorici in deze tentoonstelling een antwoord proberen te geven is de volgende: hoe ervaart Karel zijn omgeving, zijn vorstendommen, de wereld om hem heen en hoe poogt hij als vorst en keizer deze werkelijkheid te beheersen en te sturen.

PHILIPPE VAN BREE (1786-1871)
AFSCHEID VAN VAN DYCK OP DE
BINNENPLAATS VAN HET
RUBENSHUIS, ANTWERPEN
FOTO: BART HUYSMANS

NICAISE DE KEYZER (1813-1887)
DE SCHOLEN VAN HET NOORDEN:
VLAANDEREN, HOLLAND,
FRANKRIJK EN ENGELAND, 1876
MUSÉE DES BEAUX-ARTS, NICE
FOTO: M. DE LORENZO

TENTOONSTELLING 'TUSSEN HEMEL EN AARDE'
FOTO: BART VAN LEUVEN

TENTOONSTELLING 'CAROLUS'
KONRAD SEUSENHOFER, KINDERHARNAS VAN
KAREL V, INNSBRUCK 1512-1514
WIEN, KUNSTHISTORISCHES MUSEUM, HOFJAGD-
UND RÜSTKAMMER
FOTO: SINT-PIETERSABDIJ GENT

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen realiseert een publieksgids bij de gelijknamige tentoonstelling. Deze uitgave biedt een mooie selectie van de voorwerpen die op de expositie te zien zijn en een tekst die Keizer Karel volgt doorheen het 16de-eeuwse Gent en de rest van zijn 'rijk' waar de zon nooit ondergaat'

Bovendien wordt de uitgave aangeboden in combinatie met een gereduceerd ticket voor de tentoonstelling 'Carolus' of een combinatieticket voor 'Carolus' en 'Mise-en-scène' in het Museum voor Schone Kunsten

Prijs zonder ticket
250,- BEF of 17,- NLG

Prijs met ticket voor de tentoonstelling 'Carolus'
500,-BEF (i.p.v. 600,-BEF) of 32,-NLG

Prijs met ticket voor de tentoonstellingen
'Carolus' en 'Mise-en-scène'
650,-BEF (i.p.v. 750,-BEF) of 41,-NLG

De publicatie kan besteld worden door storting van het vereiste bedrag op rekeningnummer 448-0007361-87 van OKV Vanuit Nederland uitsluitend op gironummer 135.20 met vermelding van 'Carolus'

Fabrieksstad Aalst Louis Paul Boon 1912-1979

BELFORT, MUSEUM OUD-HOSPITAAL EN C.C. DE WERF, AALST
NOG TOT 31 OKTOBER 1999

Op 8 mei opende in Aalst het Boonjaar met een plechtigheid die Boon ongetwijfeld deed omdraaien in zijn graf. Maar het moet gezegd: de tentoonstelling, opgezet als een wandeling door het leven en werk van de anarchist-nihilist-viezentist Boon is een pareltje, zowel voor de kenner als voor de leek.

De tentoonstelling is echter meer dan een biografisch parcours door de geboortestad van onze volksschrijver. Zo vertelt ze ook de geschiedenis van de stad Aalst, de evolutie van een middeleeuws dorpje naar een fabrieksstad. Of moeten we spreken over een revolutie, want midden de 19de eeuw wordt de rust plots doorbroken door het gedaver van de trein die het stadje doorboort.

Deze gebeurtenis, met alle gevolgen van dien, moet je kennen om de boeken - en de gedachtenwereld van Boon in het algemeen - ten volle te begrijpen. Ondineke, bijvoorbeeld, Boons meest bekende heldin uit de boeken over de Kapellekensbaan, verpersoonlijkt de veranderingen die het stadje doormaakt. Ook archiefmateriaal over Pieter en Adolf Daens en de bende van de Zwarte Hand vertellen zowel over de schrijver Boon als over de sociale strijd in een fabrieksstad.

In het Belfort op de Grote Markt doorloop je Aalst van in tjaar 1800-en-zoveel tot en met de Grote Oorlog. Documenten en kijkkasten tonen gebeurtenissen en personen, waaronder de voorouders van Boon, maar ook de eerste stapjes van de volksschrijver in een wereld die bevangen is door giftige rook en angst voor de oorlog.

De tweede locatie is het Museum Oud-Hospitaal, waar zich het grootste deel van de tentoonstelling bevindt. Het museum zelf is bijna een labyrint, waar telkens nieuwe ruimten onverwacht opduiken. Hier wordt de nadruk meer gelegd op het leven van Boon

zelf, op zijn kunstbroeders en op hoe de schilder per ongeluk schrijver werd. De donkere zaal waarin de Tweede Wereldoorlog wordt geëvoeerd, oogt enigszins slordig door het *last minute*-werk, maar toont desondanks voldoende de waanzin en het begin van een blijvende angst voor de bom, die een belangrijk thema wordt in het werk van Boon.

Hier zijn het vooral schilderijen, gedichten, brieven en foto's die het verhaal illustreren.

De tentoonstelling eindigt in het Cultureel Centrum De Werf waar de bezoeker de jaren '50 binnenstapt. Boon heeft zich teruggetrokken in zijn reservaat in Erembodegem en bekijkt van op afstand de nog steeds snel veranderende wereld. Hij projecteert de symptomen op zijn ik-personages en zet tal van maskers op. Hierdoor zijn erg veel verwarring en misverstanden ontstaan rond Boon en in dit deel van het parcours worden dan ook heel wat mythes doorprikt. De rondgang eindigt aan de schrijftafel waar Boon, op 10 mei 1979, dood aangetroffen werd door zijn echtgenote Jeanneke.

De tentoonstelling is uitgebouwd op twee niveaus zodat de kenner en de leek het parcours elk op hun eigen manier kunnen doorlopen. In elke zaal wordt er op grote panelen uitleg gegeven over de behandelde periode. Zo krijg je alle nodige achtergrondinformatie over de stad én de schrijver.

Mensen die reeds vertrouwd zijn met het leven en het werk van Boon hoeven heel wat minder tekst te doorworstelen. Zij kunnen aan de hand van representatieve citaten - deze zijn aangebracht op reusachtige kopieën van zwartwitfoto's die de vrijgebleven wanden sieren - afleiden waar in het leven van Boon ze zich bevinden.

fabrieksstad aalst

Louis Paul Boon 1912-1979

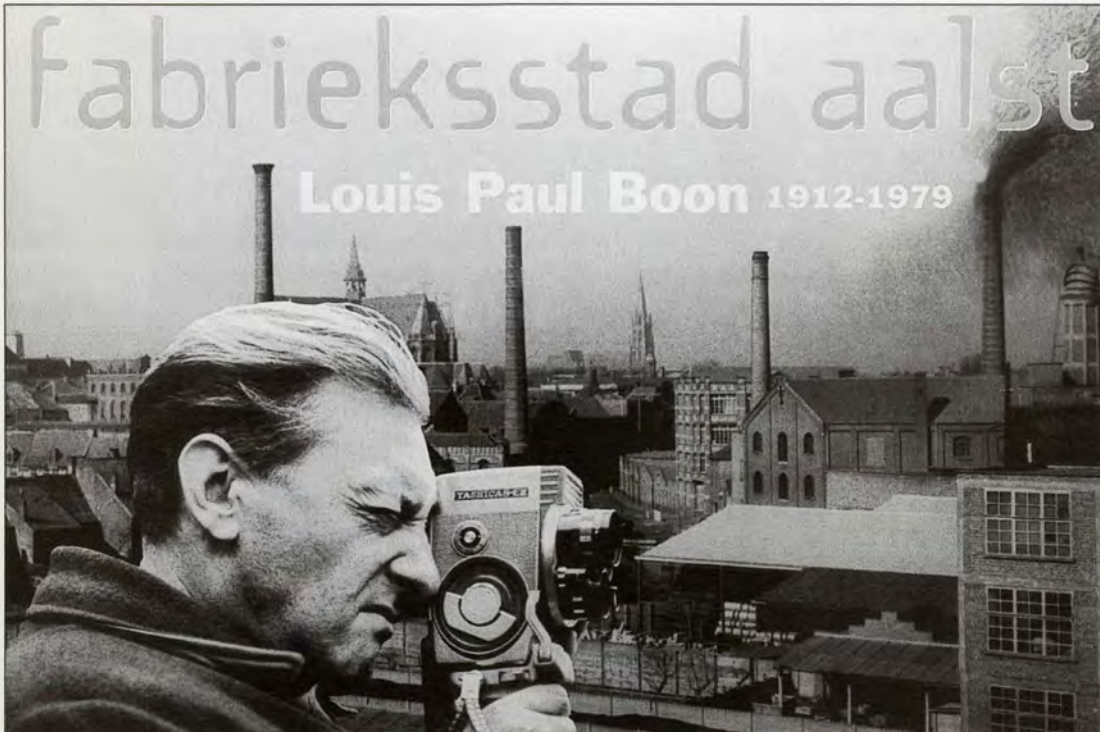

FOTO: PAUL VAN DEN ABEELE

Praktische informatie

Belfort, Grote Markt; Museum Oud-Hospitaal,
Oude Vismarkt 13; C.C. De Werf, Molenstraat 51
Open van 10 tot 18 uur, op woensdag tot 21 uur
Gesloten op maandag
Toegangsprijs: 250 BEF
Reductie- en groepstarief: 200 BEF, -12 jaar gratis,
B-dagtripformule: 30% korting
Informatie, nocturnes, ticketverkoop en
reservatie: 053/73.22.70

Heropening Stedelijk Museum 'Het Toreken' in Tienen

VANAF 10 SEPTEMBER

Op 10 september 1999 opent het stedelijk museum het Toreke na twee jaar sluiting opnieuw haar deuren voor het publiek. Dankzij zware investeringen zal de stad beschikken over een museum dat beantwoordt aan de meest moderne museale opvattingen, zowel wat de conservatie van het patrimonium betreft als wat de presentatie ervan aangaat.

De museumcollectie steunt op twee pijlers: de archeologische verzameling die het verhaal vertelt van de Gallo-Romeinse vicusnederzetting Tienen en de voorwerpen, van de middeleeuwen tot nu, die het handelend en beschouwend bezig zijn van de mensen uit de regio illustreren. Vooral de grootschalige opgravingen die sedert twee jaar uitgevoerd worden op het Grijpveld - een zone aan de rand van de stad die voor de industrie bestemd is - hebben gezorgd voor een verzameling archeologica die de stoutste verwachtingen overtrof.

Uit het tweede collectieonderdeel moest een coherente en samenhangende selectie gemaakt worden rond een nog te bepalen thema. Uitgaande van het Toreke als voormalige stadsgevangenis werd door de baliebediende naar voor gebracht dat erg veel bezoekers vragen hadden over deze vroegere bestemming. Er werd gezocht naar een manier om deze twee thema's te verbinden.

De rode draad doorheen de tentoonstelling wordt het verhaal van de werkende, feestende en biddende Hagelander in het licht van de vaak gehoorde vaststelling 'het was vroeger zoveel beter'. Dit laatste wordt verduidelijkt aan de hand van een aantal prenten en teksten die over de laatste tweehonderd jaar precies hetzelfde poneren. De bezoeker wordt geconfronteerd met een verhaal dat nostalgie oproept, maar dat er tevens constant over waakt dat men zich niet behaaglijk in die nostalgie wentelt: de bezoeker wordt als het ware continu op het verkeerde been gezet.

Wie het Toreke bezoekt wordt geconfronteerd met een uitgewerkt verhaal dat op de eerste plaats aan de hand van de voorwerpen maar eveneens van gedigitaliseerde tekstpanelen, van klank- en van videomontages en van softwarepakketten aangeboden wordt. Het is de bedoeling om deze opstelling gedurende vijf jaar in het museum te behouden. Ongetwijfeld zal de bezoeker nieuwsgierig zijn naar de rest van het niet-geëxposeerde bezit van het museum. Om hieraan tegemoet te komen worden op twee plaatsen computers opgesteld waarmee de inventaris kan geconsulteerd worden.

STAF THOMAS, CONSERVATOR

Praktische informatie

Stedelijk Museum 'Het Toreke'

Grote Markt 6, 3300 Tienen

Tel 016/80.56.66, fax 016/81.04.79

Open op wekdagen van 8.30 u tot 12.30 u en
13.30 u tot 17.00 u, weekends en feestdagen van
14.00 u tot 18.00 u

Toegang gratis

© S.A.T. FOTO: HARRIE SPELMANS

Website Monumenten en Landschappen

Op 7 juni stelde de Afdeling Monumenten en Landschappen hun website voor in Brussel. Deze site maakt niet enkel een meer efficiënt beheer van de gegevens mogelijk, maar is tevens een uniek portaal naar het cultureel erfgoed van Vlaanderen voor alle geïnteresseerden.

Er moet nog aan gesleuteld worden, maar nu al is er massa informatie beschikbaar op de website van Monumenten en Landschappen. Zo is er al een overzicht ter beschikking van alle voorlopige en definitieve beschermingen. Sinds 1967 worden gegevens over het architecturaal patrimonium van Vlaanderen verzameld. De inventaris beperkt zich niet tot een fiche; voor elk gebouw wordt een beschrijvende tekst gemaakt. De zoekmogelijkheden zijn hier erg uitgebreid, je kan uiteraard opzoeken op basis van plaats, stijl of periode, maar ook op trefwoord. De computer geeft dan ook teksten waarin synoniemen van dat trefwoord voorkomen.

De afdeling beschikt over een bibliotheek die die meer dan 20.000 monografieën over monumenten- en landschapszorg bevatten, evenals een hondervijftigtal lopende tijdschriften. De monografieën werden reeds allemaal gecatalogiseerd en op de site gezet, voor de tijdschriften is men momenteel hetzelfde aan het doen.

In de loop der jaren heeft de afdeling ook een indrukwekkende hoeveelheid beeldmateriaal geproduceerd en verzameld. Zo'n 12.000 zullen er uiteindelijk op de website terecht komen. Deze foto's kan men in hun geheel bekijken, maar je kan ook één detail uitvergroten.

In het najaar zullen bijna alle data ter beschikking van de internetgebruiker staan.

Praktische informatie

<http://www.monument.vlaanderen.be>

<http://www.landschap.vlaanderen.be>

Retrospectieve James Ensor (1860-1949)

KONINKLIJKE MUSEA VOOR SCHONE KUNSTEN VAN BELGIË, BRUSSEL

VAN 24 SEPTEMBER 1999 TOT 13 FEBRUARI 2000

Na de prestigieuze retrospectieven Paul Delvaux en René Magritte brengen de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België hulde aan James Ensor ter ere van de vijftigste verjaardag van zijn overlijden.

De meester van Oostende was vooral actief als schilder, tekenaar en graveur, maar waagde zich ook op het terrein van de schrijvers en componisten. Ensor kan beschouwd worden als één van de meest stoutmoedige schilders van het einde van de 19de eeuw. Zijn beginwerk wordt gekenmerkt door een somber coloriet en een rijk in de verf gestoken schildertrant. Maar al snel legt Ensor zich toe op de getrouwe weergave van het licht. Hij aarzelt niet om de gevestigde regels van zijn metier in vraag te stellen. Elk schilderij getuigt van een picturale krachttoer in de kantlijn van de traditionele technieken. In de ongebruikelijke samenstelling van zijn stilleven, landschappen, maskers, skeletten, interieurscènes en religieuze onderwerpen, schuilt Ensor's scherpsende omgang met geijkte thema's en de kunsthistorische onderverdelingen. Hij spaart zichzelf niet in de soms met bijtende spot uitgebeelde onderwerpen waarin hijzelf graag optreedt in de rol van Christus of omringd wordt door grijnzende demonen.

Elk werk voert ons mee in een wonderlijk universum dat we als voorbode van het surrealisme herkennen. Hij heeft op de kunst van zijn tijd een onuitwisbare stempel gedrukt.

Dit is de eerste grote Ensortentoonstelling in Brussel sinds de retrospectieve van 1929 in het Paleis voor Schone Kunsten. De tentoonstelling omvat 300 werken uit musea en privé-verzamelingen. Ze toont vooral schilderijen en tekeningen vanaf 1876 tot aan Ensors dood in 1949. In enkele gravures, gekozen omwille van hun bijzondere technische kwaliteiten, wordt inzicht geboden in Ensors graveertalent.

Tenslotte belichten archiefdocumenten Ensor als mens, zijn vriendschappen en gevoelens. Het accent wordt doelbewust gelegd op de schilderijen van voor 1900. Ze zijn immers het meest tastbare resultaat van zijn onderzoek. Bovendien komen deze schilderijen tot stand op het ogenblik dat vanuit de gehele artistieke wereld de kwaadaardige kritiek op zijn werk toeneemt. Later grijpt Ensor terug naar zijn vroegere thema's en herneemt hij meermaals hetzelfde onderwerp. De confrontatie van enkele werken zal toelaten om Ensors evolutie te beoordelen.

Kunst In Huis Kunstuitleen

Kunst kunt u lenen zoals u een boek leent bij de bibliotheek. Al voor enkele honderden franken kunst u werken van hedendaagse Vlaamse kunstenaars bij u thuis of in uw bedrijf hebben.

Kunstuitleen is een initiatief van *Kunst In Huis*, een organisatie die hierdoor meer mensen in aanraking wil brengen met actuele beeldende kunst. Kunst In Huis wil mensen boeiende ervaringen bieden.

Kunst mag verfraaien, maar moet ook ontroeren, vragen oproepen, tot denken aanzetten. Kunst leeft en doet leven.

Tegelijk heeft Kunst In Huis het belang van de kunstenaar, onbekend of reeds erkend, voor ogen. Via kunstuitleen in de eerste plaats, maar ook via rechtstreekse contacten tussen kunstenaar en publiek. De kunstenaar krijgt zo de kans meer mensen voor zijn werk, en voor beeldende kunst in het algemeen, warm te maken. Het uiteindelijke doel is: beeldende kunst een prominentere plaats geven in het Vlaamse cultuurleven. En dat mensen zelf op pad gaan om kunst in het atelier of museum te ontdekken.

U kunt een jaarabonnement nemen, puur en alleen om kunstwerken te lenen. Maar u kunt ook een kunstwerk kopen wanneer u er hopeloos verliefd op wordt. Dan neemt u best een abonnement 'met kooptegoed': 70% van het maandbedrag houdt u dan tegoed voor een eventuele aankoop.

Praktische informatie

Voor informatie, verhuur en inlevering

U kunt terecht bij zeven uitleendiensten, elke woensdagnamiddag, zaterdagvoormiddag of op afspraak.

Voor meer informatie kan u terecht bij Kunstuitleen - Directie/Secretariaat en Bedrijvenservice

Gallaitstraat 78, 1030 Brussel

Tel 02/247.97.10, fax 02/242.83.11

Praktische informatie

Museum voor Oude Kunst

Regentschapsstraat 3, 1000 Brussel

Tel 02/508.33.33 fax 02/508.32.32

Web <http://www.fine-arts-museum.be>

Open van 10 tot 17 uur, donderdag tot 21 uur

Gesloten op maandag

Toegangsprijs: 350 BEF

Reductieprijs: 300 BEF (senioren en groepen min.

15 pers.), 150 BEF (schoolgroepen), gratis (-12 jaar)

Reservatie is noodzakelijk!

Fnac: 0900/00600

Groepen: 02/706.06.00

B-dagtrips: 02/525.36.95

Vanuit Nederland: 0900/9393

JAMES ENSOR, SQUELETTES VOLANT SE CHAUFFER, 1889
FOTO: SABAM, BELGIUM, 1998-'99

JAMES ENSOR, LE JARDIN D'AMOUR, 1888
FOTO: SABAM, BELGIUM, 1998-'99

Tranen der goden - Barnsteen door de eeuwen heen

MUSEACTRON, MAASEIK

NOG TOT 3 OKTOBER 1999

In deze expositie zal een keur aan barnstenen voorwerpen uit Nederland te zien zijn zoals Romeinse beeldjes, rookattributen, sieraden en medicijnflesjes.

Ook aan moderne barnstenen sieraden wordt aandacht besteed.

Barnsteen heeft al sinds de prehistorie een grote aantrekkingskracht op mensen. De oudste barnstenen gebruiksvoorwerpen van ons land moeten rond 12.000 v. Chr. door rendier jagers zijn achtergelaten. In historische tijden heeft barnsteen bij ons, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Polen en Rusland, geen grote rol gespeeld, afgezien van het gebruik in attributen die met roken te maken hebben. Omdat barnsteen merkwaardige 'magische' eigenschappen bezit, is het niet verwonderlijk dat het tegen allerlei ziektes werd gebruikt en het als een probaat middel tegen kwade geesten werd gezien. Zo stond in de middeleeuwen onder andere de 'uitstekende werking' tegen de pest centraal.

Barnsteen werd zo geliefd omdat het een aantal bijzondere eigenschappen heeft. Het varieert in helderheid en kleur, is vrij zacht en daardoor goed te bewerken. Het laadt zich bij het opwrijven met een wollen doek ook negatief op en trekt dan kleine voorwerpen aan, een eigenschap die onze voorouders vast voor een raadsel deed staan.

Praktische informatie

Museactron, Lekkerstraat 5, 3680 Maaseik

Tel 089/56.68.90, fax 089/56.05.61

Openvan 10 tot 13 en van 14 tot 17 uur

Gesloten op maandag

Toegangsprijs: 90 BEF

Henry van de Velde prijzen 1998
uitgereikt door het VIZO

Op 19 maart jl. mocht Piet Stockmans een trofee ontworpen door Siegfried De Buck in ontvangst nemen, evenals een bijhorend getuigschrift, door Brody Neuschwander kalligrafisch op papier gezet.

Stockmans is reeds dertig jaar actief en productief binnen de hedendaagse vormgeving en blijft vernieuwend. Voldoende redenen dus, om hem de 'Prijs voor een Loopbaan' te overhandigen. Daarbij heeft hij een stevige internationale reputatie verworven. De criteria voor 'Prijs voor een Jong Talent' zijn minimum vijf jaar afgestudeerd zijn en in een korte tijdspanne een homogeen oeuvre opgebouwd hebben, met aandacht voor vernieuwing. Juweelontwerpster Hilde De Decker voldeed aan deze eisen. Jan-Willem Van Zijst haalde de 'Henry van de Velde Prijs voor het Beste Product' met zijn schaal 'Sand 2/25' en de firma Spijker ontving de 'Prijs voor het Beste Bedrijf'.

Na afloop van de tentoonstelling in de Galerie van het VIZO in Brussel, werden naar goede gewoonte de stemformulieren van de bezoekers geteld. Het publiek bleek overtuigend gekozen te hebben voor de tafel 'Fer 37 I' van Idir Mecibah.

Praktische informatie

Voor verdere inlichtingen kunst u contact opnemen met het VIZO, Dienst Vormgeving, Inge Vrancken.

Kanselarijstraat 19, 1000 Brussel

Tel 02/227.49.05

E-mail inge.vrancken@vizo.be

Amarant i.s.m. OKV organiseert

begeleide bezoeken aan 'Carolus. Keizer Karel V (1500-1558)'

In de Kunsthal Sint-Pietersabdij vormt de tentoonstelling **Carolus** één van de hoogtepunten van de Keizer Karel-manifestaties.

De ongemeen rijke expositie wordt begeleid door docente Dominique Dumon.

Inschrijvingen dienen vooraf telefonisch te gebeuren bij Amarant, tel. 09/269.17.40

Betaling binnen de 10 dagen na inschrijving op rekening 001-0289768-08

Praktisch

••• Zondag 12 december 1999
om 11.00 uur, 13.45 uur en 16 uur

••• Maandag 13 december 1999
om 10.30 uur, 14.00 uur en 16.00 uur

••• Dinsdag 14 december 1999
om 11.00 uur, 14.30 uur en 19.00 uur

Prijs voor ticket en rondleidingen:
leden OKV: 500 BEF/niet-leden: 560 BEF

Ricardo Brey, Marie-Jo Lafontaine, Zhou Shanglie en Mulugeta Tafese

DE WARANDE, TURNHOUT

VAN 2 OKTOBER TOT 7 NOVEMBER 1999

Deze kunstenaars zijn afkomstig uit verschillende werelddelen, maar verblijven allen in ons land. Hoewel het een groepstentoonstelling is, krijgen de kunstenaars toch de kans om los van elkaar hun artistiek kunnen te tonen.

Ricardo Brey (*Havana 1955) is een Cubaan die sinds 1990 in Gent woont. Hij nam deel aan tal van tentoonstellingen in binnen- en buitenland, waaronder Documenta IX in 1992. Hij heeft vooral naam gemaakt met indrukwekkende installaties die de levensomstandigheden van de mens bevragen.

Marie-Jo Lafontaine (*Antwerpen 1945) is vooral befaamd door haar video-installaties en fotowerken. Ook zij toonde haar werk op vele tentoonstellingen in binnen- en buitenland, waaronder Documenta VIII in 1987. In haar kunst staat de mens en zijn handelen centraal. Zhou Shanglie (*Shanghai 1958) is een Chinese kunstenares die sinds het begin van de jaren '90 in Antwerpen verblijft. Zij heeft uitgebreid de pers gehaald met projecten in een grootwarenhuis en in een zwembad. In deze acties en in haar installaties hecht zij veel belang aan de interactie met haar publiek.

Mulugeta Tafese (*Hauzien) is afkomstig uit Ethiopië. Sinds 1992 verblijft hij in Antwerpen. Op tal van tentoonstellingen in binnen- en buitenland presenteerde hij zijn schilderijen. Daarbij toonde hij zich een gevoelig colorist die bij de mens zijn inspiratie haalt.

Praktische informatie

de Warande
Warandestraat 42, 2300 Turnhout
Tel 014/41.94.94, fax 014/42.08.21
E-mail tento@warande.be
Open van 14 tot 18 uur, op zondag van 10 tot 12 en 14 tot 18 uur
Gesloten op maandag
Toegang gratis

Verwoest Gewest-geweest-gewist.
Het herwinnen van een stad en regio. Ieper 1919-...

STEDELIJK MUSEUM, IEPER

NOG TOT 14 NOVEMBER 1999

80 jaar geleden waren de stad Ieper en de omliggende dorpen één pokdalig maanlandschap vol kraters, puinen, schroot, ... Kortom, het Verwoeste Gewest.

Met het einde van de oorlog als uitgangspunt zal aandacht besteed worden aan de terugkeer van de al dan niet oorspronkelijke bewoners, wat gepaard ging met een acute nood aan tijdelijke woningen, waaronder de gekende barakken van het Koning Albert Fonds. De institutionele maatregelen getroffen door de Belgische en lokale overheden worden belicht naast de particuliere initiatieven en internationale hulp, waarna de verschillende scenario's van wederopbouw aan bod komen. Het oorlogstoerisme dat vrijwel onmiddellijk na de Wapenstilstand op gang kwam en nooit meer gestopt is, vereiste dadelijk bepaalde voorzieningen zoals hotels, restaurants, 'souvenirshops', ... maar ook het sociaal, religieus en cultureel leven herstelde zich: bioscopen, musea, bibliotheken, kloosters, scholen, de rechtbank en de gevangenis, het verenigingsleven, ... kwamen terug. Na één decennium was reeds zoveel hersteld dat de verwoesting als het ware gewist was uit het geheugen van stad en platteland.

Praktische informatie

In Flanders Fields
Grote Markt 46, 8900 Ieper
Tel 057/20.07.24
Elke dag open van 10 tot 17 uur
Gesloten op maandag
Toegangsprijs: 250 BEF
Reductieprijs: 175 BEF (groepen vanaf 20 pers.),
125 BEF (tot 15 jaar en schoolgroepen vanaf 20
l.n.), gratis (tot 7 jaar)

Van Dyck 1999

Laboratorium

PROVINCIAAL MUSEUM VOOR FOTOGRAFIE, ANTWERPEN

NOG TOT 3 OKTOBER 1999

Hoe en waar ontstaan beelden? Hoe en waarom houden beelden stand? Deze en vele andere vragen komen aan bod in het disciplinaire project **Laboratorium**. In de werkplaats van de beeldende kunstenaar en het lab van de wetenschapper kan de bezoeker reële en virtuele experimenten bijwonen.

Dit grootschalige project wil peilen naar de grenzen en mogelijkheden van kennis, bewustzijn, communicatie en beeldvorming, naar de wetenschappelijke en artistieke agenda van de 21ste eeuw en naar het collectieve bewustzijn van wetenschappers, kunstenaars en leken.

Jonge curatoren brengen op eigenzinnige wijze het essentiële van kunst, cultuur en wetenschap samen. Deze interdisciplinaire cross-over tussen kunst en wetenschap is tegenwoordig bijzonder relevant. Het is inderdaad moeilijk om nog kunstenaars te vinden wiens werk niet refereert naar de discussie tussen de verschillende disciplines.

Voor het project zijn ook kunstenaars uit verschillende disciplines en wetenschappers vanuit verschillende gebieden uitgenodigd om in Antwerpen werkplaatsen of workshops te realiseren, plaatsen waar mensen ideeën kunnen uitwisselen binnen een experimentele opzet.

Praktische informatie

Provinciaal Museum voor Fotografie
Waalse Kaai 47, 2000 Antwerpen
Tel 03/242.93.00
E-mail laboratorium@antwerpenopen.be
Website
<http://www.laboratorium.antwerpenopen.be>
Open van 10 tot 17 uur
Gesloten op maandag
Toegangsprijs: 250 BEF
Reductieprijs: 200 BEF (groepen, 60+), 100 BEF
(BIG-kaart, -18 jaar), gratis (-12 jaar)

Van Dyck 1999

Een vorstelijk imago
Het beeld van de heerser sedert Antoon van Dyck

KONINGIN FABIOLA ZAAL, ANTWERPEN

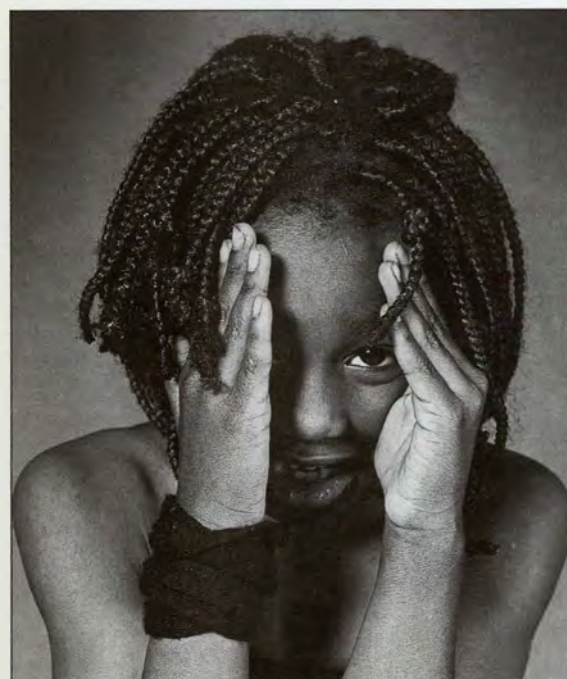
NOG TOT 17 OKTOBER 1999

Net als Rubens, de Champaigne en Velazquez heeft Antoon van Dyck het genre van het staatsieportret een nieuwe vlucht gegeven. Het absolutisme viert in zijn tijd hoogtij: de heersers beschouwen hun macht als door God gegeven, ondeelbaar en onbetwistbaar. Voorts prijken er overal standbeelden en zorgt de prentkunst voor de verspreiding van het vorstelijk imago. Al is zijn macht intussen getemperd door de vertegenwoordiging van het volk, toch blijft het beeld van de heerser de modale burger nog altijd imponeren. De troon, kroon, scepter en ring van goud en edelstenen schitteren nog onverminderd als in een sprookje en worden gekoesterd als onvervangbare schatten. Maar de koning mag nu wel worden geplagieerd, belaagd en in karikaturen bespot, ...

BIJSCRIFT
17. LABORATORIUM
LUC STEELS, THE TALKING HEADS EXPERIMENT
FOTO: MARLEEN WYNANTS
18. LABORATORIUM
MICHEL FRANÇOIS, CURATOR OF BUREAU NICC AUGMENTÉ, 1998
FOTO: THIERRY ANRYS

Praktische informatie

Koningin Fabiola Zaal
Jezusstraat 28, 2000 Antwerpen
Tel 070/233.799
Open van 10 tot 17 uur, woensdag tot 21 uur
Gesloten op maandag
Toegangsprijs: 250 BEF
Reductieprijs: 200 BEF (groepen, 60+), 100 BEF
(BIG-kaart, -18 jaar), gratis (-12 jaar)

BARAKKEN OP HET MINNEPLEIN IN 1920
FOTO: STEDELIJKE MUSEA IEPER

Vrouwen op het Zuid

VAN 17 OKTOBER 1999 TOT 16 JANUARI 2000

De musea op het Zuid in Antwerpen zetten dit najaar vrouwen op het programma. Het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten toont schilderijen en beelden van een 160-tal kunstenaressen in de overzichtstentoonstelling 'Elck zijn waerom'. Het Provinciaal Museum voor Fotografie focust de programmering eveneens op het werk van vrouwelijke kunstenaars.

Museumzondag op het Zuid

Vrouwen-beelden

Elke eerste zondag van de maand, van september tot april, wordt aan alle geïnteresseerden de kans geboden om onder deskundige begeleiding de collectie van het MUKHA, het Museum voor Fotografie en het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten te bezoeken. Dit najaar gaan ze op zoek naar 'vrouwen-beelden'.

Praktisch

Op zondag 5 september, 3 oktober, 7 november, 5 december 1999, 9 januari, 6 februari en 5 maart 2000, telkens van 10.30 tot 16 uur

600 BEF per persoon en per zondag

Info: educatieve dienst van het MUKHA
(03/238.59.60)

Vrouwen op het Zuid

Elck zijn waerom Vrouwelijke kunstenaars in België en Nederland 1500-1950

KONINKLIJK MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, ANTWERPEN

Meer dan 300 werken worden geëxposeerd van zowat 180 kunstenaressen die tussen 1450 en 1950 hebben gewerkt in de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden. Van de 15de-eeuwse Gentse Agnes vanden Bossche tot en met de 20ste-eeuwse surrealistische schilderes Rachel Baes; figuurstukken, stillevens, landschappen, alledaagse taferelen en historiestukken, portretten, ... schilderijen, beelden en toegepaste kunst: nooit eerder werd een dergelijk spectrum geboden uit eenzelfde gebied over een periode van vijf eeuwen.

De tentoonstelling, waarvan de titel is ontleend aan de lijfspreuk van de 17de-eeuwse Maria Tesselschade Roemer Visscher, heeft tot doel om het aandeel van hoogstaande vrouwelijke kunstvaardigheid voorgoed te verankeren in de kunstgeschiedenis. De titel lanceert een oproep tot waardering voor vrouwelijke artistieke talenten.

De tentoonstelling vloeit voort uit jarenlang onderzoek naar de geschiedenis van kunstenaressen. De maatschappelijke context waarin ze hun opleiding krijgen, intellectuele vorming genieten, sociale stimulansen mogen ondervinden of moeten ontberen, heeft zich steeds treffend onderscheiden van deze van hun mannelijke vakgenoten. Nochtans confronteert de tentoonstelling uitsluitend met kwalitatief hoogstaand artistiek werk dat verrast omwille van de feminie gevoelswereld waaruit het ontstond. Voor het eerst krijgen bezoekers de kans om zich te spiegelen aan een beeldtaal die niet uitsluitend vanuit de mannelijke verbeeldingswereld is ontstaan.

Van 15de-eeuws miniaturen tot en met werken uit de vroege 20ste-eeuwse avant-garde: 'Elck zijn waerom' wil laten zien hoe vrouwelijke kunstenaars doorheen de jaren hun talenten ontplooiën en een 'besloten hof' aanleggen waar jarenlang een 'terra incognita' lag.

Praktische informatie

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten
Leopold de Waelplaats
2000 Antwerpen
Tel 03/238.78.09, fax 03/248.08.10
Open van 10 tot 17 uur, woensdag tot 21 uur
Gesloten op maandag, 25 december en 1 januari
Toegangsprijs: 250 BEF
Reductieprijs: 200 BEF (groepen vanaf 15 p., 60+),
100 BEF (-18 jaar), -12 jaar gratis
Rondleidingen: 2500 BEF (volwassenen), 1000 BEF
(leerlingen in klasverband)
Audiogids: 150 BEF
Voorverkoop in alle Fnac-winkels: tel 0900 00600
Groepsreservaties tel 02/706.06.00

MARTHE DONAS, STILLEVEN, 1917
35,5 X 53 CM
KONINKLIJK MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN ANTWERPEN

LIEVINA BENING (ECHTGENOTE TEERLINCK), PORTRÉMINIATUUR
EEN CEREMONIEEL AAN HET HOF VAN KONINGIN ELIZABETH I, DE
UITDELING VAN EEN AALMOESTER
GELEGENHEID VAN WITTE DONDERDAG
PERKAMENT OP EEN SPEELKAART, 7 X 5,7 CM
BEAUCHAMP COLLECTION, MADRESFIELD COURT, MALVERN,
WORCESTERSHIRE

Matrix. Een confrontatie tussen hedendaagse en historische vrouwelijke fotografen in België en Nederland

MUSEUM VOOR FOTOGRAFIE ANTWERPEN

Deze tentoonstelling confronteert de fotografische praktijken van de eerste en de huidige generatie vrouwelijke fotografen/kunstenaars in België en Nederland.

Twee generaties, twee werelden. De enkele vrouwen die na de Eerste Wereldoorlog voor het relatief nieuwe beroep van fotograaf kozen waren witte raven in een mannenwereld. Deze krachtige pioniersvrouwen zochten in de fotografie ook hun onafhankelijkheid en vrijheid en waren overtuigd van het belang van fotografie in de moderne wereld van nieuwe visuele communicatiemediën. Ze geloofden in de kracht van de fotografie als beeldende expressie, maar ook als tijdsdocument. Ze zagen zichzelf als alerte getuigen van het maatschappelijke gebeuren, vooral in de jaren van crisis en tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Hoe divers de fotografische praktijken van deze eerste generatie vrouwelijke fotografen ook zijn, ze zijn ontstaan vanuit een humanitaire visie, een groot maatschappelijk engagement en een eerlijk en eigenzinnig temperament.

Jonge vrouwelijke fotografen en kunstenaars werken vanuit een heel andere positie als vrouw, in een postmoderne maatschappij. Ze maken zich minder illusies over het objectieve karakter van documentaire fotografie en gaan vaak op een eerder ironische kritische wijze om met de klassieke codes van de moderne fotografie.

Het opzet van *Matrix* is relaties zichtbaar maken tussen klassieke foto's uit de jaren '30 en '40 en actueel beeldend werk. Verschillen en verwantschappen worden in het kijken ontdekt. Het verleden wordt herbekeken in het heden. En omgekeerd.

Praktische informatie

Museum voor Fotografie
Waalse Kaai 47, 2000 Antwerpen
Tel 03/242.93.20, fax 03/242.93.10
Open van 10 tot 17 uur
Gesloten op maandag
Toegangsprijs: 150 BEF
Reductieprijs: 100 BEF (reductiehouders, groepen),
gratis tot 12 jaar

met OKV-Museumkaart
gratis

EVA BESNYÖ, VIOLETTE
CORNELIUS IN DAKRAAM, 1937
FOTO: EVA BESNYÖ

VALÉRIE MANNAERTS,
ZONDER TITEL, 1999
FOTO: VALÉRIE MANNAERTS

FRITS VAN DEN BERGHE, DE ZONNESCHILDER,
1921 (DETAIL)
OLIEVERF OP DOEK
FOTO: SABAM, 1999

Retrospectieve Frits Van den Berge 1883-1939

PMMK, MUSEUM VOOR MODERNE KUNST, OOSTENDE

VAN 16 OKTOBER 1999 TOT 13 FEBRUARI 2000

Vaak wordt zijn naam in één adem uitgesproken met die van Constant Permeke en Gustave De Smet. Inderdaad heeft Frits Van den Berghe (1883-1939) zich een tijdlang opgehouden in de (artistieke) nabijheid van zijn twee vrienden. Maar méér nog geldt dat hij voortdurend zijn eigen overtuiging heeft gevolgd en andere wegen gezocht. Daarbij blijkt zijn persoonlijk geluid de karakteristieken van de heersende stroming telkens te overstemmen.

Zestig jaar na de dood van de kunstenaar probeert de retrospectieve in het PMMK diens positie in nationaal en internationaal verband af te bakenen. Zij realiseert de ontmoeting met het werk van collega's die voor Frits Van den Berghe van betekenis waren: Pierre Bonnard, Edvard Munch, Jan Sluijters, Gustave De Smet, Leo Gestel, Ossip Zadkine, Joseph Cantré, René Magritte, Giorgio de Chirico, Egon Schiele, Max Ernst.

Er zullen zich verrassende raakpunten opdringen, maar evenzeer zal het eigenwillig karakter van één van de meest vooraanstaande Belgische kunstenaars van deze eeuw aan het licht komen.

Zijn schilderkunst werd gevoed door een scherpe zin voor natuurwetenschappen, affiniteit met het surrealisme, belangstelling voor de psychoanalyse en kennis van wereldliteratuur, mythologie en volkskunst. Het centrale thema in het oeuvre van deze kunstenaar is steeds de mens geweest: de mens in zijn tragische onvolkomenheid en afhankelijkheid.

De veelzijdigheid van Frits Van den Berghe zal verder toegelicht worden door een rijke selectie van zijn werk als illustrator voor diverse kranten en tijdschriften, waaronder *De Vooruit*, tentoon te stellen.

Tenslotte zal er bijzondere aandacht geschonken worden aan zijn relatie met de galerijhouder en mecenas P.-G. Van Hecke en de kunstcriticus André de Ridder, voortrekkers van de Europese avant-garde in België.

Praktische informatie

PMMK, Museum voor Moderne Kunst
Romestraat 11, 8400 Oostende
Tel 059/50.81.18, fax 059/80.56.26
Open van 10 tot 18 uur
Gesloten op maandag
Toegangsprijs: 300 BEF
Reductieprijzen: 200 BEF (reductiehouders,
jongeren 17-18 jaar), 100 BEF (scholen, -16 jaar),
gratis (-13 jaar)

met OKV-Museumkaart
reductie

Keizer Karel in Gent

Mise-en-scène
Keizer Karel en de verbeelding van de 19de eeuw

MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN
1 DECEMBER 1999 - 19 MAART 2000

Naast de vele herdenkingen die op touw zijn gezet in verband met het vijfhonderdste geboortjaar van Keizer Karel, brengt het Museum voor Schone Kunsten van Gent een originele kijk op deze historische figuur, gezien door de ogen van de kunstenaars van de vorige eeuw.

Keizer Karel was immers bijzonder populair in de 19de eeuw. Via zijn daden en belevenissen werden belangrijke thema's in beeld gebracht die de 19de-eeuwse burgerij bezighielden. De officiële kunst voerde Keizer Karel ten tonele om tot nationale gevoelens te inspireren en de burgerzin aan te wakkeren. Bepaalde thema's uit het leven van Keizer Karel of uit zijn tijd dienden dan weer om het verleden en het heden kritisch te vergelijken. In hun werken gaven de kunstenaars meestal een zeer persoonlijke interpretatie van de levensloop van Karel V. De klassieke episodes waren: de jeugd van de keizer, zijn opvoeding, zijn triomfantelijke intrede, de eedaflegging, het mecenaat, de troonsafstand, de terugtrekking in het klooster en zijn dood. Daarnaast doken ook minder mooie kanten op die het beeld van de nationale glorie in vraag stelden: de waanzin van zijn moeder Johanna van Castilië, de rivaliteit tussen François I en Karel V, de godsdienst als aanzet tot oorlogsgeweld en inquisitie.

Praktische informatie

Museum voor Schone Kunsten
Citadelpark, 9000 Gent
Tel 09/222.17.03, fax 09/221.60.15
E-mail museum.msk@gent.be
Dagelijks van 9.30 tot 17 uur
Gesloten op maandag, 25 en 26 december en 1 en 2 januari

Keizer Karel in Gent

Tierra-Tierra

SCHOOLMUSEUM MICHEL THIERY EN HORTUS MICHEL THIERY
VAN 11 SEPTEMBER 1999 TOT DECEMBER 2000

Het Gentse schoolmuseum organiseert een dubbeltentoonstelling rond de grote ontdekkingsreizen en de ingebruikname van enkele tot dan toe ongekende producten die vanuit de nieuwe wereld worden aangevoerd.

LUIK 1: 'TIERRA' IN HET SCHOOLMUSEUM

Bij deze boeiende tentoonstelling, zowel voor kinderen als voor volwassenen, worden de bezoekers gerecruteerd en gaan ze samen met de kapitein aan boord van een schip uit de 16de eeuw. Alle aspecten van een ontdekkingsreis uit die tijd en de verschillende functies aan boord komen aan bod. Navigatie en oriëntatie worden proefondervindelijk gedemonstreerd en op het middendek leren de leerlingen over scheepsmodellen en soorten schepen, zeilen en passaatwinden die hen naar verre continenten voeren.

LUIK 2: 'TIERRA' IN DE HORTUS

De bezoekers komen aan in een onbekende wereld met een mysterieuze cultuur. Door doe-activiteiten vinden ze nieuwe gewassen en producten die vandaag de dag erg veel betekenen voor onze westerse maatschappij. De tentoonstelling start aan een grote kist vol verschillende producten die allemaal afkomstig zijn uit de nieuwe wereld (cacao, rubber, tabak, mais en de aardappel). De bezoeker ontdekt de geschiedenis en het gebruik van die gewassen in onze cultuur.

Praktische informatie

Schoolmuseum Michel Thiery
Sint-Pietersplein 14, 9000 Gent
Tel 09/244.73.73
Hortus-Museum Michel Thiery
Berouw 55, 9000 Gent
Tel 09/225.05.42, fax 09/234.30.56
Open van 9 tot 12.15 en van 13.30 tot 17.15 uur
Gesloten op vrijdagnamiddag

Keizer Karel in Gent

Gestoorde Vorsten

MUSEUM DR. GUISLAIN
VAN 26 NOVEMBER 1999 TOT 31 MEI 2000

De bewuste huwelijkspolitiek van de Habsburgers leverde hen niet alleen een groot rijk op, maar zadelde hen na verloop van tijd ook op met degeneratieverschijnselen.

Het Museum Dr. Guislain onderzoekt in al zijn projecten de wazige scheidingslijn tussen gek en normaal, zorg en dwang, afkeer en mededogen. De stap van de psychiatrische patiënt die zich koning waant naar de koning met waanideeën is dan ook snel gezet. *Gestoorde Vorsten* is een 'prettig gestoorde' tentoonstelling met creatief werk van psychiatrische patiënten, historische fotocollecties, objecten uit de volkscultuur, echte vorstelijke symbolen en portretten, film- en geluidsmontages.

met OKV-Museumkaart
reductie: 100 i.p.v. 200 BEF

Praktische informatie

Museum Dr. Guislain
Jozef Guislainstraat 43, 9000 Gent
Tel 09/216.35.95, fax 09/216.35.51
E-mail museum.dr.guislain@fracarita.org
Website
<http://www.fracarita.org/nl/europa/belgie/museum>
Open van dinsdag tot vrijdag van 10 tot 17 uur,
weekends van 13 tot 17 uur
Gesloten op maandag, 24, 25 en 31 december en 1 januari
Toegangsprijs: 200 BEF
Reductieprijs 100 BEF (groepen, scholen,
reductiehouders), gratis (-12 jaar)

Hoge Hakken, Roze Billen

MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE, GENT
NOG TOT 31 OKTOBER 1999

Een tentoonstelling over het varken in de volkscultuur, van Antoniusvarkentjes tot Pigs in Cyberspace.

Het varken is alomtegenwoordig en wordt sinds eeuwen door de mens met symboliek beladen. Het dier staat voor onreinheid, zonde en vraatzucht, maar ook voor wellust, bekering en voorspoed. Deze zeer dubbelzinnige relatie tussen mens en varken wordt vanuit uiteenlopende thema's belicht. In de religie is het varken prominent aanwezig in omgangingen en rituelen, in gebedenboeken en in het gezelschap van allerhande heiligen. Maar varkens spelen ook een rol in het volkse vermaak, in liedjes en speelgoed. Ook in de beeldende kunst, de taal, de literatuur, de reclame en op het internet lopen we varkens tegen het roze lijf. In talloze voorwerpen duikt het varken dan ook op, in evenzoveel gedaanten en vormen, zowel langs Vlaamse wegen als in de Vlaamse huiskamer achter gesloten deuren. Hoge hakken, roze billen drijft al deze varkens samen en houdt zo de bezoeker een spiegel voor van wat hij is of net niet zijn wil...

Praktische informatie

Museum voor Volkskunde
Kraanlei 65, 9000 Gent
Tel 09/223.13.36, fax 09/233.13.03
E-mail: museum.volkskunde@gent.be
Open van 10 tot 12.30 en van 13.30 tot 17 uur
Gesloten op maandag
Toegangsprijs: 100 BEF
Reductieprijs: 50 BEF (groepen, Gentenaren), 30 BEF (scholen)

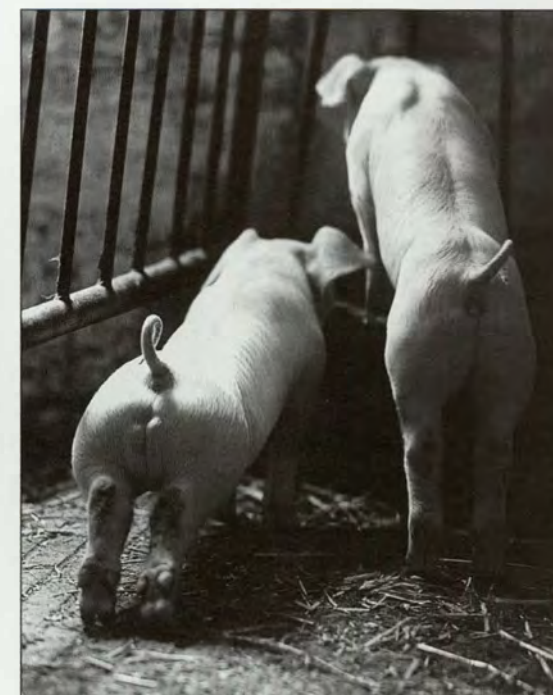
met OKV-Museumkaart
reductie: 50 i.p.v. 100 BEF

PIERRE REVOIL, KEIZER KAREL IN DE ABDIJ VAN YUSTE, 1836
OLIEVERF OP DOEK, 81 X 66 CM
© AVIGNON, MUSÉE DE CALVET

GEZICHT OP DE TENTOONSTELLING 'TIERRA'
TIERRA
FOTO: LUC BRAECKMAN

HOGHE HAKKEN, ROZE BILLEN...
FOTO: MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE, GENT

Europalia 99 Hungaria

VAN 8 OKTOBER 1999 TOT 9 JANUARI 2000

Europalia is reeds aan zijn vijftiende festival toe en geeft dit jaar een forum aan de Hongaarse kunst en geschiedenis. Naast tal van theater- muziek-, ballet- en marionettenevenementen wordt er gewoontegetrouw aandacht besteed aan de kunst en geschiedenis van het land in de vorm van enkele tentoonstellingen.

Hungaria regia (1000-1800) Schittering en strijd

PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN, BRUSSEL
VAN 8 OKTOBER 1999 TOT 9 JANUARI 2000

Deze tentoonstelling is opgebouwd rond drie centrale thema's: de sleutelmomenten uit de Hongaarse geschiedenis, de rol die het land traditioneel als ontmoetingsplaats en overgangsgebied van de Europese culturen speelt en de banden van Hongarije met onze gewesten. De tentoonstelling vangt aan met de vestiging van het Koninkrijk Hongarije in het jaar 1000 en loopt tot het uiteenvallen van de dynastieke unie van Hongarije met de Zuidelijke Nederlanden in de slotjaren van de 18de eeuw. Een 40-tal Hongaarse musea en kerkelijke verzamelingen lenen stukken uit: edelsmeedwerk, schilder- en beeldhouwkunst, wapens en kostuums, manuscripten uit de wereldberoemde bibliotheek van de renaissancevorst Matthias Corvinus,...

Praktische informatie

Paleis voor Schone Kunsten
Ravensteinstraat 23, 1000 Brussel
Tel 02/507.85.94
Open van 10 tot 18 uur, woensdag tot 22 uur
Gesloten op maandag, 25 december en 1 januari
Toegangsprijs: 250 BEF
Reductieprijs: 200, 150 en 100 BEF

Praktische informatie

Provinciaal Museum voor Fotografie
Waalse Kaai 47, 2000 Antwerpen
Tel 03/242.93.00 en 03/242.93.21
Open van 10 tot 17 uur
Gesloten op maandag, 25 en 31 december, 1 en 2 januari
Toegangsprijs: 150 BEF
Reductieprijs: 100 BEF

HONGAARSE WAPENPRAAL
DETAIL VAN EEN LANGE DOLK,
FERNC BETHLEN, 17DE EEUW
FOTO: KBC-GALERIJ, BRUSSEL

HUNGARIA REGIA
DRINKBEKER MET DEKSEL VAN
MIKLOS PALFFY
FOTO: PALEIS VOOR SCHONE
KUNSTEN

HONGAARSE AVANT-GARDE 1915-1925
SANDOR BORTNYIK, DE RODE LOKOMOTIEF,
1918
FOTO: BBL, BRUSSEL

Europalia 99 Hungaria

Made in Hungary:
zij die zijn weggegaan/zij die gebleven zijn

PROVINCIAAL MUSEUM VOOR FOTOGRAFIE, ANTWERPEN
VAN 10 OKTOBER 1999 TOT 9 JANUARI 2000

Brassai, Capa, Kertész, Moholy-Nagy, ... Dit zijn slechts de meest bekende namen onder de vele Hongaarse fotografen die in de jaren '20 en '30 onder druk van politieke en economische omstandigheden hun geboorteland hebben verlaten om elders hun loopbaan uit te bouwen. Even talrijk zijn de talentvolle fotografen die in hun land zijn gebleven. Jozsef Pécsi, Rudolf Balogh, Karoly Escher, hun namen klinken vaak ten onrechte veel minder vertrouwd in de oren. Met 250 foto's, geselecteerd uit de verzameling van het Hongaars Museum voor Fotografie, biedt de tentoonstelling een evenwichtig overzicht van beide aspecten van de Hongaarse fotografie tijdens het Interbellum.

Hongaarse wapenpraal

KBC-GALERIJ, BRUSSEL
VAN 9 OKTOBER TOT 12 DECEMBER 1999

De tentoonstelling toont oude wapens uit het Hongaars Nationaal Museum. Zij dateren van de middeleeuwen tot de 19de eeuw en roepen zowel de turbulente geschiedenis van Hongarije op als de praalzucht van zijn krijgers. Die hanteren wapens van inheemse, Oostenrijkse of Turkse makelij, vakkundig gesmeed en uitvoerig versierd. Naast de zwaarden en sabels worden ook defensieve wapens, zoals harnassen en schilden, geëxposeerd. Enkele geschilderde portretten van ridders vervolledigen het beeld.

Praktische informatie

KBC-galerij
Grote Markt 16, 1000 Brussel
Tel 02/429.85.68
Open van 11 tot 18 uur
Gesloten op maandag
Toegang gratis

met OKV-Museumkaart
gratis

1000 jaar Hongaarse munten

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK ALBERT I
VAN 14 OKTOBER TOT 11 DECEMBER 1999

Het penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek Albert I toont een uitzonderlijke collectie gouden en zilveren munten en gedenkpenningen, die bewaard worden in het Hongaars Nationaal Museum van Boedapest en die de duizendjarige geschiedenis van Hongarije illustreren. Naast deze munten worden ook kaarten, gravures en foto's getoond.

Hongaarse avant-garde: 1915-1925

BBL, BRUSSEL
VAN 29 OKTOBER 1999 TOT 16 JANUARI 2000

Lajos Kassak was in zijn tijdschrift 'Ma' (Vandaag) oorspronkelijk trouw aan een expressionistische strekking, maar oriënteert zich vanaf 1917 naar het constructivisme. Hij organiseert tegelijkertijd tentoonstellingen van jong Hongaars talent: Mattis-Teutch, Tihanyi, Uitz, Bortnyik, Nemes-Lampérth, Moholy-Nagy. De tentoonstelling omvat een 150-tal schilderijen, tekeningen, gravures en documenten uit deze voor Hongarije resoluut modernistische periode.

Praktische informatie

Keizerslaan 4, 1000 Brussel
Tel 02/519.53.11
Toegang gratis

Praktische informatie

BBL, koningsplein 6, 1000 Brussel
Tel 02/547.22.92

Ensorgrafiek in confrontatie

MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, OOSTENDE
VAN 19 SEPTEMBER 1999 TOT 13 FEBRUARI 2000

James Ensor werd geboren en overleed in Oostende, de badplaats die onder Leopold II behoorlijk in trek was. Zijn vader was van Engelse afkomst. Zijn moeder, geboren en getogen in Oostende, verkocht souvenirs en curiosa in de winkel van de familie.

Zijn roeping als kunstenaar kwam er al spoedig tot uiting, door de aanraking met de zee, de polders en het legendarische carnaval, die stuk voor stuk inspiratiebronnen voor zijn werk zullen worden. De kunstenaar zal erg gehecht blijven aan zijn geboortestad en zijn familiale omgeving, die hij slechts verliet voor enkele zeldzame studiereizen naar Parijs, Londen of Nederland.

Het vertrekpunt van de tentoonstelling zal de drukgrafiek van James Ensor zijn. Afzonderlijke etsen en diverse themagroepen binnen zijn grafiek zullen geconfronteerd worden met bladen van andere grafici. Zo zullen duidelijke prototypes van bepaalde Ensoretzen in de etsen van Rembrandt, in de litho's van John Martin en in de illustraties van Ignace-Isidore Grandville naast etsen van Ensor hangen.

Anderen thema's in de etsen van Ensor, zoals bijvoorbeeld de katendraal, de vermenselijkte kever, het levende skelet, motieven uit de verhalen van Poe, de lijdende Christus, het landschap, ... worden vergeleken met sterk gelijkende thematiek in het oeuvre van andere kunstenaars die tijdgenoten of bijna-tijdgenoten van Ensor zijn.

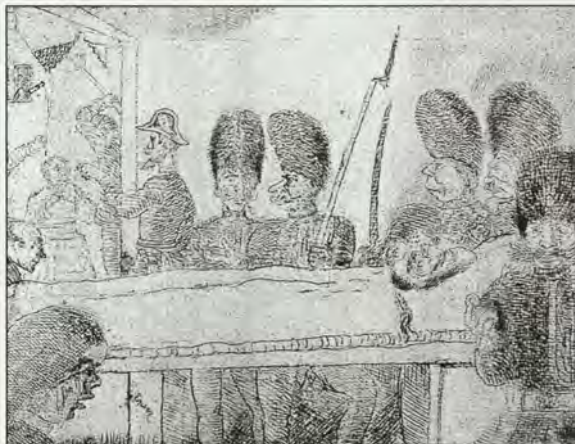
Praktisch informatie

Museum voor Schone Kunsten
Wapenplein, 8400 Oostende
Tel 059/70.11.99
Open van 10 tot 12 en van 14 tot 17 uur
Toegangsprijs (bezoek Ensorhuis inbegrepen): 300 BEF
Groepen en reductiehouders: 200 BEF
Kinderen gratis
Gidsbeurten (max. 10 personen) reserveren op tel 059/70.11.99

met OKV-Museumkaart
reductie: 200 i.p.v. 300 BEF

1000 JAAR HONGAARSE MUNTEN
PATRONA HUNGARIAE (DE HEILIGE
MAAGD MET JEZUS),
GOUD, 5 DUCAT
FOTO: KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
ALBERT I, BRUSSEL

JAMES ENSOR
DE GENDARMEN
© SABAM, BRUSSEL

Tapijten in stelling De zachte schilderijen van Oudenaarde

STADHUIS, LAKENHALLE, SINT-WALBURGAKERK, HERENHUIS DE LALAING
NOG TOT 3 OKTOBER 1999

Als aftrap van het grote Keizer Karel-jaar in 2000 opende de stad Oudenaarde met een grootse wandtapijtentoonstelling. Het werd een indrukwekkend overzicht van het historische vakmanschap. Alleen aan de presentatie van de zachte schilderijen schort er wat.

Grote tapijttentoonstellingen komen in Vlaanderen niet zoveel voor. Dat heeft alles te maken met het moeilijke tentoonstellingsmedium. Wandtapijten zijn immers fragiel, gevoelig voor licht, eisen speciale ophangsystemen en kunnen uiteindelijk toch maar een beperkt publiek bekoren. Wandtapijten moeten tussen twee tentoonstellingen door ook rusten en sommigen blijven dan bijna één jaar opgerold en opgeborgen. Dat alles maakt de organisatie van zo'n tentoonstelling geen eenvoudige zaak. Vandaar dat we in Vlaanderen zelden de gelegenheid krijgen om een grote wandtapijtentoonstelling te bewonderen. Bij grote multi-disciplinaire kunsthistorische tentoonstellingen krijgt het publiek soms wel eens wandtapijten te zien, maar het blijft beperkt want zoveel kwaliteitsvolle wandtapijten bleven er nu ook weer niet bewaard. Vele tapijten verdwenen in de loop der geschiedenis juist omdat ze zo'n waardevolle materialen bevatten. Onder het Directoire bijvoorbeeld, besliste de revolutionaire overheid in Frankrijk om de kostbaarste series van de voormalige koninklijke verzameling te laten verbranden om er het goud en zilver uit te recupereren.

SYNERGIE MET KEIZER KAREL 2000

Ondanks al die beperkingen hadden we in de jaren zeventig enkele tentoonstellingen rond Brusselse en Antwerpse wandtapijten en een tentoonstelling rond de wandtapijten van Oudenaarde in Bergen-op-Zoom in 1988.

Maar de laatste tien à vijftien jaar kregen de voormalige weefcentra zoals Doornik, Oudenaarde en Antwerpen nieuwe impulsen vanuit de overheid en privé-bedrijven, wat leidde tot een algemene herwaarding van de discipline en van het historische en rijke verleden. Zo was er de interessante tentoonstelling 'Mobiele fresco's uit het Noorden' in het Hessenhuis in 1994 waar de bekende reeks van de 'Werken van Hercules' uit het Kunsthistorisch Museum in Wenen ook te zien was.

Dat Oudenaarde relatief weinig aandacht kreeg had te maken met het vooroordeel tegenover de productie van de wandtapijten in Oudenaarde. Lang geloofde men dat Oudenaarde eigenlijk enkel belangrijk was voor haar groenwerk, geweven op basselisseweefgetouwen met wol en zijde als meest verwerkte materialen. Vandaar ook de titel van deze tentoonstelling 'Méer dan groen' die dit vooroordeel met wetenschappelijke argumenten en met kleurrijke wandtapijten wil ontcrachten.

Dankzij een synergie tussen verschillende partners konden de nodige fondsen gevonden worden om dit huzarenstukje tot een goed einde te brengen. Het project *Keizer Karel 2000* leek immers een uitstekende aanleiding. Hij koesterde heel zijn leven wandtapijten, maar ook de dochter van de wever van der Gheynste uit Oudenaarde, waaruit later landvoogdes Margaretha van Parma werd geboren. Belangrijker nog is een ordonnantie van de keizer waarin hij met 91 artikels het doen en laten van de tapijtwevers en van de tapijthandelaars vastlegde. Hierdoor kreeg de middeleeuwse gilde als organisator van het ambacht nog slechts een bijrol. Het edict ging in voege in Oudenaarde in 1545 en van toen af aan dienden Oudenaardse wevers het nieuwe stadsmerk en weversmerken in te weven in de boorden van de tapijten.

Op drie verschillende locaties, het Gotische stadhuis, de 15de eeuwse Sint-Walburgakerk en het 18de eeuwse Huis de Lalaing toont de stad Oudenaarde niet minder dan 95 staaltjes van mobiele fresco's. Een behoorlijk aantal behoort tot het patrimonium van de stad, maar zo'n vijftig topstukken komen uit het buitenland. In het stadhuis krijgt de bezoeker een volledig overzicht aan de hand van een zestigtal wandtapijten, verspreid over vier verdiepingen. In de tweede locatie, de Sint-Walburgakerk, verkoos men stukken *Groenwerk of Verdure* uit de drie eeuwen samen te brengen. Het accent ligt hier op het evoceren van een blijde intrede, waarbij de beuk van de kerk werd aangekleed met wandtapijten. Het bezoek eindigt in het Huis de Lalaing waar op het gelijkvloers ganse kamers wandtapijten gereconstrueerd worden, terwijl op verdieping de nieuwsgierige bezoeker zowel het weefatelier Vasa als het restauratieatelier van de stad kan bewonderen.

PETER WOUTERS

Praktische informatie

Stedelijke Dienst Toerisme Oudenaarde
Tel 055/31.72.51, fax 055/30.92.48
Dagelijks open van 10 tot 18 uur
Toegangsprijs: 250 BEF
Reductieprijs: 200 BEF (+65 en groepen),
150 BEF (-18 jaar), gratis (-12 jaar)

Meer dan groen
Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen realiseerde een publieksgids bij de gelijknamige tentoonstelling. Deze uitgave biedt een mooie selectie van wandtapijten die op de expositie worden getoond: zeer verzorgde reproducties en een boeiende tekst die u een blijvend inzicht zal geven in de Vlaamse wandtapijtkunst.

Bovendien wordt de uitgave aangeboden in combinatie met een gereduceerd ticket voor de tentoonstelling.

Prijs zonder ticket

Prijs met ticket voor de tentoonstelling

Verzendingskosten inbegrepen

250,- BEF of 17,- NLG
of 6,20 EURO (B)
of 7,16 EURO (NL)

400,- BEF (i.p.v. 500,- BEF) of 29,- NLG
of 9,92 EURO (B)
of 12,22 EURO (NL)

De publicatie kan besteld worden door storting van het vereiste bedrag op rekeningnummer 448-0007361-87 van OKV Vanuit Nederland uitsluitend op gironummer 135.20 met vermelding van 'Oudenaarde'

Open Monumentendag

OP 12 SEPTEMBER 1999

De Open Monumentendag Vlaanderen wordt in 1999 een bewogen dag.

'Europa, een gemeenschappelijk erfgoed', het Open Monumentendag-thema in enkele tientallen landen, wordt bij ons een verhaal van mensen, ideeën, cultuuruitingen en handelsgoederen die in beweging en op reis zijn.

Het is fascinerend om na te gaan hoe het reizen, de communicatie en het zich verplaatsen van mensen, gedachten en dingen ons erfgoed diepgaand hebben bepaald. Dat heeft alles te maken met de ligging van 'Vlaanderen' op de geografische en culturele kaart van Europa en - waarom niet? - de wereld. Er kwam hier in de loop van de eeuwen wat langs, vanwege hoogstaande en minder nobele beweegredenen, en er werd wat opgepikt.

Er was ook een omgekeerde beweging. Mensen van hier belandden elders en kwamen terug met nieuwe bagage: alles wat ze hadden gezien, gehoord, vernomen, gelezen, gekocht...

De stenen en andere bouwmaterialen zijn monddood, maar wie goed kijkt en luistert, ziet de 'reisverhalen' die ze zwijgend vertellen: reisverhalen in steen.

Het woord 'reisverhalen' moet hier zo ruim mogelijk begrepen worden. Het gaat in de meest algemene zin om het andere, het vreemde, het buitenland dat in onze binnenlandse monumenten aanwezig is en waar ze over vertellen: de buitenlandse architect, eigenaar en bewoner; de 'internationale' stijl; het vreemde interieurobject; gebouwen en sporen in het landschap van vreemde machthebbers, reizigers, handelaars,...

Praktische informatie

Open Monumentendag Vlaanderen
Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21, 1000 Brussel
Tel 02/549.02.74, fax 02/512.00.35
E-mail: omd@kbs-frb.be

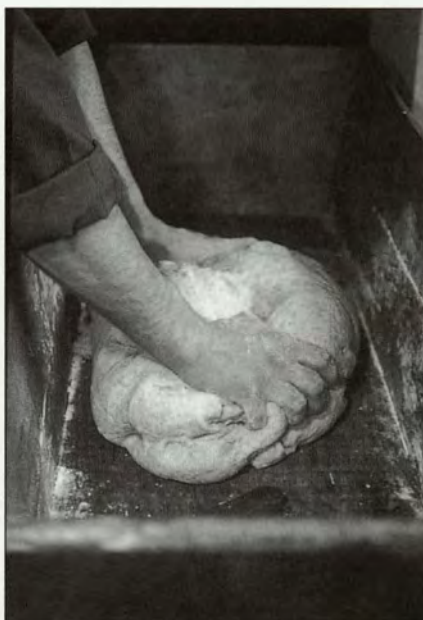

FOTO: MUSEUM VOOR OUDERE
TECHNIKEN, GRIMBERGEN

Brood... een hele boterham!

MUSEUM VOOR DE OUDERE TECHNIEKEN, GRIMBERGEN

VANAF 11 SEPTEMBER 1999

De meeste mensen eten twee maal daags boterhammen, dat zijn 730 broodmaaltijden per jaar per persoon, een behoorlijk aantal. Reden genoeg dus, om een tentoonstelling te wijden aan dit brood, dat al sinds oudsher een zeer belangrijk deel van onze voeding uitmaakt. Maar brood is meer dan enkel ons dagelijks brood, het is het eindresultaat van een lang proces, waarin aandacht moet geschonken worden aan de landbouw, het malen van graan en het bakken van het brood.

Niet enkel het brood zelf, ook de bereiding ervan komt aan bod in de tentoonstelling. En om de bezoekers een beter zicht te geven op het hoe en waarom van brood, wordt het ter plekke ontleed en wordt de hele weg van graankorrel tot brood afgelegd. Het Museum voor Oudere Technieken heeft de ideale instrumenten in huis om dit proces op een unieke wijze te tonen en te laten ervaren. De hele tentoonstelling wordt namelijk opgesteld in en rondom de authentieke gebouwen die destijds dienst deden voor de verwerking van graan tot brood. In eerste instantie is er de graanschuur van de Liermolen, waar eertijds het graan opgeslagen en gedorst werd. Hier wordt op levendige wijze de cyclus die het brood ondergaat voor het op onze tafel beland, uitgelegd. Daarnaast kan je in de Liermolen terecht voor een maaldemonstratie en een echte houtoven.

Naast de nieuwe tentoonstelling kan je nog steeds terecht in de Tommenmolen. Daar ontdek je een andere watermolen en bakoven van het Museum en kan je de tentoonstelling over de rijstcultuur in het oude Japan gaan bekijken. Rijst is als graansoort zeker zo belangrijk in de geschiedenis van de mens als onze westerse broodgranen.

Praktische informatie

Museum voor de Oudere Technieken
Guldendal 20, 1850 Grimbergen
Tel 02/270.81.11, fax 02/270.09.83
E-mail: mot@belgates.be
Open van 9 tot 16 uur, weekends en feestdagen
van 14 tot 18 uur
Toegangsprijs: 90 BEF
Reductieprijs: 60 BEF (groepen), 50 BEF (6-12 jaar)

met OKV-Museumkaart
reductie: 60 i.p.v. 90 BEF

Fototentoonstellingen Cultureel Centrum de Werft in Geel

Bekend of onbekend
Kris Dewitte, Guy Kokken, Marco Mertens

oud-stadhuis, Geel

Van 16 oktober tot 14 november 1999

'De Amerikanen groeien op met Elvis Presley, de Britten met The Beatles en wij met platenwinkels' heeft Mauro Pawlowski van The Evil Superstars ooit gezegd. Uit vele generaties platenkopers is hier een kwakkelmodel gegroeid dat wel veel afwijkt van het buitenland, maar ook met verrassende combinaties komt aanzetten.

Wat uit België komt, is als dusdanig herkenbaar. Vroeger was dat een bedenkelijke eer. Vandaag steeds vaker een compliment.

Dat vallen en opstaan levert mooie verhalen op en trekt mensen aan die dat allemaal mooi in beeld willen zetten. Guy Kokken (Teek, Weekend Knack, ...), Marco Mertens (Het Nieuwsblad, Het Belang van Limburg, ...) en Kris Dewitte (Panorama, Cannes, ...) zijn heren die tijdens de jaren '90 aanhoudend naar podia hebben gekeken en in repetitiekoten, op filmsets en in studio's hebben rondgehangen. Zij hebben dEUS, K's Choice, Hooverphonic, Zita Swoon, Soulwax, Channel Zero, Metal Molly en andere superstars zien geboren worden en opgroeien. Bekend of onbekend?

Praktische informatie

Oud-Stadhuis
Markt 1, 2240 Geel
Tel 014/59.29.63, fax 014/59.29.66
Open op donderdag van 14 tot 16 uur, vrijdag van 16 tot 20 uur, weekends van 10 tot 17 uur
Toegang gratis

'BEKEND OF ONBEKEND'
FOTO: C.C. DE WERFT, GEEL

Fototentoonstellingen Cultureel Centrum de Werft in Geel

Identi(3)
Filip Naudts, Tanja Vrancken, Guy Voet

Cultureel Centrum de Werft

Van 8 november tot 7 december 1999

De basis van *Identi(3)* werd gelegd in 1997 toen Filip Naudts, Tanja Vrancken en Guy Voet, drie fotografen verbonden aan het Provinciaal Museum voor Fotografie in Antwerpen, op zoek waren naar een concept waarbinnen de drang van de hedendaagse kunstenaar om zich als individu te manifesteren en te onderscheiden, kon vormgegeven worden.

De fotografen gaan de uitfaging aan om 'Identiteit' in beelden om te zetten. Niet louter als registratie, zoals in de portretfotografie, maar veeleer als ondersteuning van de eigen interpretatie.

De kijk van de ene kunstenaar op de andere werd als uitgangspunt genomen. Naast de factoren als genetische afstamming en seksualiteit, wordt ook het beeld dat wij dagelijks van onszelf vormen met opzet in twijfel getrokken. Schoorvoetend aftastend werden nieuwe indrukken ingewisseld en visueel voorgesteld. Geen inventaris dus van identiteiten 'an sich', maar een eerlijke expressie van de diepste impressie.

Praktische informatie

Cultureel Centrum de Werft
Werft 32, 2240 Geel
Tel 014/59.29.63, fax 014/59.29.66
Open op maandag van 13.30 tot 16.30, dinsdag tot vrijdag van 9 tot 12.30 en 13.30 tot 16.30, zaterdag van 10.30 tot 12 uur
Toegang gratis

FOTO'S: REINER LAUTWEIN

René Magritte Museum in Elsene

Na een verblijf van bijna drie jaar in Perreux-sur-Marne bij Parijs keren Georgette en René Magritte in 1930 terug naar Brussel, van de ene voorstad naar de andere buitenwijk, waar ze overigens voor hun vertrek naar Parijs al hadden gewoond.

Het Magritte Museum is een gebouw, eerder dan een onderkomen voor kunst. Het echtpaar René en Georgette Magritte leefde in Jette van 1930 tot 1954, veel langer dan in de villa in Schaarbeek, een huis dat wereldberoemd werd door in tijdschriften gepubliceerde foto's van René en Georgette en hun hond in hun tuin en hun naar de smaak van Georgette met dure meubels ingerichte kamers. Dit was echter een huis waar Magritte slechts de laatste tien jaar van zijn leven heeft doorgebracht, hoewel Georgette daar nog negentien jaar langer heeft gewoond.

Magritte schilderde in de Essegemstraat de helft van zijn oeuvre, zijn beste werk.

Het huis werd volledig gerestaureerd en heringericht in zijn oorspronkelijke staat. Het is een gelijkvloers appartement met twee dooreenlopende plaatsen, een gang en een keuken. Een atelier was er niet, schilderen deed Magritte in de gang of de tuin.

In een schuurtje achterin de tuin vestigde Magritte een onderneeming voor het ontwerpen van expositiemateriaal en publiciteit onder de naam *Studio Dongo*, samen met zijn broers Paul en Raymond.

Naast het originele meubilair worden er voorwerpen, foto's, tekeningen en documenten getoond op de hogere verdiepingen. Deze werden nooit door Magritte bewoond, maar vormen nu het eigenlijke museumgedeelte van het huis.

Flanders Antiquity

PRAKTIJKGERICHTE CURSUSSEN OVER KUNST EN ANTIK

Flanders Antiquity, dat dit jaar zijn 10-jarig bestaan zal vieren, geeft praktijkgerichte lezingen over kunst en antiek in Antwerpen, Gent en Sint-Niklaas. Knokke-Zoute is hun nieuwste locatie.

De lezingen zijn bedoeld voor mensen die hun kennis en ervaringen aan de hand van praktijk willen uitbreiden en die degelijk voorgelicht willen worden. De docenten (een 120-tal) zijn experts die hun sporen in het vak ruimschoots hebben verdiend: antiquairs, veilinghouders, collectioneurs, etc. Tijdens de lezingen toont men veel dia's en wil men graag de voorwerpen bespreken die u meebrengt.

FLANDERS ANTIQUITY GAAT OOK OP STAP

Hun uitstappen en kunstreizen zijn boeiend omdat ze geleid worden door mensen met ervaring, die gespecialiseerd zijn in het geven van lezingen over kunst en antiek; ervaren gidsen die veelal als docent verbonden zijn aan Flanders Antiquity. Deze reizen worden ook onderbouwd door goede hotels, degelijke restaurants en mooie spektakels.

Praktische informatie

René Magritte Museum
Essegemstraat 135, 1090 Brussel-Jette
Tel 02/428.26.26
Open van woensdag t.e.m. zondag, van 10 tot 18 uur
Toegangsprijs: 240 BEF
Reductieprijs: 200 BEF (Groepen, werklozen, -23 jaar), gratis (-12 jaar)
Reserveren is aan te raden.

Praktische informatie

Flanders Antiquity Travels
Vaderlandstraat 16, 9000 Gent
Tel 09/221.54.44, fax 09/220.74.73

de Opening

SMAK - STEDELIJK MUSEUM VOOR ACTUELE KUNST

VAN 9 MEI TOT EN MET 5 DECEMBER 1999

De opening in mei 1999 van het nieuwe Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.) was zonder meer één van de belangrijkste culturele evenementen in Vlaanderen. Het Gentse museum was tijdens de oprichting in 1975 het eerste Belgische museum gewijd aan hedendaagse kunst. De collectie wordt algemeen beschouwd als de belangrijkste verzameling hedendaagse kunst in Vlaanderen en heeft een uitstraling tot ver buiten de grenzen. Het nieuwe museum is gelegen tegenover het Museum voor Schone Kunsten. Samen functioneren ze nu als een museumeiland in een parksite aan de stadsring van Gent.

Het museum opent met een tentoonstelling waarin de verzameling voor het eerst sinds jaren in volle luister te zien zal zijn. Door de provisorische omstandigheden waarin het museum zich gedurende meer dan twintig jaar bevond, werd de verzameling enkel via tijdelijke tentoonstellingen in steeds wisselende en fragmentaire opstellingen getoond. Belangrijke aanwinsten van de laatste vijf jaar waren zelfs helemaal nooit te zien.

De verzameling van het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst geeft een beeld van de ontwikkelingen in de internationale kunst van 1945 tot heden, en situeert de kunst uit de eigen regio binnen dit spectrum. De verzameling streeft niet naar volledigheid, noch naar consensus. Ze kiest daarentegen voor specifieke werken die daardoor vaak aberratief lijken, en pas achteraf een referentieel karakter krijgen.

Het rijke spectrum van de verzameling wordt in het nieuwe museum zo efficiënt mogelijk getoond. In bepaalde ruimtes zijn werken van diverse kunstenaars bij elkaar gebracht die formele of inhoudelijke relaties met elkaar aangaan, andere ruimtes worden aan één enkele kunstenaar of zelfs aan één enkel werk gewijd. De opstelling getuigt van een voortdurend nomadisch aftasten en onderzoeken van de collectie, een zoeken naar spanningsvelden en conflicten. Het is tevens denkbaar dat in de loop van de openingstentoonstelling verschuivingen of infiltraties van andere werken plaatsvinden. Het tonen en ter discussie stellen van actuele kunst in het museum is een vorm van engagement met en voor onze tijd.

HET NIEUWE GEBOUW

Het nieuwe museumgebouw is een impliciete kritiek op de museumarchitectuur in Europa van de laatste jaren. Tegenover de prestigieuze façade-architectuur waarbij het gebouw zelf als architecturale prestatie centraal staat, heeft architect Koen Van Nieuwenhuys hier geopteerd voor een ingrijpende renovatie van het Casino,

een uit 1948 daterend, goed geproportioneerd gebouw. De ruimtes zijn zowel monumentaal als intiem, eenvoudig en gevarieerd, zowel qua sfeer, als wat de inval van het natuurlijk licht betreft. De architectuur is ondergeschikt aan het tonen van kunst, zonder afbreuk te doen aan de betekenis van architectuur voor een stad. In het ontwerp - dat het resultaat is van een intense dialoog tussen de architect en de museumdirecteur - werd daarenboven maximaal rekening gehouden met de specifieke aard van de verzameling actuele kunst. De tentoonstellingsoppervlakte bedraagt ruim 4000 m² en is uit te breiden met nog eens 2000 m² in de aanpalende floralienhal.

Het nieuwe museum is het voornaamste signaal dat de stad Gent geeft van de bewuste keuze voor een profiel van een dynamische cultuurstad.

AUDIOGIDS EN RONDLEIDINGEN VOOR JONGEREN EN KINDEREN

Vanaf juli 1999 zullen naast 'gewone' audiogidsen ook originele audiogidsen voor kinderen en tieners beschikbaar zijn. Deze audiogidsen zijn ontstaan in samenwerking met Canon cultuurcel van het departement onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. Met de assistentie van deze audiogids kan de jonge bezoeker een individuele rondgang door het museum krijgen. De inhoud van het apparaat is ontworpen in nauwe samenwerking met een groep jongeren en kinderen. Vijf maanden lang kwamen zij regelmatig bij elkaar om met twee mensen uit het kunstonderwijs te spreken over werken uit de collectie. Voor de groep kinderen gebeurde dit naar aanleiding van de ervaringen die zij met deze werken hadden opgedaan in een speciaal voor dit doel opgericht kinderatelier. Voor de tieners gebeurde dit aan de hand van een directe confrontatie met de werken.

Praktische informatie

SMAK - Stedelijk Museum voor Actuele Kunst

Citadelpark - 9000 Gent

Tel. 09-221 17 03, fax 09-221 71 09

E-mail: museum.smak@gent.be

Open: dagelijks van 10.00 tot 18.00 uur

(gesloten op maandag)

elke eerste woensdag van de maand tot 21.00 uur

Toegangsprijs: 300 BEF

Reductieprijsen: 200 BEF (groepen, studenten,

jongeren tot 25 jaar, senioren vanaf 55 jaar,...),

100 BEF (schoolgroepen)

Gids 2000 BEF (max 20 personen per gids)

met OKV-Museumkaart
reductie: 200 i.p.v. 300 BEF

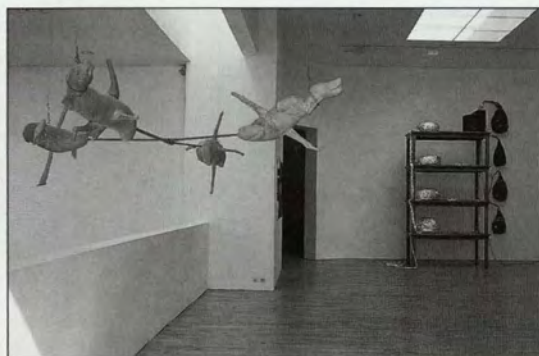
Bezoekersgids

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen gaf ter gelegenheid van de opening van het Stedelijk Museum voor Actuele Kunst een mooi verzorgde publicatie uit waarin de geschiedenis van het museum, de collectie en de architectuur van het S.M.A.K. overzichtelijk aan bod komt. Ruim geïllustreerd in kleur en vlot lezende tekstbijdragen van Stef Van Bellingen en Stefan Kochanek. De bezoekersgids kan je gebruiken ter voorbereiding van uw bezoek (ideaal voor het onderwijs), tijdens uw bezoek, of erna om uw eigen indrukken te toetsen of te articuleren.

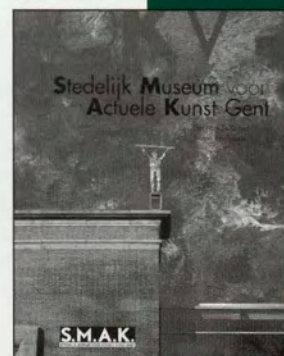
Te verkrijgen in
het Nederlands
of in het Frans
Softcover,
28 x 22 cm, 44 pp.
55 illustraties in
kleur,
250 BEF

BELGISCHE AANWEZIGHEID IN DRIE GENERATIES. DE BEELDENGROEP 'MENS ERGER JE NIET' VAN SVEN 'T JOLLE, SCHILDERIJEN VAN ROGER RAVEEL EN 'PANEM ET CIRCENSES I' VAN WIM DELVOYE
FOTO: DIRK PAUWELS

BRUCE NAUMAN 'FOUR SMALL ANIMALS' EN THOMAS HISCHHORN 'TRANSFORMATOR'
FOTO: DIRK PAUWELS

Tentoonstellingsagenda

Aalst

C.C. DE WERF

Molenstraat 51, 9300 Aalst,
053/73.22.70

- 09-05-99 t.e.m. 31-10-99: Fabrieksstad Aalst. Louis Paul Boon 1912-1979
- 26-10-99 t.e.m. 06-04-99: 50 jaar vrouwenstemrecht. Een socialistische terugblik
- 13-11-99 t.e.m. 21-11-99: Kunst voor jongeren
- 26-11-99 t.e.m. 19-12-99: Magiërs van de muziek in het Festival van Vlaanderen. Befaamde dirigenten en solisten

CENTRUM NETWERK

De Ridderstraat 28, 9300 Aalst,
053/78.89.81

- 25-09-99 t.e.m. 30-10-99: Martien Van Beeck
 - 13-11-99 t.e.m. 18-12-99: Kathleen Vermeir
- ### OUDE POLITIECOMMISSARIAAT
- Kannunik Colinetstraat 7, 9300 Aalst,
053/73.28.11
- 19-06-99 t.e.m. 12-09-99: Ontspoord. Een project rond het Boonjaar met plaatsgebonden installaties

Aarschot

MUSEUM VOOR HEEMKUNDE EN

FOLKLORE

Begijnhof 25, 3200 Aarschot,
016/56.84.51

- 04-09-99 t.e.m. 26-09-99: Honderd jaar Aarschotse brandweer

Antwerpen

ARCHIEF EN MUSEUM VOOR HET

VLAAMSE CULTUURLEVEN

Minderbroedersstraat 22, 2000
Antwerpen, 03/232.55.80

- 19-06-99 t.e.m. 23-10-99: Velodroom. Wielersport en cultuur
- ### DAGBLADMUSEUM VAN ANTWERPEN
- Lombardvest 6, 2000 Antwerpen,
03/887.01.78
- 01-05-99 t.e.m. 01-02-2000: Stoeten en Ommegangen. Een historisch overzicht van 1599 tot op heden
 - 01-05-99 t.e.m. 01-02-2000: De Speelkaart door de eeuwen heen.
 - 01-09-99 t.e.m. 08-09-99: De geschiedenis van de communicatie. Het ontstaan van de krant, van Abraham Verhoeven 1605 tot heden

DE ZWARTE PANTER

Hoogstraat 70-72-74, 2000 Antwerpen,
03/233.13.45

- 03-06-99 t.e.m. 05-09-99: Sam Dillemans

HESSENHUIS

Falconrui 53, 2000 Antwerpen,
03/206.03.50

- 15-05-99 t.e.m. 31-10-99: De romantische recuperatie

KONINGIN FABIOLA ZAAL

Jezusstraat 28, 2000 Antwerpen,
03/203.42.04

- 10-06-99 t.e.m. 24-10-99: De uitbeelding van de macht

KONINKLIJK MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN

Leopold de Waelplaats, 2000
Antwerpen, 03/238.78.09

- 17-10-99 t.e.m. 16-01-2000: Elk zijn waarom. Vrouwelijke kunstenaars in België en Nederland, 1500-1950

MUSEUM VAN HEDENDAAGSE KUNST

Leuvenstraat 32, 2000 Antwerpen,
03/238.59.60

- 26-06-99 t.e.m. 12-09-99: Anne-Mie Van Kerckhoven. Nursing Care, in Melancholy Stupor
- 10-09-99 t.e.m. 16-01-99: Marlène Dumas

- 24-09-99 t.e.m. 28-11-99: Lidwien Van de Ven en Philippe Vandenbergh

ONZE-LIEVE-VROUWEKATHEDRAAL

Handschoenmarkt, 2000 Antwerpen,
03/213.99.51

- 05-03-99 t.e.m. 30-09-99: Kruisweg.

Hilde Van Sumere

OPENLUCHTMUSEUM VOOR BEELDHOUKUNST MIDDELHEIM

Middelheimlaan 61, 2020 Antwerpen,
03/827.15.34

- 04-09-99 t.e.m. 14-11-99: Jef Geys

PROVINCIAAL CENTRUM ARENBERG

Arenbergstraat 28, 2000 Antwerpen,
03/202.46.11

- 01-10-99 t.e.m. 14-11-99: Fotografie Jos Polak

- 13-11-99 t.e.m. 12-12-99: Aquarellen van Vlaamse componisten
- 17-12-99 t.e.m. 07-01-2000:

Landschappen en marines. Werken van Willy Vandekerckhove

PROVINCIAAL MUSEUM VOOR FOTOGRAFIE

Waalse Kaai 47, 2000 Antwerpen,
03/242.93.00

- 26-06-99 t.e.m. 03-10-99: Van Dyck Laboratorium 99

VOLKSKUNDEMUSEUM

Gildekamerstraat 2-6, 2000 Antwerpen,
03/220.86.66

- 15-05-99 t.e.m. 31-10-99: Antwerpen Stad der Stoeten

ZUIDERTERRAS

Ernest Van Dijckkaai 37, 2000
Antwerpen, 03/240.64.06

- 17-09-99 t.e.m. 17-10-99: Geometrie. De eerste expo van het nieuw provinciaal Modemuseum in wording

Velodroom

ARCHIEF EN MUSEUM VOOR HET VLAAMSE CULTUURLEVEN

Dat wielersport onlosmakelijk verbonden is met het Vlaams cultuurleven, wil het AMVC duidelijk maken in zijn zomertentoonstelling. Het hele wielersizoen wordt er tot leven gewekt met teksten, tekeningen, affiches, beelden, schilderijen enzovoort, maar uiteraard ontbreken ook fietsen, trofeeën en truien niet. Het Sportmuseum doet vooral in deze afdeling een duit in het zakje met de bruikleen van een reeks voorwerpen en affiches uit zijn collectie. Van Milaan-San Remo over de Ronde van Vlaanderen tot de zesdaagsen kan u van hartenlust genieten van de exploten van renners als Eddy Merckx, Stanneken Ockers, Poeske Scherens en Rik Van Steenberghe. Speciale thema's als vrouwenrennen en kermiskoersen krijgen de aandacht en beweging zal er zijn met de wielersport en een actief wielergebeuren.

Open: van dinsdag t.e.m. zaterdag van 10 tot 17 uur

Gesloten: zondag, maandag, feestdagen.

Toegang: 100 BEF

Reductie: 50 BEF

met OKV-Museumkaart
reductie: 50 i.p.v. 1000 BEF

Kruisweg

ONZE-LIEVE-VROUWEKATHEDRAAL

Hilde van Sumere voltooidde deze Kruisweg in 1989. Veertien beelden, staties, bewerkte vierkanten. In witmarmer uit Carrara, dragen ze steunend op één hoek het evenwicht en de beweging uit en spelen een spel met licht en schaduw, met transparantie en massa. De taferelen van de lijdensweg zijn duidelijk merkbaar. Het meditatieve, sacrale van vorm en gegeven brengen een innerlijke stilte, geen rust, want de vraagstelling over de ons omringende fysieke en spirituele wereld krijgt eïan. Dit wordt benadrukt in de laatste statie.

Zoekt u illustraties voor publicaties, films, multimedia, dan kan u terecht bij

Elisabeth Derveaux

Iconografisch documentaliste

OPZOEKEN VAN BEELDMATERIAAL
kunst, geschiedenis, actualiteit, natuur...

in musea, bibliotheken, archieven,
persagentschappen, diatheken,
in binnen- en buitenland

LEVEREN VAN FOTO'S EN DIA'S

REGELEN VAN RECHTEN

LAUWERS-DERVEAUX

BRUSSELSESTEENWEG 87

B-3080 TERVUREN

Tel. 32 02 / 767 51 55 - Fax 32 02 / 305 04 03

e-mail derveaux.e@pandora.be

UW ADVERTENTIE HAD HIER KUNNEN STAAN

VRAAG ONZE ADVERTENTIETARIEVEN

CONTACTEER HIERVOOR:

B. PROMOTION
MEVROUW BERLINE FIERENS
03/231 28 00

Informeer naar onze bijzonder interessante mailingsprijzen

Hilde Van Sumere vervangt doelbewust de kruisafneming door de verrijzenis, een beeld vol hoop en toekomst.

Open: weekdagen van 10 tot 17 uur, zaterdag van 10 tot 15 uur en zondag van 13 tot 16 uur

Jef Geys

OPENLUCHTMUSEUM VOOR BEELDHOUWKUNST MIDDELHEIM

De installaties, foto's, video's, maquettes en sculpturen van Jef Geys hebben alle een conceptueel karakter. Hij hanteert een strategische 'infiltratiepolitiek' om door te dringen in maatschappelijke systemen, met als doel vreedzame verandering. Zo installeerde hij tijdens Chambres d'Amis (Gent, 1986) in zes volkswoningen een deur met de tekst 'vrijheid, gelijkheid, broederschap' als commentaar op het feit dat de andere kunstwerken vooral in villa's werden gerealiseerd.

Sinds 1971 worden al zijn projecten begeleid door het Kempens Informatieblad waarvan hij zowel redacteur als uitgever is. Deze goedkoop gedrukte en goed geïllustreerde krant fungeert als gratis verspreid 'middeltje' waarin

bronnen, tekst en uitleg de beschouwer op weg helpt inzicht te verwerven in het voorgestelde project. Het begrip didactiek, het verwerken en tonen van de eigen opgedane kennis met de inherente begrenzingen ervan, blijft trouwens één van de fundamenten van zijn praxis. Hij sympathiseert doorheen zijn oeuvre met de 'wereld' door als kunstenaar mee te werken aan een overbrugging van de kloof tussen kunst en samenleving.

Open: van oktober tot einde maart van 10 tot 17 uur; april en september van 10 tot 19 uur; mei en augustus van 10 tot 20 uur; juni en juli van 10 tot 21 uur
Gesloten: maandag, 1 en 2 januari, 1 mei, Hemelvaartsdag, 1 en 2 november, 25 en 26 december
Toegang: gratis

Antwerpen Stad der Stoeten VOLKSKUNDEMUSEUM

Tijdens de Van Dyckfeesten in 1899, trok in de zomerperiode gedurende vier dagen met veel pracht en praal een luisterrijke stoet door de straten van Antwerpen. Ze kreeg de titel 'Kunst door de eeuwen heen' waarbij een overzicht

gebracht werd van de verschillende kunststromingen tot in de 17de eeuw.

Als apotheose van de stoet verscheen de wagen 'Verheerlijking van Van Dyck'. Bekende kunstenaars leverden ontwerpen of waren betrokken bij de opbouw van de wagens. Geld nog moeite werden gespaard om deze stoet in al haar grootsheid te laten plaatsvinden.

De Van Dyckstoet was echter geen unicum in deze periode. Antwerpen had reeds een lange traditie in de organisatie van stoeten en optochten zoals bij de Blijde Intreden van de vorsten of de Ommegang die regelmatig uittrok en waarbij de reus centraal stond. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw tot omstreeks de Tweede Wereldoorlog werd zowat elke gebeurtenis, inhuldiging of viering van een bekende persoon aangegrepen om een nieuwe stoet te organiseren. Dit wekte de indruk dat in Antwerpen wel elk jaar een nieuwe stoet uitging die telkens opnieuw met evenveel luister werd uitgebouwd en waardoor ze terecht de titel 'Stad der stoeten' verdiende.

Open: dagelijks van 10 tot 17 uur

Gesloten: maandag

Toegang: 100

Reductie: 50 BEF voor groepen, gratis voor - 12 jaar en inwoners van Antwerpen

Baasrode

SCHEEPVAARTMUSEUM

Sint-Ursmarusstraat 137-139, 9350

Baasrode, 052133-35-38

• 03-04-99 t.e.m. 01-10-99: Maquettes van de binnenscheepvaart

'DE VERHEERLIJING VAN VAN DYCK' IN DE VAN DYCKSTOET VAN 1899 TE ANTWERPEN
© VOLKSKUNDEMUSEUM, ANTWERPEN

Bilzen-Rijkhoven

LANDCOMMANDERIJALDEN BIESEN
Kasteelstraat 6, 3740 Bilzen-Rijkhoven, 089/51.93.93

• 09-07-99 t.e.m. 12-09-99: Kristal van Val Saint Lambert
• 25-09-99 t.e.m. 19-11-99: Zilvermeedkunst 'Chic'

Bornem

MONUMENTAL V.Z.W.

Luipegem 77, 2880 Bornem, 031889.01.69

• 09-05-99 t.e.m. 31-10-99: Monumental in glass

TIC

TIJDSCHRIFT VOOR INDUSTRIËLE CULTUUR

- HET ENIGE ALGEMENE TIJDSCHRIFT OVER INDUSTRIËEL ERFGOED IN VLAANDEREN ... EN ELDERS
- RIJK GEÏLLUSTREERD
- VERSCHIJNT 4X PER JAAR

JAARABONNEMENTVOOR 4 NUMMERS
500 FR + 100 FR PORTKOSTEN

STORTEN OP REKENING NUMMER 001-0951892-10
ASLK MET VERMELDING : VIAT vzw 9000 GENT

EEN UITGAVE VAN VZW VIAT OUDEVEST 18 9000 GENT TEL 09/223 59 69 FAX 09/233 07 39

Brugge

CENTRALE OPENBARE BIBLIOTHEEK 'DE BIEKORF'

Kuipersstraat 3, 8000 Brugge, 050/33.00.50

• 25-09-99 t.e.m. 27-11-99: Hedendaagse kalligrafie en typografie met teksten van Gezelle

ENGELS KLOOSTER

Carmersstraat, 8000 Brugge, 050/49.07.62

• 06-11-99 t.e.m. 27-11-99: De priester G. Gezelle en het Engels Klooster

GUIDO GEZELLE MUSEUM

Rolweg 64, 8000 Brugge, 050/44.87.11

• 11-09-99 t.e.m. 07-11-99:

Creatieproject - periode 3

KUNSTCENTRUM OUD SINT-JAN (VZW STICHTING SINT-JAN)

Mariastraat 38, 8000 Brugge, 050/33-56-66

• 17-07-99 t.e.m. 17-10-99: Surrealisme-Expressionisme. Een confrontatie

MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE

Rolweg 40, 8000 Brugge, 050/44.87.11

• 04-09-99 t.e.m. 27-11-99: Guido Gezelle en de scheurkalender

PROVINCIAAL HOF

Grote Markt, 8000 Brugge, 050/40.34.16

• 28-08-99 t.e.m. 27-11-99: Guido Gezelle 1899-1999. Tien reken en een toovertik

Surrealisme-Expressionisme. Een confrontatie

KUNSTCENTRUM OUD SINT-JAN (VZW STICHTING SINT-JAN)

Het Expressionisme manifesteerde zich voor het eerst en voornamelijk in Duitsland vanaf de jaren 1910. Niet de buitenwereld, maar de innerlijke gevoelswereld en de hevige emotie werden door kunstenaars als Wassily Kandinsky, Oskar Kokoschka en Frans Marc in beeld gebracht. Werken van Kees van Dongen en Constant Permeke

lichten het expressionisme in onze streken toe, terwijl werken van Albert Marquet, Edvard Munch, Raoul Dufy, Lyonel Feiniger en Alexej Jawlensky het beeld vervolledigen.

Het surrealisme wordt door velen beschouwd als een levensvisie en een geestesgesteldheid, eerder dan een stilistische ontwikkeling. Hoe het ook moge zijn, op het ogenblik dat in de jaren '20 de hevige emotie in de expressionistische kunst overheerste, stond de droom, het onbewuste en de 'totale vrijheid van het individu' centraal in het surrealisme. Op deze expositie worden, naast een groot aantal olieverven uit de late jaren '30 van Salvador Dali, ook meesterwerken getoond van Giorgio de Chirico, Paul Delvaux, Marcel Duchamps, Max Ernst, René Magritte, Juan Miro, Man Ray en Gino Severini.

Dagelijks van 10 tot 18 uur

Gesloten op maandag

Toegangsprijs 300 BEF

Reductieprijs: 250 BEF (groepen), 150 BEF (scholen), gratis (-12 jaar)

Brussel

ARCHIEF EN MUSEUM VAN HET VLAAMS LEVEN TE BRUSSEL

Visverkopersstraat 13 bus 1, 1000 Brussel, 02/512.42.81

• 19-05-99 t.e.m. 02-10-99: Bruisend Brussel in 100 affiches

BELGISCH CENTRUM VAN HET BEELDVERHAAL

Zandstraat 20, 1000 Brussel, 02/219.19.80

• 12-01-99 t.e.m. 05-09-99: De nieuwe aanwinsten van de zaal Saint-Roch

• 07-09-99 t.e.m. 01-01-2000: 10 jaar strippassie

'INDIAN SUMMER' RAMMELAAR MET DE VOORSTELLING VAN EEN SJAMAAN EN EEN KIKKER, HAIDA ETNIE (BRITS COLUMBIA), VOOR 1896
© MUNCHEN, MUSEUM FÜR VÖLKERKUNDE

• 21-09-99 t.e.m. 21-11-99: Bonk
• 23-11-99 t.e.m. 14-02-2000:

Retrospectieve Roba

KMKG - BLINDENMUSEUM (JUBELPARKMUSEUM)

Jubelpark 10 (ingang Nervierslaan), 1000 Brussel, 02/741.72.14

• 26-05-99 t.e.m. 31-10-99: Tussen oost en west. Reizen langs de zijderoute

KMKG - JUBELPARKMUSEUM

Jubelpark 10, 1000 Brussel, 02/741.72.11

• 01-09-99 t.e.m. 01-03-2000: Indian Summer. De eerste volkeren van Noord-Amerika

KONINKLIJKE MUSEA VOOR SCHONE KUNSTEN

Regentschapsstraat 3, 1000 Brussel, 02/508.32.11

• 24-09-99 t.e.m. 15-02-2000: James Ensor. Retrospectieve

MUSEUM VOOR HET KOSTUUM

EN DE KANT

Violetstraat 6, 1000 Brussel, 02/279.43.55

• 25-02-99 t.e.m. 30-10-99: 1900. Vaarwel bloesemvrouw!

MUSEUMZAAL VAN DE BOTANIQUE

Koningstraat 236, 1210 Brussel, 02/226.12.19

• 01-06-99 t.e.m. 12-09-99: Gerard Malanga: objectief pop

PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN

Ravensteinstraat 23, 1000 Brussel, 02/507.84.80

• 01-06-99 t.e.m. 19-09-99: Andy

Warhol: A Factory

• 08-06-99 t.e.m. 05-09-99: Michael Snow

• 17-09-99 t.e.m. 14-11-99: James Coleman

• 08-10-99 t.e.m. 09-01-2000: Europalia Hongarije

• 24-11-99 t.e.m. 02-01-2000: Prijs jonge Belgische Schilderkunst

VUB - DIENST KULTUUR

Pleinlaan 2, 1050 Brussel, 02/629.23.25

• 30-06-99 t.e.m. 30-09-99: Herwig Blockx. Pentekeningen & aquarellen

Bonk

BELGISCH CENTRUM VAN HET BEELDVERHAAL

Bonk is een fictieve familie van Finse industriëlen, verzonnen door de kunstenaar Alvar Gullichsen. De tentoonstelling schetst de ontwikkeling van het Bonk-imperium aan de hand van machines die de familie Bonk in de laatste 150 jaar heeft uitgevonden: bijvoorbeeld een machine om olie uit ansjovis te extraheren of een machine om de mensheid van het kwade te genezen door kosmische therapie. Uiteraard werkt geen enkele van deze machines echt, ze spruiten gewoon voort uit de fantasie van de olijke Gullichsen.

Open: alle dagen van 10 tot 18 uur

Gesloten: maandag

Toegang: 200

Reductie: 160 BEF, 120 BEF, 80 BEF

Indian Summer

KMKG - JUBELPARKMUSEUM

De korte maar mooie nazomer, net voor de herfst, noemt men in het noorden van Amerika 'Indian Summer'. Het is precies in deze periode dat de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis hun grote tentoonstelling van 1999, gewijd aan de Indianen van Noord-Amerika, zullen openen.

De tentoonstelling schetst de geschiedenis en de cultuur van de eerste Naties in Noord-Amerika vanaf de voor-Europese periode tot vandaag, van de inuit in het arctisch gebied en de Sioux in de vlakten tot de seminolen in het zuidoosten en de Apachen in het zuidwesten. Ze brengt een realistisch en levendig beeld vna deze Indianen, hun gebruiken, hun religie, hun sociale organisatie, hun dagelijks leven en hun kunst. Het is de eerste grote tentoonstelling over dit thema in Europa sinds 30 jaar. Er werd een selectie gemaakt van een zeshonderdtal archeologische en etnografische stukken, afkomstig uit de meest prestigieuze Amerikaanse en Canadese verzamelingen. Een aantrekkelijke en levendige enscenering, met reconstructies van woningen, met foto's, videoschermen en multimedia-technieken, plaatst de werken in de juiste context.

Open: van 9.30 tot 17 u, zaterdag, zondag en feestdagen van 10 tot 17 u.

Gesloten: maandag, 1 mei, 1 en 11 oktober, 25 december, 1 januari

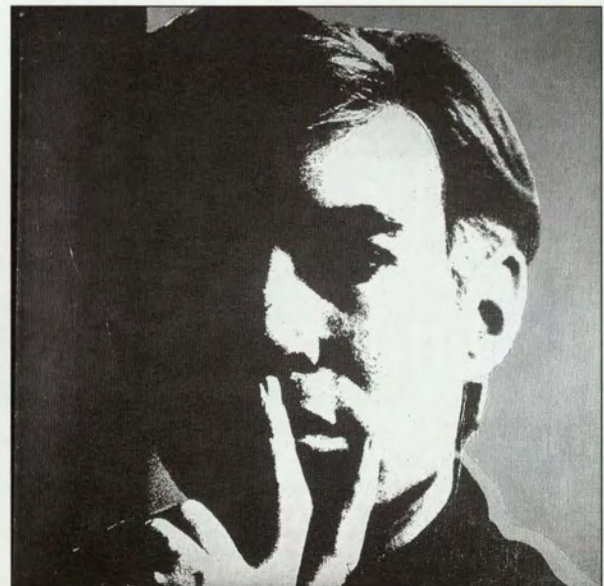
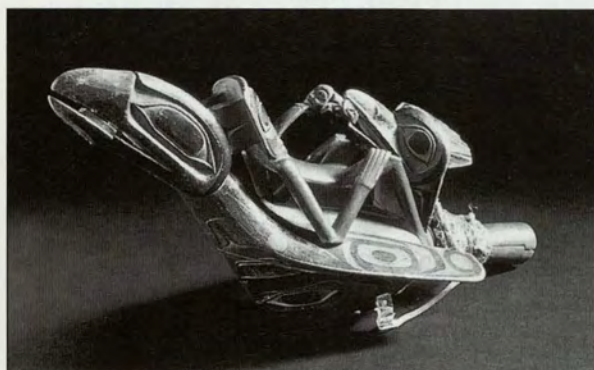
Toegang: 150

Reductie: 100 BEF, 50 BEF, gratis elke 1ste woensdagnamiddag van de maand

1900. Vaarwel bloesemvrouw! MUSEUM VOOR HET KOSTUUM EN DE KANT

Deze tentoonstelling is volledig gewijd aan de mode en het beeld van de vrouw in het fin de siècle en de belle époque. De kledingstukken worden op een

PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN, BRUSSEL ANDY WARHOL, SELF-PORTRAIT, 1967
© 1999-ANDY WARHOL FOUNDATION FOR THE VISUAL ARTS, INC.-SOFAM BRUSSEL

Tentoonstellingsagenda

aangename manier gepresenteerd volgens thema's die eveneens een levendig beeld schetsen van verschillende facetten van het sociale leven in die tijd: de vrouw op wandel, de vrouw thuis en op bezoek, de sportieve vrouw, het jonge meisje en het huwelijk, het bal, lingerie.

Het geheel wordt opgefleurd met affiches uit de '1900'-verzameling van het archief van de Stad Brussel. Deze affiches worden voor het eerst uit de reserves gehaald. Door hun vorm en inhoud staan ze verbasingswekkend dicht bij de hedendaagse publiciteit waarvan ze de voorlopers zijn. Of ze nu eerder ArtNouveau in de sfeer van Mucha zijn, of eerder aangenaam retro, deze publiciteit gebruikte reeds op subtiele wijze het beeld van de vrouw als psychologisch wapen. Het merendeel van deze affiches zijn ware kunstwerken, waaronder exemplaren ontworpen door Theo Van Rysselberghe, Fernand Toussaint, Gaudy en BÉloguet.

Open: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 10 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 16 uur, zaterdag, zondag en feestdagen van 14 tot 16.30 uur
Gesloten: woensdag, 25 december
Toegang: 100
Reductie: 80 BEF, gratis

Andy Warhol: A Factory

PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN

Andy Warhol (pittsburgh 1928-New York 1987) heeft tijdens zijn leven achtereenvolgens drie studio's opgericht en geleid, waaraan talloze medewerkers waren verbonden. Uit iedere 'factory' is een indrukwekkende reeks schilderijen, sculpturen, tekeningen, prints, foto's, films, modecollecties, videowerken en muziek voortgekomen. Voor het eerst wordt in ons land een volledig overzicht getoond van deze gevarieerde artistieke productie, in een multimediale presentatie. Naar aanleiding hiervan brengt het Filmmuseum een Warhol-retrospectieve.

met OKV-Museumkaart
reductie: 80 i.p.v. 100 BEF

KUNSTCENTRUM GALERIJ

Artiestenfoyer & Oranjerie

Wichelsestraat 20-22
9340 Lede
Tel. (053) 80 51 30
Fax (053) 81 01 75

van 04/09/99 tot 10/10/99

Odile Kinart (brons)
Arlette Vereecke (schilderijen)
Willie Cools (schilderijen)

van 16/10/99 tot 21/11/99

Sampath Kumar (schilderijen)
Jan Desmarets (brons)

van 27/11/99 tot 30/01/2000

Wintersalon (schilderijen, beeldhouwwerk, keramiek)

In permanentie:

steeds ruim 100 kunstwerken

Open:

zaterdag, zondag en feestdag van 12 tot 22 uur

Andere dagen na telefonische afspraak. (Gesloten op nieuwjaar)

Musea

Permanente tentoonstellingen

Tijdelijke tentoonstellingen

MIMESIS

EXHIBITION DESIGN

Nationaal Jenevermuseum Hasselt

Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen

Educatief Havencentrum Lillo

Nationaal Scheepvaartmuseum Antwerpen

Museum o/s Mercator

ESPA

e.a.

Ontwerp en productie

Vraag onze brochure :

Mimesis Exhibition Design, Zetternamstraat 32, 2060 Antwerpen
Tel. 03/235 46 99, Fax 03/272 35 46, e-mail : mimesis@village.uunet.be

Tentoonstellingsagenda

Brussel - Elsene

KINDERMUSEUM

Burgemeesterstraat 15, 1050 Brussel - Elsene, 02/640-01-07

- 01-10-98 t.e.m. 01-05-2001: Beeld je eens in

Brussel - Etterbeek

KONINKLIJK BELGISCH INSTITUUT VOOR NATUURWETENSCHAPPEN

Vautierstraat 29, 1000 Brussel - Etterbeek, 02/627.42.52

- 23-10-98 t.e.m. 09-01-2000: Leven of overleven?
- 29-09-99 t.e.m. 09-01-2000: Rond neuze

Brussel / Sint-Pieters-Woluwe

BIBLIOTHECA WITTOCKIANA

Bemelstraat 21, 1150 Brussel / Sint-Pieters-Woluwe, 02/770.53.33

- 25-06-99 t.e.m. 11-09-99: Gotthilf Kurz of de fascinerende wereld van boek en boekband

De Panne

DIENST CULTUUR EN INFORMATIE

Zeeleaan 21, 8660 De Panne, 058/42.16.16

- 29-05-99 t.e.m. 26-09-99: Ambulatio Sculptorum. Beeldenroute van Luc Ledene
- 03-07-99 t.e.m. 26-09-99: Openlucht tentoonstelling 'Poëtische ver-beelding'
- 03-07-99 t.e.m. 26-09-99: Kleur bekennen.
- 03-07-99 t.e.m. 26-09-99: Louis Van den Eynde: de kunstenaar en zijn atelier
- 11-12-99 t.e.m. 16-01-2000: Toegang tot de 21ste eeuw

Dendermonde

C.C. BELGICA

Kerkstraat 24, 9200 Dendermonde, 052/20.26.26

- 17-09-99 t.e.m. 10-10-99: Dirk Wauters. Beeldend werk

STEDELIJKE MUSEA / MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE

Begijnhof 24-25, 9200 Dendermonde, 052/21.30.18

- 21-08-99 t.e.m. 30-10-99: Liebig Chromo's

STEDELIJKE MUSEA / VLEESHUISMUSEUM

Grote Markt 32, 9200 Dendermonde, 052/21.30.18

- 18-09-99 t.e.m. 31-10-99: Dendermonds zilver

Deurle

MUSEUM DHONDT-DHAENENS

Museumlaan 14, 9831 Deurle, 09/282.51.23

- 12-09-99 t.e.m. 12-12-99: Panamarenko

Diest

KULTUURCENTRUM BEGIJNHOF DIEST

Kerkstraat 4, 3290 Diest, 013/32.17.93

- 27-08-99 t.e.m. 04-09-99: Stedelijke Academie voor Beeldende Kunsten van Diest
- 17-09-99 t.e.m. 26-09-99: Vladimir Vereschagin. Grafiek en schilderijen
- 02-10-99 t.e.m. 03-10-99: Internationale boekententoonstelling
- 08-10-99 t.e.m. 17-10-99: Diestse kunstenaars
- 22-10-99 t.e.m. 02-11-99: Vik Van de Velde. Schilderijen
- 12-11-99 t.e.m. 28-11-99: Bob Stickers

- Ben Cloots

- 10-12-99 t.e.m. 19-12-99: Roemeense kunst
- 17-12-99 t.e.m. 09-01-2000: Kerstevocatie. Kerstpanelen in de straten van het Begijnhof

Diksmuide

C.C. KRUISPUNT

M. Doolaeghestraat 2b, 8600

Diksmuide, 051/51.91.58

- 01-09-99 t.e.m. 25-09-99: Tekenen en kantacademie Poperinge/Diksmuide
- 28-09-99 t.e.m. 10-10-99: Kleurrijk Drijf hout. Over kansarmoede, uitsluiting, eenzaamheid
- 15-10-99 t.e.m. 30-10-99: Jean Vandenhove. Surrealistische schilderijen en handgemaakte poppen
- 05-11-99 t.e.m. 31-12-99: Freddy Van Vlaenderen

IJZERTOREN

Ijzerdijk 49, 8600 Diksmuide

- 13-03-99 t.e.m. 11-11-99: Kind in oorlog. Fototentoonstelling van Unicef
- 13-03-99 t.e.m. 11-11-99: De Ijzerbedevaarten
- 13-03-99 t.e.m. 11-11-99: De Grootte Oorlog herdenken

- 13-03-99 t.e.m. 11-11-99: Kunst aan de Ijzer
- 10-09-99 t.e.m. 11-11-99: Oorlog en vrede in het onderwijs

Edegem

GEMEENTELIJK KUNSTCENTRUM - HUIS HELLEMANS

Strijdersstraat 14, 2650 Edegem, 03/450.42.00

- 11-09-99 t.e.m. 26-09-99: Jozek Van Ruyssevelt. Olieverfschilderijen, grafiek, tekeningen
- 02-10-99 t.e.m. 24-10-99: Robert Borret. Aquarel
- 30-10-99 t.e.m. 21-11-99: Paul De Ryck. Olieverf op paneel
- 27-11-99 t.e.m. 19-12-99: Koumy Ayawo Febana. Schilderijen

Ekeren-Antwerpen

KUNSTCENTRUM HOF DE BIST

Veldwijcklaan 252, 2180 Ekeren-Antwerpen, 03/664.05.61

- 27-08-99 t.e.m. 19-09-99: Hanneke Geenen. Aquarellen

Rechtstreeks uit privé collectie te koop of te huur

16e-18e eeuw

- Brussel-Antwerpen-Brabant Kaarten en Stadszichten o.m. Probst, Bleau, Collaert Hoefnagel, Burgmuller
- Grafiek, o.m. Callot, Hollar, Aeg. Sadeler, Cock
- Schilderijen, o.m. S. Vranckx, Bles, e.a.

Fax 02/270.85.50

Tel. na 17u: 02/269.34.76

Salv
Artes

VENNOOTSCHAP VOOR DE CONSERVATIE EN DE RESTAURATIE VAN KUNSTWERKEN

- Restauratie van schilderijen (namelijk: grote formaten)
- Doublering op vacuümtafel
- Behandeling van: gepolychromeerde beelden en meubels
- muurschilderingen
- Oosters lakwerk
- conservatie van kunstwerken op papier en zijde
- terracotta's

20 JAAR AKTIEF IN SAMENWERKING MET DE OFFICIELE INSTANTIES DIEPESTRAT 18 3061 BERTEM (Leeftaal)

(02) 767 97 80
ERKENNING NR. 04 28 01

"Maria-ten hemel-opneming"
Sint-Goedele (St. Gudule) - Brussel
F. Navez

Tentoonstellingsagenda

Essen

KARRENMUSEUM KIEKENHOEVE

Moerkantsbaan 48, 2910 Essen,
031667.73.90

- 21-08-99 t.e.m. 05-09-99:
Tentoonstelling van de Heemkundige
Kring. Café en winkel 1900

Geel

C.C. DE WERFT

Werft 32, 2440 Geel, 014159.29.63

- 01-05-99 t.e.m. 29-09-99: Henri Plas
- 02-08-99 t.e.m. 25-10-99: Kris
Vanhemelryck
- 11-09-99 t.e.m. 10-10-99: Herr Seele.
De ernstige nonsens van Cowboy Henk
- 01-10-99 t.e.m. 31-10-99: Kris
Vanhemelryck. Kijkdozen
- 16-10-99 t.e.m. 14-11-99: Bekend of
onbekend. Kris Dewitte, Guy Kokken,
Marco Mertens
- 08-11-99 t.e.m. 07-12-99: Identif(3).
Filip Naudts, Tanja Vrancken, Guy Voet
- 19-11-99 t.e.m. 26-11-99: MUKA.
Verboden boven de 18 jaar!
- DE SLIPERIJ**
Doelenstraat 41, 2440 Geel,
014158.27.51
- 10-09-99: Drie jonge kunstenaars.
Een project van Fik Van Gestel

Genk

OPENLUCHTMUSEUM BOKRIJK

Domein Bokrijk, 3600 Genk,
011122.45.75

- 27-03-99 t.e.m. 30-09-99:
In de oude stad
Bedverhalen
Bij 'moen' op zolder

Gent

HORTUS MICHEL-THIERY

Berouw 55, 9000 Gent, 091225.05.42

- 11-09-99 t.e.m. 31-12-99: Tierra

MUSEUM DR. GUISLAIN

Jozef Guislainstraat 43, 9000 Gent,
091216.35.95

- 01-10-99 t.e.m. 20-02-99: Gestoorde
Vorsten

MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN

Citadelpark, 9000 Gent, 091222.17.03

- 07-11-99 t.e.m. 27-02-2000: De
enscenering van het verleden. Keizer
Karel in de 19de eeuw

MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE

Kraanlei 65, 9000 Gent, 091223.13.36

- 17-07-99 t.e.m. 31-10-99: Hoge
hakken, roze billen
- 03-12-99 t.e.m. 27-02-2000: Het
hobbelpaard

SCHOOLMUSEUM MICHEL THIERRY

Sint-Pietersplein 14, 9000 Gent,
091244.73.73

- 11-09-99 t.e.m. 31-12-99: Tierra

STEDELIJK MUSEUM VOOR ACTUELE KUNST

Citadelpark, 9000 Gent, 091221.17.03

- 09-05-99 t.e.m. 05-12-99: de Opening
STEDELIJKE OPENBARE BIBLIOTHEEK
Graaf van Vlaanderenplein 40, 9000
Gent, 091266.70.00
- 20-10-99 t.e.m. 10-11-99: Informatieve
tentoonstelling 11.11.11

- 16-11-99 t.e.m. 30-11-99:

Kinderrechten TENTOONSTELINGEN SINT- PIETERSABDIJ

Sint-Pietersplein 9, 9000 Gent,
091243.97.30

- 06-11-99 t.e.m. 30-01-2000: Karel V -
Charles-Quint - Charles V - Karel V

Kunstkamer De Queeste

Trappistenweg 54 - 8978 Abele/Watou
Tel 057133.48.72 • Fax 057133.48.72

• Tot 26 september '99 GODFRIED VERUISCH

"Mens op het einde van het Millenium" Schilderijen - werk op papier

Getuige van zijn tijd en omgeving
Figuratief expressionisme op de drempel van de eeuw?

Vrijdag, zat en zondag van 14 u tot 18u30' en op afspraak

• Van 31 oktober tot 12 december GILBERT SWIMBERGHE

Vrijdag, zat, zondag en maandag, van 14 u tot 18u30' en op afspraak

Knokke

C.C. KNOKKE-HEIST

Meerlaan 32, 8300 Knokke,
050163.04.30

- 29-08-99 t.e.m. 07-11-99: Minimal, de
kunst van het weglaten.
Design tentoonstelling

Kortemark

C.C. DEBEUK

Torhoutstraat 9, 8610 Kortemark,
051157.51.35

- 27-08-99 t.e.m. 05-09-99:
Groepstentoonstelling Ooekunst

Kortrijk

DE KORTRIJKSE SCHOUBURG

Hazelaarstraat 7, 8500 Kortrijk,
056123.98.50

- 11-09-99 t.e.m. 10-10-99: Stilleven
- 01-10-99 t.e.m. 24-10-99: Anne Lydiat.
Installaties
- 29-10-99 t.e.m. 21-11-99: Print
Exchange

KAPEL GROENINGEABDIJ

Groeningestraat, 8500 Kortrijk,
056125.78.92

- 09-09-99 t.e.m. 28-11-99: Gezelle te
Kortrijk: 1872 tot 1899
- NATIONAAL VLAS-, KANT- EN
LINNENMUSEUM**
Etienne Sabbelaan 4, 8500 Kortrijk,
056121.01.38
- 01-07-99 t.e.m. 30-09-99: Lingerie uit
grootmoeders tijd

Leopoldsburg

C.C. LEOPOLDSBURG

Kastanjedreef 1, 3970 Leopoldsburg,
011134.65.48

- 29-09-99 t.e.m. 29-10-99: Schoolblues.
Documentaire fotografie over het
Vlaamseschoolleven
- 03-11-99 t.e.m. 25-11-2000:
Vlagspraak, een beeld van Gezelle
- 30-11-99 t.e.m. 09-12-99: Kip, Kip,
over Kiekjes en andere vreemde vogels

Leuven

PREDIEKHERENKERK

Onze-Lieve-Vrouwstraat, 3000 Leuven,
016122.45.64

- 25-09-99 t.e.m. 05-12-99: De
schatkamer van Alamire. Muziek en
miniaturen uit Keizer Karels tijd (1500-
1535)

Gijverinkhove

STICHTING GEORGE GRARD

Ekestraat 1, 8691 Gijverinkhove,
058129.82.23

- 26-06-99 t.e.m. 15-09-99: Confrontatie
George Grard - Johan Tahon

Grimbergen

MUSEUM VOOR OUDERE TECHNIEKEN

Guldendal 20, 1850 Grimbergen,
021270.81.11

- 11-09-99: Brood... Een hele boterham!
Brood en broodgraan omstreeks 1900

Halle

ZUIDWESTBRABANTS MUSEUM

Kard. Cardijnstraat 7, 1500 Halle,
021365.94.15

- 15-05-99 t.e.m. 31-10-99: Jacob de
Vries, ambachtsman

Hasselt

CULTUREEL CENTRUM HASSELT

Kunstlaan 5, 3500 Hasselt, 011122.99.31

- 18-09-99 t.e.m. 31-10-99: Tussen Kunst
en Techniek. 30 jaar Product Design
Genk

- 06-11-99 t.e.m. 30-12-99: Camiel van
Breedam

LITERAIR MUSEUM

Bampsiaan 35, 3500 Hasselt,
011126.17.87

- 14-07-99 t.e.m. 30-09-99: Letters in
tenten. Een culturele zomerbeleving
voor het hele gezin

NATIONAL JENEVERMUSEUM

Witte Nonnenstraat 19, 3500 Hasselt,
011124.11.44

- 19-06-99 t.e.m. 12-09-99: In de ban
van de ring. Met open ogen dromen

PROVINCIAAL CENTRUM VOOR

BEELDDE KUNSTEN - BEGIJNHOF PROVINCIAAL MUSEUM

Zuivelmarkt 33, 3500 Hasselt,
011121.15.90

- 19-06-99 t.e.m. 12-09-99: In de ban
van de ring. Met open ogen dromen
PROVINCIALE BIBLIOTHEEK LIMBURG
Martelarenlaan 17, 3500 Hasselt,
011129.59.00

- 19-06-99 t.e.m. 12-09-99: In de ban
van de ring. Met open ogen dromen

STEDELIJK MODEMUSEUM

Gasthuisstraat 11, 3500 Hasselt,
011123.96.21

- 19-06-99 t.e.m. 12-09-99: In de ban
van de ring. Met open ogen dromen
**STEDELIJK MUSEUM STELLINGWERFF-
WAERDENHOF**
Maastrichterstraat 85, 3500 Hasselt,
011124.10.70

- 24-04-99 t.e.m. 26-09-99: Een
geschiedenis van de toekomst. Met
Philipsen Hasselt naar de 21ste eeuw
- 16-10-99 t.e.m. 30-12-99: Theater in
Hasselt

Hoogboom-Kapellen

WIJKKOMITEE HAEZELDONCK V.Z.W.

Woonwijk Haezelonck, 2950
Hoogboom-Kapellen, 031664.66.86

- 21-08-99 t.e.m. 30-10-99: Openlucht
tentoonstelling beeldhouwwerk

Ieper

IN FLANDERS FIELDS

Grote Markt 34, 8900 Ieper,
057120.07.24

- 01-05-99 t.e.m. 14-11-99: Verwoest
gewest-geweest-gewist. Het
herwinnen van een stad en regio, Ieper
1919-...
- 30-10-99 t.e.m. 30-12-99: Käthe
Kollwitz: Graphik und Plastic.
Tentoonstelling van het Goethe-
instituut

'KRIS VANHEMELRIJK. KIJKDOZEN'
© FOTO: C.C. DE WERFT, GEEL

Tentoonstellingsagenda

Linkebeek

C.C. DE MOELIE

St-Sebastiaanstraat 14, 1630 Linkebeek,
02/380-77-51

- 08-10-99 t.e.m. 17-10-99: Portretten
karikaturen
- 12-11-99 t.e.m. 21-11-99: La
Maisonnée met outsider kunst

Lokeren

PARK TER BEUKEN

Groendreef 8, 9160 Lokeren,
09/340.50.55

- 19-06-99 t.e.m. 03-10-99: Bart Decq:
nieuwe entiteiten I

STEDELIJK MUSEUM LOKEREN

Markt 15a, 9160 Lokeren, 09/340.50.64

- 11-09-99 t.e.m. 21-11-99:
Interbellumarchitectuur te Lokeren

Maaseik

MUSEACTRON

Lekkerstraat 5, 3680 Maaseik,
089/56.68.90

- 15-06-98 t.e.m. 15-09-99: Schatten uit
de reserve
- 11-06-99 t.e.m. 03-10-99: Tranen der
goden. Barnsteen door de eeuwen
heen

Mechelen

C.C.A. SPINOY

Minderbroedersgang 5, 2800
Mechelen, 015/29.40.00

- 04-10-99 t.e.m. 28-11-99: Joodse
Kunst vlakbij

SPEELGOEDMUSEUM MECHELEN

Nekkerspoei 21, 2800 Mechelen,
015/55.70.75

- 03-07-99 t.e.m. 15-03-2000: Arcade &
Co. Historie en prehistorie van het
videospel

STEDELIJKE KRUIDTUIN

Pitzemburgstraat 8, 2800 Mechelen,
015/29.40.00

- 30-05-99 t.e.m. 30-04-2000: Pol
Lemaire

Mechelen (Hombeek)

CULTUURHUIS LELIËNDAAL

2800 Mechelen (Hombeek),
051/41.56.31

- 04-09-99 t.e.m. 19-09-99: Leven in
verzet (1940-45)

Menen

O.C. 'T GHELANDT

Waalvest, 8930 Menen, 058/51.58.91

- 11-09-99 t.e.m. 10-10-99: Tijdgenoten:
Yvonne Serruys - Louise De Hem
- 15-10-99 t.e.m. 24-10-99: Art-plastic of
Emballage perdu?
- 19-11-99 t.e.m. 12-12-99: LouisPaul
Boon

Middelkerke

ZEEDIJK

- 27-06-99 t.e.m. 12-09-99: De
Elementen

Mol

JAKOB SMITSMUSEUM

Sluis 155, 2400 Mol, 014/31.74.35

- 09-10-99 t.e.m. 31-10-99: Beniti
Cornelis

Oostduinkerke

NATIONAAL VISSERIJMUSEUM

Pastoor Schmitzstraat 6, 8670
Oostduinkerke, 058/51.24.68

- 05-06-99 t.e.m. 15-11-99: De
garnaalvisser te paard

Oostende

DOMEIN RAVERSIJDE

Duinenstraat 147, 8400 Oostende,
059/70.22.85

- 01-07-99 t.e.m. 11-11-99: Koninklijk
Speelgoed

MUSEUM ENSORHUIS

Vlaanderenstraat 27, 8400 Oostende,
059/80.53.35

- 19-12-98 t.e.m. 31-05-2000: James
Ensor en de kunstgalerie 'Studio'
- 02-01-99 t.e.m. 21-01-2000: Ensorjaar

MUSEUM VOOR MODERNE KUNST

PMMK

Romestraat 11, 8400 Oostende,
059/50.81.18

- 07-08-99 t.e.m. 26-09-99: Evelyn Axell.
Retrospectieve

- 07-08-99 t.e.m. 14-11-99: Camiel Van
Breedam. Associations

- 16-10-99 t.e.m. 13-02-2000: Frits Van
den Bergh, retrospectieve

- 03-12-99 t.e.m. 01-03-2000: New
Classicism

- Ergin Inan (Turkije)

TENTOONSTELLINGEN de Warande

van 2 oktober tot en met 7 november 1999

RICARDO BREY
MARIE-JO LAFONTAINE
ZHOU SHANGLIE
en
MULUGETA TAFESSE

i.s.m. Wereldwijd

dagelijks vrij toegankelijk van 14 uur tot 18 uur,
zondag van 10 uur tot 12 uur en van 14 uur tot 18 uur
op maandag gesloten .

de Warande, Warandestraat 42, B-2300 Turnhout.
Tel.: 32 (0) 14 41 94 94 Fax.: 32 (0) 14 42 08 21
E-mail : tento@warande.be

Tentoonstellingsagenda

MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN

Wapenplein, 8400 Oostende, 059/80.53.35

- 19-09-99 t.e.m. 21-01-2000: Ensorgrafiek in confrontatie
- 01-12-99 t.e.m. 13-02-2000: Michel de Ghelderode & Ensor

James Ensor en de kunstgalerij 'Studio'

MUSEUM ENSORHUIS

Wellicht was het in 1929 of kort daarvoor dat de galerij 'Studio' haar bestaan begon. Galeriehoudster was de ongetrouwde, kunstminnende middenstandsvrouw Blanche Hertoge. De 'Studio' was in de eerste plaats de galerij van James Ensor, van wie Blanche Hertoge een groot bewonderaarster was. Doorlopend waren er werken van de toen al oude meester tentoongesteld. Ze waren vaak ook te koop.

Ook andere kunstenaars mochten er, individueel of in groep, hun werk hangen. Ensor schreef dan meestal zelf het voorwoord voor de catalogi-brochure. Al gauw was de 'Studio' zowat de spil van het kunstleven in het tussenoorlogse Oostende. Er was ook een kunstkring aan verbonden waartoe de meeste Oostendse kunstenaars behoorden, alsook een hele reeks schilders die heel veel in Oostende kwamen.

Naast een indrukwekkende reeks tentoonstellingen, bood de 'Studio' nog heel wat andere culturele activiteiten aan haar leden aan: muziek, poëzie- en literatuuravonden, voordrachten, marionettentheater, kunstveilingen, ...
Open: elke zaterdag van 14 tot 17 uur (niet in oktober en het eerste weekend van november); tijdens de paasvakantie en van juni tot september: dagelijks uitgezonderd dinsdag, van 10 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur

Toegang: 50 BEF
Reductie: gratis op vertoon van combiticket

25 BEF voor groepen en rechthebbenden, kinderen gratis

Oud-Rekem (Lanaken)

MUSEUMKERK OUD-REKEM

3620 Oud-Rekem (Lanaken), 089/71.69.61

- 03-09-99 t.e.m. 20-09-99: Retrospectieve Lucien Janssen

Oudenaarde

STADHUIS

Grote Markt, 8700 Oudenaarde, 055/31.72.51

- 19-06-99 t.e.m. 03-10-99: Meer dan groen. Oudenaardse wandtapijten van de 16de tot de 18de eeuw

Oudenburg

STEDELIJK ARCHEOLOGISCH MUSEUM VAN OUDENBURG

Marktstraat 25, 8460 Oudenburg, 059/26.60.27

- 03-07-99 t.e.m. 03-10-99: Vlaanderen in kaarten

Vlaanderen in kaarten

STEDELIJK ARCHEOLOGISCH MUSEUM VAN OUDENBURG

Vlaanderen speelde een voorname rol op het gebied van het aanmaken van kaarten. Namen als Gerard Mercator, Abraham Ortelius, Gerard en Cornelius de Jode, Jodocus Hondius, Petrus Kaerius spreken nog steeds tot de verbeelding. Vooral tijdens de zestiende eeuw lagen deze humanisten aan de basis van de ontwikkeling van cartografie.

Na een korte inleiding over het maken van kaarten, o.a. aan de hand van eeuwenoude instrumenten, wordt een chronologisch overzicht geboden van Vlaanderen op oude kaarten. Daarnaast komen natuurlijk de bekende Vlaamse cartografen evenals buitenlandse uitgevers (zoals Willem van Blaeu, Hendrik Doncker, Pieter Mortier) aan bod. De familie Blaeu krijgt een grote ruimte toegewezen. Deze Amsterdamse kaartenmakers en -verkopers, die vooral werkzaam waren in de loop van de zeventiende eeuw, droegen inderdaad sterk bij tot de verdere ontwikkeling van de cartografie.

Open: Dagelijks van 14 tot 18 uur
Toegang: 100 BEF

Reductie: In groep: 50 BEF pp.

Kinderen -12: 25 BEF

Ranst (Oelegem)

PROVINCIAAL TEXTIEL- EN KOSTUUMMUSEUM VRIESELHOF

Schildesteeweg 79, 2520 Ranst (Oelegem), 03/383.46.80

- 02-03-99 t.e.m. 30-11-99: Feestkledij verplicht

Roeselare

NATIONAAL WIELERMUSEUM

Polenplein 15, 8800 Roeselare, 051/20.06.93

- 01-06-99 t.e.m. 30-09-99: Cyrille Van Hauwaert en tijdgenoten. Pionier van de Vlaamse Wielersport

Ronse

STEDELIJKE MUSEA

De Biesestraat, 9600 Ronse, 055/23.28.12

- 11-09-99 t.e.m. 26-09-99: Cécile Ameye, intellectueel en artistiek mecenas

Sint-Amands-aan-de-Schelde

PROVINCIAAL MUSEUM EMILE

VERHAEREN

Emile Verhaerenstraat 71, 2890 Sint-Amands-aan-de-Schelde, 052/33.08.05

- 26-03-99 t.e.m. 31-10-99: Emile Verhaeren en Europa

Emile Verhaeren en Europa

PROVINCIAAL MUSEUM EMILE VERHAEREN

Op deze expositie zal aan de hand van kunstwerken, documenten, boeken, vertalingen, brieven, foto's en dergelijke aangetoond worden hoe Emile Verhaeren in alle landen van Europa, reedstijds zijn leven, een beroemdheid was en ook talrijke vrienden en bewonderaars telde. Vele kunstenaars, waaronder de Nederlandse schilder Jan Toorop, inspireerden zich op zijn gedichten. Ook na zijn tragische dood bleef de belangstelling voor zijn werk aanhouden en werd zijn oeuvre niet alleen in meer dan twintig talen vertaald, maar verschenen er ook studies over zijn leven en werk. De jongste tijd beleeft

'EMILE VERHAEREN EN EUROPA' JAN TOOROP, DE VEERMAN VAN SINT-AMANDS, 1895 CHINESE INKT OP PAPIER, 27 X 22 CM © PRIVÉ-COLLECTIE, PARIJS

GALERIJ C. DE VOS

OUDE GENTBAAN 295-297 • 9300 AALST
OPEN DO-VR-ZA 14-18 U • ZO 10.30-13.30 U
EN NA AFSpraak
WWW.ARTSIDE.BE/C.DEVOS

Bart Vandevijvere 5 september - 2 oktober

Bruno Decré • Herman Baeten

17 oktober - 13 november

Jiri Szeppan 21 november - 18 december

2000 o.a. Leopold Brasseur / Mikko Paakkola / Ignace Van Ingelgom

Verhaeren bovendien een tweede leven doordat de interesse voor zijn oeuvre op uitzonderlijke wijze heropleeft.

Open: zater-, zon- en feestdagen en van 1 juli tot 15 september ook op dinsdag, woensdag en donderdag van 12 tot 19 u

Toegang: gratis

Sint-Gillis

DE PIANOFABRIEK

Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis, 02/541.01.70

- 23-09-99 t.e.m. 03-10-99: Michiel

Hanot

Luc De Roeck

- 07-10-99 t.e.m. 24-10-99: Ces Restrup.

Lomographic Perspectives 1997-1998

- 28-10-99 t.e.m. 21-11-99: Berberse

kunst

'ZUSTERS VAN STILTE' H. CLARA VAN ASSISHOUD, POLYCHROMIE FRAGMENTARISCH, CA. 1520, MECHELEN © MUSEUM VLAAMSE MINDERBROEDERS V.Z.W., SINT-TRUIDEN

Sint-Niklaas

STEDELIJK MUSEUM ZWIJGERSHOEK

Regentiestraat 61-63, 9100 Sint-Niklaas, 03/777-29-42

- 06-06-99 t.e.m. 10-10-99:

Dodenrituelen en koppensnellers.

De cultuur van de Dayak op Borneo

STEDELIJKE ACADEMIE VOOR SCHONE KUNSTEN

Boonhemstraat 1, 9100 Sint-Niklaas, 03/776.33.00

- 20-06-99 t.e.m. 30-09-99: Architectuur

in zicht. Een tentoonstelling met architectuurtekeningen

Sint-Pieters-Rode

KASTEEL VAN HORST

Horststraat 28, 3220 Sint-Pieters-Rode

- 11-09-99 t.e.m. 19-09-99: Rond Felix de Boeck

Rond Felix de Boeck

KASTEEL VAN HORST

De patriarch werd Felix de Boeck (1898-1995) wel eens genoemd, de voor-

naamste, de eerbiedwaardigste onder de schilders van zijn generatie, hij, de boer uit de Brusselse Vlaamse rand, begenadigd kunstenaar, onrustige ziel, aldoor zoekend naar de passende expressievorm. De kleur dreef hem, veruiterlijkte zijn innerlijke gejaagdheid en zijn hang naar het fantastische, de chaos; zijn protest ook tegen het onrecht, de wreedheid, de oorlog. De abstractie werd zijn wereld, zijn adeltel, met toch hier en daar een omkijken naar de werkelijkheid: licht en lucht, boom, kruis, dier en, de cirkel is rond, de mens. Portretten, van zichzelf, van groten der aarde, van vrienden en kennissen.

Open: zaterdag van 11 tot 20 uur, zondag van 11 tot 12 uur

Sint-Truiden

C.C. 'DE BOGAARD'

Capucienessenstraat 8, 3800 Sint-Truiden, 011/69.39.90

- 14-09-99 t.e.m. 24-09-99: Erasmus in Sint-Truiden
- 05-10-99 t.e.m. 31-10-99: 100 jaar Garcia Lorca
- 11-11-99 t.e.m. 09-01-2000: Michel François

MUSEUM VLAAMSE MINDERBROEDERS VZW

Capucienessenstraat 1-3, 3800 Sint-Truiden, 011/67.29.71

- 10-09-99 t.e.m. 23-10-99: Dochters van stilte
- 06-11-99 t.e.m. 06-12-99: Sinterklaas kapoentje

Dochters van stilte

MUSEUM VLAAMSE MINDERBROEDERS VZW

De tentoonstelling biedt een overzicht van het ontstaan en de ontwikkeling van de vrouwelijke franciscaanse contemplatieve ordes in Vlaanderen van de Middeleeuwen tot nu: Penitenten-Recollectinen, Capucinessen, Orde van de Annutiaten, Orde van de Onbevleete

TENTOONSTELLING
Rond "Felix De Boeck"

Van 10 september tot 25 oktober 1999

- Felix De Boeck •
- Marina Damen • Brigitte Grade •
- Hélène Jacobowitz • Linda Vermeiren •

In het kasteel van Horst te Holsbeek (Sint-Pieters-Rode) en Galerie Idea-Damen te Holsbeek (Kortrijk-Dutsel) Afrit 21 E314

Kasteel is open op za en zo van 14 tot 18 uur.
Galerie open op vr, za, zo en ma van 14 tot 18 uur.
Inlichtingen: Guido Peers tel/fax 016/62 22 37

• • • • •
Galerie Idea-Damen - Dutselstraat 107
3220 Holsbeek

theo wijnhoven

Interior Art Gallery

Martin Bradley - Horst Becking - Corneille - Beniti Cornelis e.a.

Internationale grafiek en multiples

Interior Design

Volledige binnenhuisinrichting, o.a. Molteni, Poltrona Frau - Giorgetti - keukens Boffi

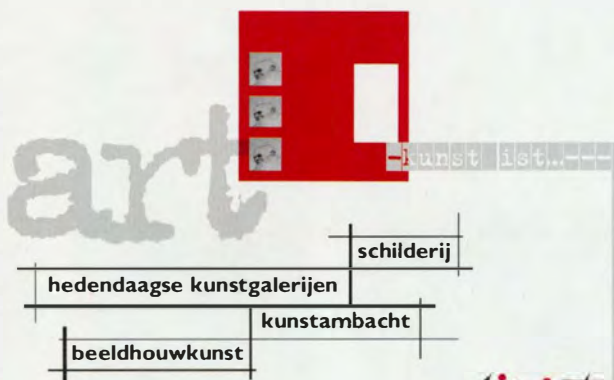
Dagelijks van 9 - 12.30 u en 14 - 18.30u (op zondag gesloten)

Oostmeers 7, 8000 Brugge
Tel. (050) 33 36 54 - fax (050) 33 68 14

LIBR'ART

LIBRAMONT
Ardennes

12^{de}
Internationaal Kunstsalon

van 25/09 tot 03/10/99 - van 13 tot 19 u
- Toegang E. 4 11 - uitrit 25bis - Tél 32 (0) 61/ 22.39.31

CULTUREEL CENTRUM DE WERFT GEEL TEL (014) 57 03 41

expo-aanbod de Werft Geel

- HENRI PLAS 1/9/99 - 29/9/99 (FOYER)
- COWBOYHENK 11/9/99 - 10/10/99 (DE HALLE)
- KRIS VANHEMELRIJCK 1/10/99 - 31/10/99 (FOYER)
- KRIS DEWITTE - GUYKOKKEN - MARCO MERTENS
16/10/99 - 14/11/99 (DE HALLE)
- FLIP NAUDITS - TANJA VRANCKEN - GUYVOET
8/11/99 - 7/12/99 (FOYER)

openingsuren van de foyer CC de Werft (Werft 32, 2440 Geel)
ma. 13.30-16.30u; di. 9-12.30u en 13.30-18u;
wo.do.&vr. 9-12.30 en 13.30-16.30u; za. 10.30-12u.
openingsuren van de Halle (Markt 1, 2440 Geel)
do. 14-16; vr. 16-20u; za. en zo. 10-17u.
voor info tel. (014) 57 03 51 (Kris Cuyppers)

Tentoonstellingsagenda

Ontvangenis en de Clarissen. Vooral deze laatste orde wordt extra beklemtoond.

Aan de hand van kunstwerken, devotionalia, gebruiksvoorwerpen... wordt eveneens aandacht besteed aan het dagelijkse leven van de kloosterlingen.

met OKV-Museumkaart gratis

Strombeek-Bever

C.C. STROMBEEK-BEVER

Gemeenteplein, 1853 Strombeek-Bever, 021263.03.43

- 05-06-99 t.e.m. 12-09-99: Stromingen

Tervuren

KONINKLIJK MUSEUM VOOR MIDDEN-AFRIKA

Leuvensesteenweg 13, 3080 Tervuren, 021769.52.11

- 30-10-98 t.e.m. 05-12-99: Magisch Marokko

Tielt-Winge

C.C. DE MAERE

Leuvensesteenweg 181, 3390 Tielt-Winge, 016163.59.10

- 24-09-99 t.e.m. 11-10-99: May Claerhout. Beeldhouwwerk en wandreliëfs
- 15-10-99 t.e.m. 15-11-99: Kunst uit Europa
- 22-11-99 t.e.m. 06-12-99: FRECHAL Zwarteerde - Brazilië

Tongeren

C.C. DEVELINX

Dijk 111, 3700 Tongeren, 012139.38.00

- 20-06-99 t.e.m. 05-09-99: De jongens van de buurt. Zomertentoonstelling

PROVINCIAAL GALLO-ROMEINS MUSEUM

Kielenstraat 15, 3700 Tongeren,

012123.39.14

- 25-09-99 t.e.m. 06-02-2000: Keizers aan de Nijl

Keizers aan de Nijl

PROVINCIAAL GALLO-ROMEINS MUSEUM

We schrijven 48 voor Christus. Veldheer en staatsman Julius Caesar woont aan de Nijl met zijn geliefde Kleopatra aan zijn zijde. Vier jaar later komt hij op geweldadige wijze aan zijn einde. Kleopatra blijft koningin van Egypte en neemt opnieuw een Romeinse minnaar, Marcus Antonius. Een misrekening, zo

blijkt: de geliefden worden door Marcus Antonius' politieke rivaal Augustus verslagen in de zeeslag bij Actium.

Kleopatra kiest de dood. Egypte wordt in 30 voor Christus een deel van het Romeinse Rijk.

Daarbij komt de Romeinse invloed in Egypte die in feite de doodsteek betekent voor de oude faraonische cultuur. Anderzijds worden Galliërs en Egyptenaren ineens 'rijksgenoten'. Daardoor krijgen ideeëngoed en producten van deze laatste een onverwacht ruime verspreiding.

Open: ma van 12 tot 17 u, din tot vrij van 9 tot 17 u,

zaterdag, zon- en feestdagen van 10 tot 18 u

Toegang: 150 BEF

Reductie: 100 BEF, tot 14 jaargratis

Torhout

MUSEUM VOOR TORHOUTS AARDEWERK

Kasteel Ravenhof, 8820 Torhout,

050122.07.70

- 14-08-99 t.e.m. 15-09-99: Patrick Van Overloop. Keramiek

'DE TAROK VAN THIERRY CAUWET' TROEFKAART 'LE CHARIOT' OLIEVERF OP DOEK, 150 X 50 CM

Turnhout

C.C. DE WARANDE

Warandestraat 42, 2300 Turnhout, 014141.94.94

- 02-10-99 t.e.m. 07-11-99: Ricardo Brey, Marie-Jo Lafontaine, Zhou Shanglie en Mulugeta Tafese

NATIONAAL MUSEUM VAN DE SPEELKAART

Druivenstraat 18, 2300 Turnhout,

014141.56.21

- 18-06-99 t.e.m. 12-09-99: De tarok van Thierry Cauwet

TAXANDRIAMUSEUM

Begijnestraat 28, 2300 Turnhout

- 01-09-99 t.e.m. 31-10-99: Luk Van Soom

Veurne

INTERNATIONAAL BAKKERIJMUSEUM

Albert I-laan 2, 8630 Veurne,

058131.38.97

- 12-12-98 t.e.m. 07-11-99: Brood- en bakvormen

Brood- en bakvormen

INTERNATIONAAL BAKKERIJMUSEUM

Een jaar lang stelt het Bakkerijmuseum uit eigen collectie een aantal bakvormen tentoon. Een nostalgische blik op de

'bakkunsten' van onze grootouders. Het geheel wordt opgesmukt met oude recepten, boeken i.v.m. broodbakken, enz.

Op 7 en 14 september en 2 en 3 november zijn er bakdemonstraties van 10 tot 16 uur.

Waregem

C.C. DE SCHAKEL

Schakelstraat 8, 8790 Waregem, 056162.13.40

- 04-09-99 t.e.m. 19-09-99: Francesca Decabouere - portretfotografie Annick Schellaert - interieurstudies
- 26-09-99 t.e.m. 03-10-99: Guido Gezelle
- 09-10-99 t.e.m. 24-10-99: Bart Borra. Un ange qui passe, aquarellen
- 30-10-99 t.e.m. 14-11-99: Kunstkring Sint-Lucas. Collectieve
- 20-11-99 t.e.m. 05-12-99: Vierkeer

Wervik

TABAKSMUSEUM

Koestraat 63, 8940 Wervik, 056131.49.29

- 10-07-99 t.e.m. 30-09-99: An American Dream. De geschiedenis van de Amerikaanse tabakspublieiteit

Wezembeek-Oppem

GEMEENSCHAPSCENTRUM DE KAM

Beekstraat 172, 1970 Wezembeek-Oppem, 021731.43.31

- 01-09-99 t.e.m. 30-01-99: Margaretha Arts. Grafiek en schilderijen
- 01-09-99 t.e.m. 30-09-99: Jan Verpuylt. Beeldhouwwerken in blauwsteen
- 01-09-99 t.e.m. 30-09-99: Marie-Josée Seneca. Keramiek
- 01-10-99 t.e.m. 30-10-99: Paul en Jos Temmerman. Pastels en olieverfschilderijen
- 01-11-99 t.e.m. 30-11-99: Miryam Ceuppens. Aquarel en tekeningen

Zoersel-Halle

GEMEENTEHUIS

Kasteeldreef 55, 2980 Zoersel-Halle, 031380.13.00

- 05-06-99 t.e.m. 15-09-99: Kunst in Zoersel99

'KEIZERS AAN DE NIJL' CARTONNAGE BESCHILDERD MET MAN IN TUNIEK BESCHILDERING OP PLAASTER, 2DE-3DE EEUW NA CHR. © MUSÉE DU LOUVRE, PARIJS

'MAGISCH MAROKKO' PAAR KLEERSPELDEN 'TIZERAI' ZILVER, EMAIL, GLASCABOCHONIDA OU SEMLAL, WESTELIJKE ANTI-ATLAS © FOTO: KMMA (J-M VANDYCK)

Tentoonstellingsagenda

Zonhoven

C.C. ZONHOVEN TERMOLEN

Kneuterweg 2, 3520 Zonhoven,
011/81.50.61

- 11-09-99 t.e.m. 22-09-99: Kantals kunst. Betty Cuyck
- 04-10-99 t.e.m. 31-10-99: Beeldhouwwerken van Fred Bellefroid
- 08-11-99 t.e.m. 21-11-99: Dromen op pootjes. Educatief project rond fantasie en kunst

Zonnebeke

C.C. KASTEEL

Ieperstraat 5, 8980 Zonnebeke,
051/77.04.41

- 18-09-99 t.e.m. 31-10-99: Lesensdelamort

Wallonie

Charleroi

MUSÉE DE LA PHOTOGRAPHIE

Avenue Paul Pastur, 11, 6032 Charleroi,
071/43.58.10

- 30-05-99 t.e.m. 05-09-99: Francois Hers. Récit
- 30-05-99 t.e.m. 05-09-99: Wilmès & Mascaux. Traces
- 30-05-99 t.e.m. 05-09-99: Raphaël de Selys Longchamps. Un photographe amateur au XIXe siècle

'WOMAN'S MYSTERY' GLADMAN
ZINYENKA, TORSO
© FOTO: ALAIN PIEROT

Grand-Leez (Gembloux)

GALLERY DIELEMAN

Château de Petit-Leez, Rue de Petit-
Leez 129, 5031 Grand-Leez (Gembloux),
081/64.08.66

- 11-06-99 t.e.m. 10-11-99: Woman's Mystery

Woman's Mystery

GALLERY DIELEMAN

Acht vrouwelijke kunstenaars staan in de schijnwerpers. De beroemde Camille Claudel die in haar werken haar bewogen sentimentele leven en haar tragisch lot vertaalde, Colleen Madamombe, wiens vrouwen in steen het dagelijkse leven en vooral het moederschap beschrijven; Lina Georgieva, die in de textuur van haar beelden de uitdrukking van haar emoties zoekt; Mariette Teugels, wiens jonge dynamische vrouwen haar eigen levenservaring betuigen; Hélène Jacobowitz die zich tussen abstractie en figuratie bevindt.

Hierbij voegen zich nog de kleine witte personages van Agnès Baillon wiens uiterlijk een vreemde naïviteit insluit en de barokke, fantasievolle etalagepoppen van Josette Rispal. Tenslotte herinnert een doek van Jette With, kunstschilder en stuwende kracht van het Salon des Contemporaines van Parijs, aan de strijd van de feministen gedurende de jaren '70.

Open: woensdag tot zondag van 10 tot 19 uur

Toegang: 200

Reductie: 100 BEF

Libramont-Chevigny

LIBR'ART

Place Communale 5, 6800 Libramont-
Chevigny, 061/22.39.31

- 25-09-99 t.e.m. 03-10-99: Libr'Art. 1ste Internationaal Salon van de Beeldende Kunsten

Er zal een breed gamma van ca. 1500 schilderijen en beeldhouwwerken te zien zijn, zowel verschillend van vorm en kleur als van stijl en techniek. Eveneens worden er verrijkende contacten gelegd tussen het publiek en de artiesten, komende uit verschillende landen en behorende tot verschillende culturen.

Open: Dagelijks van 13 tot 19 uur

Duitsland

Bonn

KUNST- UND AUSSTELLUNGSHALLE DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

Friederich-Elbert-Allee 4, 53113 Bonn,
49 (0)228/9171-20113

- 28-05-99 t.e.m. 12-09-99: David Hockney

Italië

Venetie (Zitelle)

ANTICHI GRANAI

Giudecca 34, Venetië (Zitelle)

- 09-06-99 t.e.m. 03-10-99: Trattenendosi. Met ensembles van Ricardo Brey, Franky DC, Sven 't Jolle, Anne-Mie Van Kerckhove en Philippe Van Snick samengesteld door Jan Hoet

Nederland

Amsterdam

RIJKSMUSEUM

Stadhouderskade 42, NH Amsterdam,
0031/20/673.21.21

- 19-06-99 t.e.m. 19-09-99: Het Nederlandse Stilleven 1550-1720

Het Nederlandse Stilleven 1550-1720

RIJKSMUSEUM

In de 17de eeuw moeten er tienduizenden stilleven gemaakt zijn. Schilderijen op doek, paneelen koper die met liefde geschilderd zijn en gretig afrek vinden. Deze zomer presenteert het Rijksmuseum een opmerkelijke tentoonstelling met de mooiste voorbeelden van het Nederlandse stilleven tussen 1550 en 1720. Bijna 70 schilderijen komen naar Amsterdam uit musea over de hele wereld. Samen geven zij voor de eerste keer een overzicht van dit populaire genre. Alle soorten stilleven zullen vertegenwoordigd zijn: kleurrijke boeketten, sappig fruit, te overdadige pronkstilleven, de sfeervolle 'ontbijtjes' en voorbeelden van het illusionistische 'ogenbedriegertje'. Deze tentoonstelling presenteert werken van kunstenaars als Brueghel, Coorte, Rembrandt, Savery en Van Huysum.

Open: Dagelijks van 10.00 tot 19.00 uur

Toegang: fl. 15 BEF

Reductie: Van 6 tot 18 jaar: fl. 7,50

Wordt nu eigenaar van een uniek, authentiek Aboriginal kunstwerk !

Clifford Possum Tjapaltjarri, Emily Kame Kngwarreye,
Lindsay Bird Mpetyane, Michael Nelson Tjakamarra, Jaxon
Gittens Barrindji, Amy Gunawarri, ...

- authentieke Aboriginal schilderijen, beelden, didgeridoos, boomerangs, voorwerpen,
• uitzonderlijke kwaliteit

Aboriginal Art Gallery - Australian Shop Lammerstraat 4a, 9000 Gent

dond., vrijd., zaterd.: 11.30u tot 18.00u

- ook tentoonstellingen op locatie
 - ook grondhandel & verhuur aan bedrijven
- interesse ? bel ons : 056/61.70.47 - 075/70.85.99
of fax : 056/61.70.48

www.australianshop.com

P.S. : In Australië bereiken de prijzen van kunstwerken van dezelfde artiesten op sommige veilingen reeds ongekende hoogten !

Aboriginal Art: Your best investment for the next millennium !

GAGGENAU

Met het Zwarte Woud als decor ligt, tussen Baden-Baden en Straatsburg, het charmante Gaggenau. Een oase van rust aan de oevers van de Murg. Uitermate geschikt voor een afwisselende vakantie waarin natuur en cultuur harmonisch samengaan.

PARKHOTEL GAGGENAU

Viersterrenhotel met een eigen karakter, gelegen aan het stadspark.

INFRASTRUCTUUR

Receptie - Kamers: alle kamers beschikken over bad, douche, W.C., haardroger, kabel-TV, video, minibar en telefoon
- 3 restaurants: bistro "Parkstübl", fijnproeversrestaurant "Culinarium" en "Badische Weinstube".
Warme keuken tot 23u30. - Parkterras - 2 zonneterrassen - Parkeergarage

GRATIS SPORT- EN ONTSPANNINGSMOGELIJKHEDEN
Hoteltransfers in omgeving tot 20 km - Gratis toegangskarten voor het wereldberoemde Casino van Baden-Baden
- Gratis toegang tot het overdekte zwembad tegenover het hotel - Welcome drink
- Vrije toegang tot "Big Apple"-discobar, geopend tot 5u 's morgens

SPORT- EN ONTSPANNINGSMOGELIJKHEDEN IN DE OMGEVING

Sauna- en vrijetijdswembad Rothermar in Bad Potensfels, ca. 1 km van het hotel. Vermindering via het hotel mogelijk
- Golfmogelijkheden in Plittersdorf, ca. 9 km

INTERESSANTE UITSTAPJES EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

Schwarzwaldhochstrasse, Elzas, Rebland
- Titisee - Mummelsee, waar men pedalos kan huren - Barokkastelen in Rastatt en Karlsruhe
- Straatsburg, Baden-Baden, Rastatt
- Badische Weinstrasse

Voor meer inlichtingen

contacteer ASM-Duitsland-info
op het nummer: 089/41.61.55 of per fax 089/41.59.29
Reservaties zijn mogelijk bij alle erkende reisbureau's

Dordrecht

DORDRECHTS MUSEUM

Museumstraat 40, 3311 XP Dordrecht,
00 311781648.21.48

• 26-06-99 t.e.m. 17-10-99: Willy Sluiter (1873-1949). Gentleman-kunstenaar

Bunnik

CENTRAAL MUSEUM

Koningslaan 9, 3981 HD Bunnik,
00311301657.06.58

• 11-04-99 t.e.m. 03-10-99: Harmen Brethouwer. Fighting crickets

Goes

HET MUSEUM VOOR ZUID- EN NOORD-BEVELAND

Singellaan 13, 4460HZ Goes,
003110201668.50.75

• 19-06-99 t.e.m. 19-09-99: Schutters in Goes in de zeventiende en achttiende eeuw

Rotterdam

KUNSTHAL ROTTERDAM

Westzeedijk 341, 3015 AA Rotterdam,
00 3111044.00.301

• 26-06-99 t.e.m. 05-09-99: Alfred van Sprang. Fotograaf van de Koude Oorlog
• 04-09-99 t.e.m. 09-01-2000: Isaac Israels (1865-1934). Hollands impressionist

Tilburg

NEDERLANDS TEXTIELMUSEUM

Goirkestraat 96, 5046 GN Tilburg,
00 311131542.22.41

• 16-04-99 t.e.m. 12-09-99: Uit de cocon. Fototentoonstelling met foto's van Margriet Smulders
• 24-04-99 t.e.m. 12-09-99: Rien Beekers: theaterkostuums
• 22-05-99 t.e.m. 05-09-99: Bauhaus-textiel. Invloedrijke elementen 1919-1933

BAUHAUS-TEXTIEL, NEDERLANDS TEXTIELMUSEUM TILBURG GLEERLINGEN VAN DE BAUHAUS WEVERIJ, DESSAU, CA. 1626
© FOTO: COLLECTIE BAUHAUS-ARCHIV, BERLIJN

• 18-06-99 t.e.m. 23-01-2000:

Industriële ontwerpen van Marinas exceptional textiles

• 18-09-99 t.e.m. 09-01-2000:

Amsterdams School Textiel 1915-1930

• 05-11-99 t.e.m. 06-01-99: Hoed in beweging

Utrecht

CENTRAAL MUSEUM

Agnietenstraat 1, 3512 XA Utrecht,
00 311301236.236.2

• 05-06-99 t.e.m. 03-10-99: Panorama 2000: uitzicht op een nieuw millennium

Panorama 2000: uitzicht op een nieuw millennium

CENTRAAL MUSEUM

Het Centraal Museum heropent zijn deuren en organiseert in 1999 de enige grote millenniumtentoonstelling in Nederland. 50 kunstenaars uit de hele wereld hebben exclusief voor het uitzicht van Utrecht plannen gemaakt. Op gebouwen, pleinen en in de lucht worden in de zomervan 1999 ca. twintig opvallende kunstwerken geplaatst.

De kunstenaarsplannen zijn met recht opzienbarend te noemen. Zo wil Mark Ruygrok (NL) een vliegende schotel laten stranden in de stad, heeft Julian Opie (GB) voorgesteld om Stadskaasteel Oudaen te transformeren tot een legokasteel, is het plan van Otto Berchem (USA) om de bezoeker het Utrechtse huiselijke leven van bovenaf te tonen en wil Carsten Höller (D) de toeschouwer meenemen op de duikvluchten van duiven.

Schotland

Edinburgh

THE SCOTTISH NATIONAL PORTRAIT GALLERY

1 Queen Street, Edinburgh

• 07-05-99 t.e.m. 17-10-99:

O Caledonia! Sir Walter Scott and the Creation of Scotland

Fotografiecircuit

Aalbeke

O.C. Aalbeke

Krugerstraat 9, 8511 Aalbeke,
056/40.18.92

• 11-09-99 t.e.m. 07-10-99: William Van Kemseke

• 09-10-99 t.e.m. 04-11-99: Anja Van Eetvelt

• 06-11-99 t.e.m. 09-12-99: Hilde Braet

• 11-12-99 t.e.m. 06-01-2000: B. Bracke Antwerpen

C.C. Luchtbal

Columbiastraat 110, 2030 Antwerpen,
031543.90.30

• 10-09-99 t.e.m. 05-10-99: Robert Kokken

• 08-10-99 t.e.m. 02-11-99: S. Cordier

• 05-11-99 t.e.m. 07-12-99: Ann Versaen

• 10-12-99 t.e.m. 04-01-2000: Michel Samyn

Elcker-Ik Centrum

Breughelstraat 33, 2000 Antwerpen

• 06-09-99 t.e.m. 30-09-99: Theo Beck Bornem

C.C. Ter Dift

St-Amandssteenweg 41-43, 2880 Bornem,
031889.75.63

• 08-09-99 t.e.m. 04-10-99: Ann Versaen

• 06-10-99 t.e.m. 01-11-99: M. Samyn

• 03-11-99 t.e.m. 06-12-99: Theo Beck Heist-op-den-Berg

C.C. Zwaneberg

Bergstraat, 2220 Heist-op-den-Berg,
015125.07.70

• 02-07-99 t.e.m. 07-09-99: Raymond Clement. Mensen zoals u en ik

• 10-09-99 t.e.m. 05-10-99: Gert Cools

• 08-10-99 t.e.m. 02-11-99: Robert Kokken

• 05-11-99 t.e.m. 07-12-99: S. Cordier

• 10-12-99 t.e.m. 04-01-2000: A. Versaen Heusden-Zolder

• 02-01-99 t.e.m. 05-02-99: A. Versaen Heusden-Zolder

• 05-03-99 t.e.m. 08-04-99: Robert Kokken

• 10-12-99 t.e.m. 05-01-2000: Stefaan Cordier

• 05-02-99 t.e.m. 08-03-99: Robert Kokken

• 08-03-99 t.e.m. 11-04-99: Robert Kokken

• 10-09-99 t.e.m. 06-10-99: Guy Van De Poel

• 08-10-99 t.e.m. 03-11-99: R. Clement

• 05-11-99 t.e.m. 08-12-99: Gert Cools

Tentoonstellingsagenda

- 10-12-99 t.e.m. 05-01-2000: R. Kokken Knokke
- C.C. Knokke-Heist**
Meerlaan 32, 8300 Knokke, 050/63.04.30
- 11-09-99 t.e.m. 07-10-99: Bert Bracke
- 09-10-99 t.e.m. 04-11-99: Wim Callens
- 06-11-99 t.e.m. 09-12-99: Guy Van De Poel
- 11-12-99 t.e.m. 06-01-2000: Raymond Clement
- Kortrijk**
C.C. Kortrijk Oude Dekenij
Sint-Maartenskerkhof 8, 8500 Kortrijk
- 11-09-99 t.e.m. 07-10-99: Anja Van Eetvelt
- 09-10-99 t.e.m. 04-11-99: Hilde Braet
- 06-11-99 t.e.m. 09-12-99: Bert Bracke
- 11-12-99 t.e.m. 06-01-2000: Wim Callens
- Lokeren**
C.C. Lokeren
Torenstraat 1, 9160 Lokeren, 09/340.50.50
- 11-09-99 t.e.m. 07-10-99: Michel Samyn
- 09-10-99 t.e.m. 04-11-99: Koen Brans
- 06-11-99 t.e.m. 09-12-99: Karl Deckers
- 11-12-99 t.e.m. 06-01-2000: Michel Stevens

- Menen**
O.C. 't Ghelandt
Waalvest, 8930 Menen, 058/51.58.91
- 11-09-99 t.e.m. 07-10-99: Karl Deckers
- 09-10-99 t.e.m. 04-11-99: Michel Stevens
- 06-11-99 t.e.m. 09-12-99: William Van Kemseke
- 11-12-99 t.e.m. 06-01-2000: Anja Van Eetvelt
- Sint-Truiden**
C.C. 'de bogaard'
Capucienessenstraat 8, 3800 Sint-Truiden, 011/69.39.90
- 10-09-99 t.e.m. 06-10-99: Wim Callens
- 08-10-99 t.e.m. 03-11-99: Guy Van De Poel
- 05-11-99 t.e.m. 08-12-99: Raymond Clement
- 10-12-99 t.e.m. 05-01-2000: Gert Cools
- Strombeek-Bever**
C.C. Strombeek-Bever
Gemeenteplein, 1853 Strombeek-Bever, 02/263.03.43
- 08-09-99 t.e.m. 04-10-99: Stefaan Cordier
- 06-10-99 t.e.m. 01-11-99: Ann Versaen
- 03-11-99 t.e.m. 06-12-99: M. Samyn
- 08-12-99 t.e.m. 03-01-2000: Theo Beck Tielt

- C.C. Gildhof**
Sint-Michelstraat 9, 8700 Tielt, 051/40.29.35
- 11-09-99 t.e.m. 07-10-99: Hilde Braet
- 09-10-99 t.e.m. 04-11-99: Bert Bracke
- 06-11-99 t.e.m. 09-12-99: Wim Callens
- 11-12-99 t.e.m. 06-01-2000: Guy Van De Poel
- Turnhout**
C.C. de Warande
Warandestraat 42, 2300 Turnhout, 014/41.94.94
- 08-09-99 t.e.m. 06-10-99: Michel Samyn
- 06-10-99 t.e.m. 01-11-99: Theo Beck
- Wevelgem**
Openbare Bibliotheek/Gemeentelijk Cultureel Centrum
Vanackerestraat 16, 8560 Wevelgem, 056/43.34.95
- 11-09-99 t.e.m. 07-10-99: Koen Brans
- 09-10-99 t.e.m. 04-11-99: Karl Deckers
- 06-11-99 t.e.m. 09-12-99: Michel Stevens
- 11-12-99 t.e.m. 06-01-2000: William Van kemseke

A M A R A N T

Kunst is wat het leven interessanter maakt dan de kunst zelf Robert Filliou

cursussen over beeldende kunst & filosofie
kunsthistorische uitstappen & reizen

Eigen u de gratis programmabrochure van bel, schrijf, fax, e-mail naar
cursussen & lezingen 09/269.17.45
daguitstappen & reizen 09/269.17.40
fax 09/233.42.36 — e-mail info@amarant.be

toe:
vzw, Hoogpoort 50, 9000 Gent

TOURING CLUB REIZEN

Onze begeleidende culturele reizen zijn het neusje van de zalm.

Vraag onze brochure
De Vijf Continenten.

Touring Club Reizen

Quellinstraat 9
2018 Antwerpen

Stationsplein 5
8500 Kortrijk

tel. 03/231.87.18
fax 03/233.02.35

056/21.79.42
056/21.86.39

Activiteiten

Brugge Art Crescendo v.z.w.

Langevesting 45, 8200 Brugge,
050/31.07.26

• 16-10-99 t.e.m. 17-10-99:
Internationale keramiekdagen
'Kerathor'

Veurne Internationale Bakkerijmuseum

Albert I-laan 2, 8630 Veurne,
058/31.38.97

• 06-07-99 t.e.m. 14-09-99:

Bakdemonstraties

Open: dinsdag van 10 tot 16 uur

Cursussen

Tervuren

Vrienden van de School van Tervuren

Streekstraat 72, 3080 Tervuren,
02/767.44.37

• 06-10-99: Muziek-dans-kalligrafie

Wandelvoordrachten

Dilbeek

Culturama vzw

Baron de Vironlaan 140, 1700 Dilbeek,
02/569.27.74

- 10-09-99: Van het P.S.K. tot het Museum 'Album' en de modewijk
- 11-09-99: In de voetsporen van Keizer Karel en de 'Spaanse tijd'
- 19-09-99: Brusselse Open Monumentendag

• 26-09-99: Kennismaking met de Brusselse metro en de moderne kunst

• 09-10-99: Ensor en zijn bewonderaars

Museumnieuws

Turnhout

Nationaal Museum van de Speelkaart

Druivenstraat 18, 2300 Turnhout,
014/41.56.21

• Museum tijdelijk gesloten

Momenteel voert het Stadsbestuur van Turnhout grondige renovatie- en verbouwingswerken uit in het Nationaal Museum van de Speelkaart. Het museum voorziet tentoonstellingsruimten,

bezoekersfaciliteiten, depots, werkruimten, een cafetaria,... Het wil zijn collectie ontsluiten door een vaste expositie op te bouwen over de geschiedenis en het gebruik van het kaartspel. De unieke verzameling machines krijgt een logische en chronologische opstelling met als sluitstuk een draaiende stoommachine. Het museum sluit hierom vanaf maandag 13 september 1999. De werken zullen wellicht een 7-tal maanden in beslag nemen. De heropening van het museum in een nieuw jasje wordt verwacht omstreeks mei 2000.

Wedstrijden

Brugge

Literaire zoekwedstrijd

Dijver 12, 8000 Brugge, 050/44.87.84

In Brugge zijn er veel plaatsen die verband houden met het leven en het werk van de priester-dichter Guido Gezelle, zoals het geboortehuis en museum, het Gezellearchief in de Biekorfbibliotheek, een standbeeld, kerken, woonhuizen, het Groot Seminarie, het Engels klooster. Een wandeling, gekoppeld aan enig eenvoudig opzoekingswerk in boeken betreffende Gezelle, is zeker boeiend.

Gent

Provinciale Prijs voor Architectuur 1999

Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent,
09/267.72.25

De provinciale prijs voor architectuur 1999 wordt toegekend voor een gerealiseerd project gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, m.n. een eigentijdse architecturale creatie of aanpassing van een bestaande constructie, gesitueerd binnen een bestaande stedelijke of landelijke kern. Er wordt dus duidelijk verwezen naar invul- of renovatie-architectuur en geenszins naar een uitbreiding buiten de kern, zodat vrijstaande constructies of woningen in verkavelingen niet in aanmerking komen voor deze prijs. De uiterste inzendingdatum is 15 september. Voor meer informatie en het volledige reglement kan u terecht op bovenstaand adres.

Provinciale prijs Beeldende Kunst 1999

W. Wilsonplein 2, 9000 Gent,
09/267.72.51

Het Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen schrijft in 1999 een tweejaarlijkse prijs voor beeldende

kunst uit. Deze prijs wil de hedendaagse beeldende kunst stimuleren en meer bekendheid geven. De laureaat van deze prijs ontvangt 200.000 BEF en onder de genomineerden wordt een bedrag verdeeld van 100.000 BEF. Het werk van de laureaat, van de genomineerden en de geselecteerden zal in 2000 te zien zijn op een tentoonstelling die het Provinciebestuur organiseert. De prijs is opengesteld voor iedereen die in Oost-Vlaanderen is geboren of er op de datum van inzending 5 jaar woont of 5 jaar heeft gestudeerd of een combinatie van beiden. De prijs kan worden toegekend voor alle hedendaagse plastische uitdrukkingvormen. Deelnemers kunnen door voor 30 september 1999 een dossier in te dienen.

De integrale tekst van het reglement en inlichtingen kan men bekomen bij

Dienst 91: Kunst en Cultuur
Provinciaal Administratief Centrum
'Het Zuid'

Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent
Tel 09/267.72.00/51/57 fax 09/267.72.99

De Kunstbende.

W. Wilsonplein 2, 9000 Gent,
09/267.75.33

De Kunstbende streeft ernaar om jongeren tussen 13 en 19 jaar actief te laten deelnemen aan kunst en cultuur. De Kunstbende wil jongeren uit hun 'kot' lokken en biedt de jongeren een podium met een grote weerklank en uitstraling. Ook willen ze jongeren in contact brengen met professionele kunstenaars en gelijkgezinden. De wedstrijd start vanaf 30 oktober met tien voorronden, verspreid over de vijf Vlaamse provincies en Brussel. Er zijn acht categorieën waarin jongeren kunnen deelnemen: theater, dans, fotografie, taal, muziek, video en nieuwe media, ontwerpen en 'alles mag'. Inschrijvingen en inlichtingen op bovenstaand adres.

Heist-op-den-Berg

Wedstrijd voor het ontwerpen van een kunstwerk voor RVT Berkenhof

Boudewijnlaan 2, 2220 Heist-op-den-Berg, 015/24.63.30

Mechelen

Wedstrijd Vormgeving

Minderbroedersgang 5, 2800 Mechelen, 015/29.40.00

Het stadsbestuur van Mechelen schrijft tweejaarlijks een prijs voor vormgeving

uit ten bedrage van 200.000 BEF met als doel het bevorderen van de creatie.

De prijs staat open voor artisanale, grafische en industriële vormgevers, bedrijven, kunstenaars, architecten, binnenhuisarchitecten en ontwerpers uit binnen- en buitenland. De deelnemers hebben de keuze het thema uit alle invalshoeken te benaderen. De geselecteerde deelnemers krijgen de kans hun werk te tonen in 'De Garage', de nieuwe ruimte voor actuele kunst in het centrum van Mechelen.

Een dossier ter presentatie van het onderwerp bevat maximum drie foto's, dia's, schetsen of een prototype van maximum drie recente uitvoeringen of projecten en een schriftelijke toelichting en c.v. Alle informatie en wedstrijdformulier kan u krijgen bij het cultureel centrum.

Rondleidingen

ANTWERPEN

Museum van Hedendaagse Kunst

Leuvenstraat 32, 2000 Antwerpen,
03/238.59.60

• 05-09-99 t.e.m. 05-03-2000: Vrouwen-beelden

Hoe staan vrouwen tegenover kunst?

Hoe geven mannen vrouwen weer?

Op welk manier kijken vrouwen naar vrouwen? Het feminisme staat voor

kwetsbaarheid, tederheid, gevoel, of net niet? 'Vrouwen-beelden' zoekt naar antwoorden.

Vrouwen en kunst is de leidraad van het bezoek aan de drie musea op het Antwerpse Zuid.

Open: 5 september - 3 oktober -

7 november - 5 december - 9 januari -

6 februari - 5 maart van 10.30 tot 16 uur

Gesloten: maandag

Toegang: 600 BEF

Reductie: 100 BEF/75 BEF/ gratis

Excursies

Melsele

De Spiegel vzw

Spoorweglaan 13, 9130

Melsele, 03/775.44.84

• 19-09-99: Andy Warhol:

a Factory

• 23-10-99: Frits Van Den

Berghe, een

retrospectieve

Studiedagen/ Congressen

Brugge

Centrale Openbare Bibliotheek 'De Biekorf'

Kuipersstraat 3, 8000 Brugge,
050/33.00.50

• *Balans van Gezelles taal en poëzie*

Tijdschrift

Monumenten

en Landschappen

Tweemaandelijks tijdschrift,

jaargang 18, nr. 2, maart-april 1999

29,7 x 20,9 cm, geïllustreerd in
kleur en zwart-wit, 64 pagina's en
16 pagina's binnenkrant

Vorig jaar werd de 200ste verjaardag van de Boerenkrijg niet echt herdacht, waarschijnlijk omdat de grotere steden er nauwelijks bij betrokken waren. M & L slaat die bladzijde van het geschiedenisboek weer open en toont Boerenkrijgmonumenten die in Vlaamse dorpen werden geplaatst naar aanleiding van de 100ste verjaardag in 1898. Verder kan u in deze editie een bijdrage lezen over het gerestaureerde Van Peteghem-orgel dat als nieuwe locatie de eveneens hernieuwde kerk van de Landcommanderij Alden Biesen kreeg. Tenslotte vindt u een beschrijving van laatgotische Anna-retabel (1533) van de Sint-Salvatorskathedraal in Brugge. Het retabel werd kortelings gerestaureerd, waarbij interessante gegevens aan het licht kwamen, zowel over het retabel zelf als over zijn situering in de laatgotische gepolychromeerde beeldhouwkunst.

Praktische informatie

Abonnementsvoorwaarden: 1300 BEF

voor 6 nummers (los nummer 250 BEF)

CJ/P's betalen 1100 BEF, een

abonnement in het buitenland kost

2000 BEF

Bestellen op rekeningnummer

091-2206040-95

Monumenten en

Landschappen

Graaf de Ferraris-

gebouw

Emile

Jacqmainlaan 156

bus 7

1000 Brussel

Zaterdag
30 oktober 1999

Dag van de Kunstuitleen

Op de eerste 'Dag van de Kunstuitleen' in Vlaanderen toont Kunst in Huis wat kunstuitleen kan zijn. In alle filialen (Antwerpen, Brussel, Dilbeek, Hasselt, Knokke-Heist, Leuven, Roeselare, Turnhout en Waregem) is er van 11u tot 17u Open-Deur en worden er bijzondere projecten, activiteiten en tentoonstellingen georganiseerd.

Wie niet vertrouwd is met kunstuitleen kan zich die dag vrijblijvend laten informeren over alle aspecten van deze bijzondere vorm van omgang met kunst. Kunstuitleen vraagt om een bijzondere attitude. 30 oktober is een geschikte gelegenheid om u ervan te vergewissen of u er klaar voor bent.

Kunst in Huis is in elk geval klaar voor u. Alvast een voorsmaakje: U huurt bij Kunst in Huis één of twee kunstwerken (afhankelijk van de waarde van het werk) voor 250 fr per maand (verzekering inbegrepen).

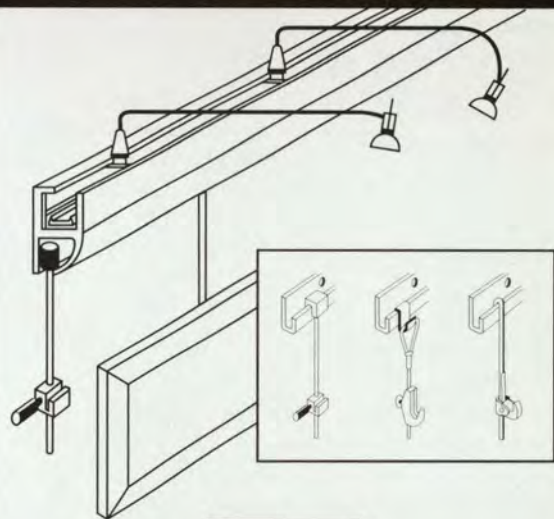

WIJ WAT MINDER, U WAT MEER.

Voor meer info: 02/247 97 10. U vraagt naar Inge.

Kunst In Huis wordt gesubsidieerd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Cultuur. De Provincie Vlaams-Brabant ondersteunt Kunst In Huis in Dilbeek en Leuven.

Het perfecte ophangstelsel...

Kapellensteenweg 272, 2920 Kalmthout
Telefoon 03-666.27.26 - Fax 03-666.65.73
E-mail: multi.art@skynet.be

VEILINGHUIS

LOECKX

INGELANDGAT 4 ■ GENT ■ 09/223.37.93

HUIS VAN GOETHEM

**BELANGRIJKE KUNST-
ANTIEK-
EN INBOEDELVEILINGEN**

**VOLGENDE VEILINGEN
DINSDAG 14 SEPTEMBER
EN DINSDAG 19 OKTOBER 1999**

Voor inlichtingen en opgave kijkdagen
kunt U telefonisch contact opnemen met
het veilinghuis.

EXPERTISES - TAXATIES - INVENTARISSEN
Directie Peter Loeckx - Cécile LA PIPE